

POWIAT SZCZYTNO

**PRACE STUDIALNE LOKALNEGO POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO
/ETAP I – STAN ISTNIEJĄCY, DIAGNOZA PROSPEKTYWNA,
OBSZARY PROBLEMOWE/**

Olsztyn, czerwiec 2003 r.

ZESPÓŁ AUTORSKI :

mgr inż. arch. - Kazimierz Burzyński
mgr – Marta Kwiatkowska
mgr – Barbara Olszewska
mgr – Edward Tomczyk
inż. – Włodzimierz Wiśniewski
Maciej Wronka
mgr inż. arch. – Marek Zagroba
prof. dr hab. – Wojciech Żebrowski

Zespół konsultacyjny powołany jako ciało doradczo-opiniujące założenia „ Stanu istniejącego, diagnozy prospektywnej, obszarów problemowych”, pracował w następującym składzie:

Lista konsultantów wytypowanych przez Starostwo Powiatowe:

- Wiesław Szubka, Wicestarosta Szczycieński,
- Agata Popielarz – Dzielińska – Naczelnik Wydziału Integracji Europejskiej, Promocji i Rozwoju Lokalnego,
- Andrzej Puszek – Naczelnik Wydziału Architektury i Budownictwa,
- Hanna Frąckiewicz – Naczelnik Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska,
- Jarosław Milewski – Naczelnik Wydziału Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami,
- Robert Stypik – Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury, Kultury Fizycznej, Zdrowia i Opieki Społecznej,
- Zdzisław Samborski – Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych,
- Bogumił Żugaj – Naczelnik Wydziału Komunikacji, Transportu i Dróg,
- Anna Łukaszewska – Z-ca Naczelnika Wydziału Finansowo-Budżetowego,
- Paweł Wicha – Podinspektor Wydziału Integracji Europejskiej, Promocji i Rozwoju Lokalnego.

Lista konsultantów wytypowanych przez Wójtów i Burmistrzów z terenu Powiatu Szczycieńskiego:

- Krzysztof Żyłka – Gmina Dźwierzuty
- Kazimierz Oleszkiewicz – Miasto i Gmina Pasym
- Lucjan Wołos – Naczelnik Wydziału Rozwoju Miasta – Miasto Szczytno
- Mariusz Woźniak – Sekretarz – Gmina Szczytno
- Teresa Gołyńska – Gmina Rozogi
- Janusz Rumiński – Gmina Wielbark
- Jan Lisiewski – Gmina Świątajno
- Jan Jankiewicz, Andrzej Żywica – Gmina Jedwabno

Niniejszym autorzy opracowania składają Zespołowi Konsultacyjnemu oraz Panom Staroście Andrzejowi Kijewskiemu i Wicestaroście Wiesławowi Szubce, podziękowania za pomoc przy opracowywaniu założeń oraz życzliwe uwagi do przedkładanych do konsultacji projektów zapisów w „ Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Szczycieńskiego”.

SPIS TREŚCI		str:
I	WSTĘP	9
II	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMIN I POWIATU WYNIKAJĄCE Z GEOGRAFICZNEGO POŁOŻENIA POWIATU ORAZ POLITYKI REGIONALNEJ I KRAJOWEJ /DIAGNOZA PROSPEKTYWNA/	
	1. Uwarunkowania ekofizjograficzne	14
	2. Uwarunkowania wynikające z sieci osadniczej regionu	15
	3. Uwarunkowania wynikające z sieci transportowej regionu	17
	4. Uwarunkowania wynikające z systemów infrastruktury technicznej i z polityki rozwoju regionalnego	19
III	WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU POWIATU /DIAGNOZA PROSPEKTYWNA/	
	PROBLEMY SPOŁECZNE POWIATU, WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POWIATU	
	1. Demografia, sieć osadnicza	22
	2. Ochrona zdrowia	26
	3. Edukacja	28
	4. Mieszkalnictwo	35
	5. Kultura	36
	6. Kultura fizyczna	37
	7. Bezrobocie	38
	PROBLEMY I UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE POWIATU	
	8. Rynek pracy	49
	9. Rolnictwo	54
	10. Leśnictwo	60
	11. Rybactwo	62
	12. Turystyka	64
	13. Budżet	66
	14. Uwarunkowania aktywności gospodarczej	70
	15. Przygotowanie gmin i powiatu do absorpcji środków U E.	72
	16. Problemy ochrony środowiska	74
	17. Problemy ochrony dziedzictwa kulturowego	97

GOSPODARKA KOMUNALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

18. Komunikacja	102
19. Gospodarka wodno-ściekowa	106
20. Elektroenergetyka	110
21. Zaopatrzenie w gaz ziemny	113
22. Ciepłownictwo	114
23. Gospodarka odpadami	114

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW GRAFICZNYCH :

1.	Położenie Powiatu Szczycieńskiego w regionie	mapa nr 1
2.	Sieć osadnicza, ludność Powiatu Szczycieńskiego	mapa nr 2
3.	Stan środowiska przyrodniczego Powiatu Szczycieńskiego	mapa nr 3
4.	Elementy środowiska prawnie chronione	mapa nr 4
5.	Predyspozycje i ograniczenia w wykorzystaniu środowiska przyrodniczego Powiatu Szczycieńskiego	mapa nr 5
6.	Komunikacja w obszarze Powiatu Szczycieńskiego	mapa nr 6
7.	Usługi publiczne Powiatu Szczycieńskiego	mapa nr 7
8.	Szlaki turystyczne	mapa nr 8

MATERIAŁY STANOWIĄCE PODSTAWĘ OPRACOWANIA

- Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach, Urząd Statystyczny w Olsztynie
- Gminy Województwa Olsztyńskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie
- Rocznik statystyczny Województwa Olsztyńskiego
- Działalność inwestycyjna w województwie Warmińsko-Mazurskim 2001r.
- Materiały dostarczone przez gminy i Starostwo Powiatowe
- Uwarunkowania fizjograficzne dla powiatu
- Stan i prognoza rozwoju gospodarczego regionu warmińsko-mazurskiego
- Instytut Badań nad gospodarką rynkową 2002r.
- Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska
- Strategia rozwoju turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2001r.
- Regionalny program rozwoju rolnictwa na lata 2002-2006
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000r.
- Raport o rozwoju społecznym Polska 2000 – rozwój obszarów wiejskich
- Podkłady mapowe w skali 1 : 50 000, 1 : 25 000, 1 : 10 000,
- Wykazy obiektów zabytkowych, parków zabytkowych, cmentarzy zabytkowych, Dz.U. WRN w Olsztynie Nr 10. 1977r. z późniejszymi uzupełnieniami
- Informacja z projektu „Studium zagospodarowania przestrzennego Województwa Olsztyńskiego” do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Szczytno oraz dla miasta i gminy Kętrzyn, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie
- Województwo Warmińsko-Mazurskie, Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Szczywieńskiego, elektroenergetyka, mgr Marek Podkova 2003 r.
- Drogi powiatowe w Powiecie Szczywieńskim, Zarząd Dróg Powiatowych w Szczytnie 2003 r.
- Leśnictwo i gospodarka łowiecka w Województwie Warmińsko-Mazurskim, Urząd Statystyczny w Olsztynie 2002 r.
- Powiat Szczywieński – informator 2001 r.
- Bezrobocie i rynek pracy w Powiecie Szczywieńskim – Barbara Piotrowska
- Polityka w zakresie ochrony środowiska Związku Gmin Mazurskich „Jurand” 1997- 2002 autorstwa Biura Doradczego EkoINFRA wrzesień 1996 r.
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych województwa Olsztyńskiego z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska, Gmina Szczytno „POL GEOL” 1996 r.
- Dane statystyczne i informacje Wojewódzkiego Urzędu Pracy
- Opracowanie historyczne m. Szczytna oraz Powiatu Szczywieńskiego, Urząd Konserwatorski Olsztyn

- Województwo Warmińsko-Mazurskie, plan zagospodarowania przestrzennego
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Szczęcińskiego, opracowanie wykonane przez Zarząd na lata 2001-2015
- Powiat Szczęciński, Informator wydany przez Starostwo Powiatowe
- Analizy i opracowania Wojewódzkiego Urzędu Pracy
- Rządowe dokumenty dotyczące rozwoju regionalnego: Strategia dla Polski, Strategia Rozwoju Społeczno-Ekonomicznego Polski, Koncepcja Polityki Rozwoju przestrzennego Kraju
- Raporty o stanie środowiska woj. Warmińsko-Mazurskiego 1999-2000, Inspekcja Ochrony Środowiska WIOS w Olsztynie, 2002
- Program Ochrony Środowiska woj. Warmińsko-Mazurskiego - diagnoza, 2002; Zarząd Województwa
- Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski (praca zespołowa), Olsztyn 1999
- Obszary chronione i pomniki przyrody Woj. Warmińsko-Mazurskiego - praca zespołowa; Olsztyn 1999
- Ochrona zlewni rzeki Guber przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych – propozycja projektu; EKOINFRA Olsztyn, 2000
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 o ochronie środowiska
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 o odpadach

I. W S T Ę P

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Powiat Szczycieński leży w południowej części Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Od południa graniczy z Województwem Mazowieckim (powiaty Przasnysz i Ostrołęka), od wschodu z powiatami Pisz i Mrągowo, od północy z Powiatem Ziemskim Olsztyn i od zachodu z Powiatem Nidzica.

Powiat Szczycieński jest jednym z największych w województwie, zajmuje obszar 1933 km², co stanowi 8% powierzchni całego województwa.

W granicach powiatu działa sześć gmin wiejskich: Dźwierzuty, Jedwabno, Rozogi, Szczytno, Świętajno, Wielbark oraz miasto i gmina Pasym i miasto Szczytno.

Miasto Szczytno jest siedzibą samorządu powiatowego, centrum życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Oprócz niego w mniejszej skali rolę centrów gospodarczych, społecznych i kulturalnych pełnią miejscowości stanowiące siedziby gmin: Dźwierzuty, Jedwabno, miasto Pasym, Rozogi, Świętajno, Wielbark. Miasto Szczytno jest położone centralnie w stosunku do siedzib gmin - w odległości około 20 km od każdej z nich.

Usytuowanie Powiatu Szczytno na tle województwa oraz najbliższego sąsiedztwa ilustrują dołączona mapa nr 1.

Powiat Szczytno leży w środkowej części Pojezierza Mazurskiego w dwóch jednostkach morfologicznych Pojezierza Mrągowskiego i Równiny Mazurskiej. Część północna charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, zaś południowa jest płaska.

Teren polodowcowy charakteryzuje się zróżnicowaną bonitacją gleb. Części północna ma przewagę gleb III i IV klas. Część południowa posiada gleby zdecydowanie słabsze (klasa V i VI).

W obszarze zlewni rzek Szkwy, Omulwi i Rozogi występują duże kompleksy łąk dobrej jakości.

Obszar powiatu charakteryzuje się dużą lesistością (lasy zajmują około 50% powierzchni powiatu), około 4% stanowią jeziora. Występują one głównie w części północnej powiatu.

Na obszarze powiatu panują niekorzystne warunki klimatyczne, średnie temperatury kwalifikują go do najchłodniejszych miejsc w Polsce.

Tym samym okres wegetacji jest stosunkowo krótki, a średnia roczna opadów osiąga 600 mm.

Klimat, rzeźba terenu, przydatność przestrzeni rolnej, duża lesistość, duża liczba jezior w znaczny sposób wpływają na możliwości gospodarczego rozwoju i jego kierunki.

Obecnie wiodącymi gałęziami gospodarki są: rolnictwo, leśnictwo i przemysł drzewny oraz rozwijająca się turystyka.

INFORMACJE DOTYCZĄCE STUDIUM LOKALNEGO POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Studia lokalnego potencjału gospodarczego powiatów zakończone opracowaniem strategii rozwoju gospodarczego prowadzi się w roku 2003 w ramach Programu Aktywizacji Terenów Wiejskich. Studia finansowane są ze środków Unii Europejskiej. Realizacja odbywa się w dwu etapach:

- Etap I Jest diagnozą prospektywną stanu istniejącego i prowadzi do :
- identyfikacji uwarunkowań rozwoju powiatu
 - wskazania głównych obszarów problemowych rozwoju gospodarczego
 - wskazania działań dających szanse sukcesu gospodarczego
- Etap II Formułuje strategię rozwoju gospodarczego powiatu oraz elementy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Powiatu Szczycieńskiego.
- Gminy posiadają zatwierdzone strategie rozwoju. Strategia powiatu nie może być jednak kompilacją strategii gmin między innymi dlatego, że:
- strategia powiatu winna wynikać z ustawowych zapisów kompetencji powiatu /Ustawa z 5 czerwca 1998 r. z późniejszymi zmianami o Samorządzie Powiatowym i Ustawa z 8 marca 1990 z późniejszymi zmianami o samorządzie gminnym/;
 - strategie gmin zostały opracowane w różnym okresie, posiadają różny zakres szczegółowości, opracowane zostały z zastosowaniem różnych metodologii nie pozwalających na porównywalność opracowań;
 - nie opierały się w większości na analizie stanu istniejącego, a tym samym nie przystają do metodologii niniejszego opracowania.

Opracowane i zatwierdzone uchwałami Rad Gmin Strategie autorzy studium lokalnego potencjału gospodarczego z konieczności powinni przyjąć krytycznie. Jednakże wymagają one honorowania, szczególnie w zakresie przyjętych celów. W wyniku porównania kreślonych celów stwierdzić należy, że mieszczą się one w następujących obszarach problemowych:

tworzenie warunków dla gospodarczego rozwoju i powstania nowych miejsc pracy

restrukturalizacja rolnictwa i obszarów wiejskich

ochrona i wykorzystanie walorów gmin - przede wszystkim przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego - dla rozwoju turystyki

rozwój infrastruktury technicznej z eksponowaniem problemów komunikacji

poprawa warunków cywilizacyjnych i życia mieszkańców ze zwróceniem szczególnej uwagi na edukację i ochronę zdrowia.

Szczegółowo cele gmin Powiatu Szczęcińskiego na tle celów strategicznych rozwoju Województwa Warmińsko – Mazurskiego przedstawia zestawienie opracowane w „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Szczęcińskiego”.

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO – MAZURSKIE

CEL GŁÓWNY - Rozwój Warmii i Mazur na rzecz spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej w jednoczącej się Europie.

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Wspieranie przedsiębiorczości.
- Cel 2. - Edukacja.
- Cel 3. - Infrastruktura techniczna.
- Cel 4. - Restrukturyzacja obszarów wiejskich.
- Cel 5. - Rozwój turystyki.
- Cel 6. - Atrakcyjność zamieszkania.
- Cel 7. - Środowisko naturalne.
- Cel 8. - Dziedzictwo i kultura.

GMINA DŹWIERZUTY

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Radykalna poprawa efektywności rolnictwa oraz powiązań z przemysłem przetwórczym i osiągnięcie godnych warunków życia ludności wiejskiej.
- Cel 2. - Stworzenie korzystnych warunków inwestowania celem utworzenia nowych miejsc pracy.
- Cel 3. - Racjonalne wykorzystanie walorów położenia środowiska naturalnego w celu utworzenia nowych dziedzin gospodarki gminy (np. turystyka, ekoturystyka, agroturystyka, ścieżki rowerowe).
- Cel 4. - Ochrona i promocja ludzkiego zdrowia - walka z patologiami społecznymi.
- Cel 5. - Mobilizacja społeczności lokalnej do wykonywania zadań prorozwojowych i przełamania marazmu.
- Cel 6. - Dostępność dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej.
- Cel 7. - Inwestowanie w kapitał ludzki.

GMINA JEDWABNO

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Rozwój turystyki i rozbudowa bazy dla działalności turystycznej.
- Cel 2. - Rozwój przedsiębiorczości i aktywności wsi.
- Cel 3. - Rozbudowa infrastruktury technicznej.
- Cel 4. - Poprawa warunków życia mieszkańców gminy w zakresie opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa i oświaty.

MIASTO I GMINA PASYM

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Oświata i wychowanie.
- Cel 2. - Ochrona środowiska.
- Cel 3. - Opieka zdrowotna.
- Cel 4. - Budownictwo mieszkaniowe.
- Cel 5. - Kultura.
- Cel 6. - Rekreacja.
- Cel 7. - Zaopatrzenie wsi w wodę.
- Cel 8. - Utrzymanie bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej.

GMINA ROZOZI

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Budowa nowoczesnego systemu infrastruktury technicznej.
- Cel 2. - Rozwój społeczno - gospodarczy z wykorzystaniem lokalnych potencjałów jako droga do poprawy warunków życia jej mieszkańców.
- Cel 3. - Aktywizacja społeczeństwa do podejmowania działań w każdym sektorze życia społeczno - gospodarczego.

GMINA ŚWIĘTAJNO

- CEL GŁÓWNY: Poprawa warunków życia mieszkańców, osiągnięta poprzez stabilizację rozwoju gospodarczego opartego na:
- a. ochronie wartości środowiska przyrodniczego w szczególności zlewni zbiorników jeziornych i zasobów leśnych oraz zasobów wód głębinowych,
 - b. rozwoju funkcji turystyczno - wypoczynkowych, usługowych i wytwórczych składających się na restrukturyzację obszarów wiejskich i stabilizację osadnictwa w granicach gminy.

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Poprawa i modernizacja sieci dróg.
- Cel 2. - Ustanowienie obszarów ochronnych Mazurskiego Parku Krajobrazowego.
- Cel 3. - Realizacja ponad gminnego systemu gospodarki odpadami.
- Cel 4. - Modernizacja bazy oświatowej.
- Cel 5. - Zaopatrzenie wsi w wodę i budowa sieci kanalizacyjnej.

GMINA SZCZYTNO

- CEL GŁÓWNY: Stworzenie warunków do zrównoważonego, nie powodującego konfliktów rozwoju przestrzennego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego gminy zharmonizowanego z jej uwarunkowaniami i walorami przyrodniczymi

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. – Ochrona środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych oraz kulturowych jako największych wartości gminy, warunkujących harmonijny rozwój różnych dziedzin gospodarki.
- Cel 2. - Racjonalizacja wykorzystania warunków fizjograficznych dla rozwoju rolnictwa, leśnictwa i rekreacji, zwrócenie uwagi na wykorzystanie kopalin w sposób nie kolidujący z ochroną środowiska.
- Cel 3. - Poprawa warunków cywilizacyjnych mieszkańców poszczególnych sołectw.
- Cel 4. - Stworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy w usługach, przemyśle, obsłudze turystyki i rekreacji.
- Cel 5. - Racjonalizacja budżetu gminy, zabieganie o środki inwestycyjne przeznaczone na różne programy zgodnie z przyjętymi celami.
- Cel 6. - Współpraca z miastem Szczytno i gminami Powiatu Szczyckiego w realizacji nakreślonych celów, a zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska, unieszkodliwiania odpadów, komunikacji, wykorzystanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zabezpieczenia usług dla mieszkańców gminy.

MIASTO SZCZYTNO

Miasto Szczytno w ramach opracowania strategii wykonało diagnozę stanu obecnego, obejmującą ogólną charakterystykę (położenie, krajobraz, klimat, ludność i demografię), opis sektorów gospodarczych w tym: przemysł i usługi, ochrona środowiska, turystyka oraz infrastruktura socjalna, służba zdrowia, pomoc społeczna, mieszkalnictwo, rynek pracy, administracja publiczna wraz z finansami i dodatkowo opracowanie strategii w zakresie ochrony środowiska. Opracowania nie zawierają wyeksponowanych celów głównych ani też celów strategicznych, tym niemniej zawarte są one w części merytorycznej opracowania.

GMINA WIELBARK

CEL GŁÓWNY: Zapewnienie mieszkańcom szeroko pojętego dobrobytu poprzez zrównoważony rozwój przy zachowaniu dziedzictwa kulturowego i spójności rozwoju gminy z rozwojem regionu i polityką Państwa.

CELE STRATEGICZNE:

- Cel 1. - Praca i godziwe zarobki.
- Cel 2. - Odpowiednie warunki mieszkaniowe.
- Cel 3. - Łatwy dostęp do usług sektora publicznego i prywatnego.
- Cel 4. - Czyste i przyjazne środowisko.
- Cel 5. - Możliwość wszechstronnego rozwoju osobowości, w tym warunki do edukacji, wypoczynku i rekreacji.

II ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMIN I POWIATU WYNIKAJĄCE Z GEOGRAFICZNEGO POŁOŻENIA POWIATU ORAZ POLITYKI REGIONALNEJ I KRAJOWEJ /DIAGNOZA PROSPEKTYWNA/

1. UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNE

KLIMAT

Klimat zalicza się do najchłodniejszych w Polsce, jest charakterystyczny dla klimatów pojeziernych krainy olsztyńskiej. Średnia temperatura roczna wynosi 6,6 stopnia Celsjusza, średnia lipca 17,7 stopnia, a stycznia – 3,5 stopnia. Liczba dni z przymrozkami wynosi 140 dni w ciągu roku, okres wegetacyjny jest bardzo krótki. Średnia roczna opadów osiąga 600 mm.

Warunki klimatyczne są mało sprzyjające dla rozwoju rolnictwa, wymagają też dodatkowego inwestowania w celu przedłużenia krótkiego sezonu turystycznego.

WARUNKI FIZJOGRAFICZNE

Jednorodność fizjograficzna i gospodarcza Powiatu Szczytno zdecydowała o zakwalifikowaniu go w „Studium zagospodarowania przestrzennego woj. Olsztyńskiego” do strefy południowej.

Studium to uznało, że strefa południowa ma najmniej korzystne warunki do przełamania recesji .

Naturalne warunki przyrodniczo – klimatyczne, rzeźba terenu, warunki geomorfologiczne, występowanie zasobów wodnych wód powierzchniowych i podziemnych oraz lokalnych kopalin w znacznym stopniu wpływają na zagospodarowanie powiatu, a w historii powiatu decydowały o jego profilu gospodarczym.

Wszystkie opracowania planistyczne wskazują na to, że uwarunkowania ekofizjograficzne preferują jako wiodące gałęzie gospodarki powiatu: rolnictwo, turystykę, przemysł oparty o naturalne surowce, jak drewno i kopaliny (pospółka, piasek, żwir, torf).

Eksploatacja kopalin odbywać się może przy szczególnej dbałości o ochronę środowiska i równowagę biologiczną w bardzo szerokim pojęciu.

Na obszarze powiatu tereny chronione stanowią około 70 % powierzchni.

Tworzą je rezerваты przyrody Galwica, Kulka, Sasek, Małga oraz w części północno – zachodniej Mazurski Park Krajobrazowy wraz z ich otulinami.

Na obszarze chronionym występują rzadkie okazy roślin, 120 pomników przyrody, chronione gatunki zwierząt.

Ochroną objęte są wody powierzchniowe w ramach utworzonych stref bezpośrednich stref ochronnych wokół jezior i rzek w planach zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona wód powierzchniowych, które są szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia i stanowią atrakcje krajobrazowe i turystyczne, jest jednym z najważniejszych zadań z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, a także stanowi warunek rozwoju gospodarczego powiatu.

Wody otwarte - jeziora i rzeki - tworzą w powiecie powiązany system, wykraczający poza granice Powiatu Szczęcieńskiego.

Ponadto ochroną objęte są podziemne zbiorniki wody narażone na antropopresję z uwagi na brak warstw izolacyjnych chroniących przed przesączeniem zanieczyszczeń z powierzchni gleby. Największy z nich to „Omulewski” podziemny zbiornik wody pitnej, leżący w granicach gmin Jedwabno, Wielbark i w południowej części gminy Szczytno.

Na tym obszarze ograniczona jest zabudowa oraz wprowadzono rygorystyczne wymogi sanitarne w odniesieniu do kanalizacji oraz stosowania w produkcji rolnej gnojowicy i nawozów mineralnych.

Utrzymanie naturalnego, niezniszczonego przez człowieka środowiska jest bardzo ważnym elementem zrównoważonego rozwoju powiatu.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z SIECI OSADNICZEJ REGIONU, LUDNOŚĆ

Dokonane w 1998 r. zmiany mapy administracyjnej Polski utworzyły ponownie w Szczytnie siedzibę powiatu, obejmującego obszar zbliżony do stanu z 1975 r. (patrz mapa). Powiat Szczęcieński wchodzi do strefy funkcjonalnej południowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Miasto Szczytno w sieci osadniczej województwa stanowi ośrodek obsługi strefy funkcjonalnej i jest siedzibę władz powiatowych, miejskich i gminnych.

Funkcje uzupełniającego ośrodka obsługi w powiecie pełni Pasym i ośrodki obsługi gmin, takie jak: Świętajno, Rozogi, Wielbark, Jedwabno, Dźwierzuty.

Powiat Szczęcieński graniczy z Powiatem Nidzickim, Olsztyńskim, Mrągowskim i Piskim oraz na południu – z Województwem Mazowieckim. Powiat tworzą gmina miejsko-wiejska Pasym, miejska Szczytno oraz gminy wiejskie: Dźwierzuty, Jedwabno, Pasym, Rozogi, Szczytno, Świętajno i Wielbark.

Stolicą powiatu jest miasto Szczytno.

DANE O POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM:

Powiat	Pow. w km ²	Sołectwa	Miejscowości wiejskie	Ludność ogółem	- na 1 km ²
Szczycieński	1 933	129	220	72 016	37
MIASTA					
Pasym	15	-	-	2 612	174
Szczytno	10	-	-	27 336	2 734
GMINY					
Dźwierzuty	263	16	39	7 210	27
Jedwabno	312	16	24	3 753	12
Pasym	134	14	20	2 814	21
Rozogi	224	15	27	5 695	25
Szczytno	347	32	48	9 936	29
Świątajno	280	15	27	6 022	22
Wielbark	348	21	35	6 638	19

Obszar Powiatu Szczycieńskiego zamieszkują 72 tysiące osób, co stanowi 5% ogółu mieszkańców województwa. W miastach Powiatu Szczycieńskiego mieszka 30,5 tysiąca osób. Mieszkańcy miast stanowią 42% populacji, a mieszkańcy wsi 58%. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 37 osób na 1 km².

W poszczególnych gminach wskaźnik zaludnienia kształtuje się następująco:

- Dźwierzuty, Rozogi i Szczytno w przedziale 25 – 30 osób na 1 km²,
- Jedwabno, Pasym, Świątajno i Wielbark w przedziale 12 – 22 osób na 1 km².

Z ogólnej liczby mieszkańców Powiatu Szczycieńskiego w wieku produkcyjnym (czynnych zawodowo) jest 29.200 osób, z czego w rolnictwie pracuje 7.300 osób i poza rolnictwem 13.600 osób.

Około 8.300 osób w wieku produkcyjnym pozostaje bez pracy.

Mieszkańcy Powiatu Szczycieńskiego stanowią społeczność składającą się z ludności autochtonicznej i napływowej;

Ludność napłynęła z terenów dawnych ziem wschodniej Polski sprzed 1939 r. (tzw. „repatriantów”), z terenów przygranicznych (kurpiowszczyzny) oraz z pozostałego obszaru Polski.

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE Z SIECI TRANSPORTOWEJ REGIONU

DROGI

Według Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych na podstawie pomiarów ruchu GPR'90 i GPR'95 średnioroczny wzrost natężenia ruchu na drogach krajowych przekroczył 8%.

W roku 2015 natężenie ruchu prognozowane w Polsce ma osiągnąć poziom Francji, Niemiec czy też Włoch z roku 1990.

Stan motoryzacji w 2015 ma osiągnąć poziom 400 do 500 pojazdów osobowych na 1000 mieszkańców.

Miasto Szczytno jest węzłem dróg krajowych, leży przy drodze międzyregionalnej nr 53 z Olsztyna przez Szczytno do Ostrołęki, przy ciągu dróg regionalnych nr 57 Bartoszyce - Biskupiec - Szczytno - Chorzele.

Ten ostatni ciąg dróg stanowi połączenie między przejściem granicznym w Bezledach z lotniskiem w Szymanach oraz z południowymi województwami kraju.

Wnioski wynikające z usytuowania Powiatu Szczyckiego w stosunku do układu drogowego regionu Warmińsko-Mazurskiego:

Miasto Szczytno jako węzeł dróg krajowych posiada w strukturze ruchu znaczny udział ruchu tranzytowego.

Drogi o funkcji tranzytowej (szczególnie transportu ciężkiego) są uciążliwe, ale jednocześnie mogą być źródłem aktywizacji obszaru przyległego i w miejscowościach leżących przy trasie.

Ze względu na zakres inwestycji zmiany komunikacyjne przewidziane w planach zagospodarowania przestrzennego nie mogą być zrealizowane w krótkim czasie ani wyłącznie siłami samorządowymi.

Aktywizacja gospodarcza wynikająca z rozbudowy lotniska w Szymanach i tworzenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej wymaga usprawnienia powiązań komunikacyjnych.

Jednocześnie obwodnica miasta Szczytno przebiegająca przez gminę Szczytno wymaga koordynacji z władzami gminy i odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Powiat Szczycki i miasto Szczytno leżą na skrzyżowaniu linii kolejowych Olsztyn – Pisz – Ełk oraz Nidzica – Szczytno. Obie linie są jednotorowe.

W planach PKP rola węzła kolejowego w Szczytnie jest mało znacząca w skali regionu .

Przewidywana jest docelowo elektryfikacja linii Olsztyn-Pisz-Ełk, autorzy nie uzyskali informacji na temat planowanego terminu inwestycji.

KOMUNIKACJA MASOWA

Lokalna /w skali powiatu/ komunikacja pasażerska opiera się na, kolej ma znaczenie drugorzędne.

Komunikacja autobusowa bazuje na przedsiębiorstwie PKS. Oddział Przedsiębiorstwa PKS ma swoją siedzibę w Szczytnie. Przewoźnicy inni skoordynowani w rozkładzie jazdy obsługują lokalne linie.

Od kilku lat w skali województwa obserwuje się spadek przewozów pasażerskich od 4% do 8% rocznie. Tłumaczone to jest sytuacją gospodarczą (wobec wysokiego bezrobocia mniej osób dojeżdża do pracy) oraz rozwojem motoryzacji indywidualnej. Ponadto PKS dodatkowo tłumaczy to zjawisko działalnością prywatnych firm, wykonujących przewozy nie zawsze zgodnie z prawem.

Autorzy nie uzyskali informacji pozwalających na obiektywną ocenę sprawności obsługi poszczególnych miejscowości.

Wnioski dotyczące komunikacji pasażerskiej :

W Powiecie Szczytno dominującą formą przewozów osobowych są i w najbliższych dziesięciu latach pozostaną autobusy.

Wskazana jest poprawa standardu obsługi pasażerów oraz warunków obsługi na przystankach w poszczególnych miejscowościach i w mieście Szczytno.

KOMUNIKACJA LOTNICZA

Na obszarze Województwa Warmińsko - Mazurskiego istnieją trzy lotniska, w tym jedno międzynarodowe w Szymanach. Leży ono ok. 10 km od Szczytna i 60 km od Olsztyna. Lotnisko wyposażone jest w terminal pasażerski, poczekalnię, bufet, informację parkingi. Lotnisko wyposażone jest w infrastrukturę odpowiadającą standardom ICAO, między innymi w automatyczną stację meteo, łączność lotniczą i oświetlenie nawigacyjne.

Port między innymi obsługuje loty czarterowe w ruchu krajowym /głównie z Warszawy/ i międzynarodowym /Stuttgart, Hannover, Kolonia/.

Planowana jest rozbudowa tego lotniska, co pozwoli na przyjmowanie także samolotów o napędzie odrzutowym, oraz rozwój usług cargo.

W perspektywicznej sieci lotnisk transportu cywilnego w Polsce, Szymany przewidziane są jako tzw. port główny drugorzędny, obsługujący międzynarodowy ruch pasażerski i towarowy oraz jako lotnisko tranzytowe.

Z rozwojem lotniska w Szymanach Powiat Szczycieński może wiązać nadzieje na rozwój gospodarczy.

Wnioski dotyczące komunikacji lotniczej:

Lotnisko w Szymanach pod Szczytnem daje szansę obsługi turystów zagranicznych przybywających na Warmię i Mazury (zwłaszcza w rejon Wielkich Jezior Mazurskich i odwiedzających dawną kwaterę Hitlera w Gierłozę). Lotnisko wymaga dalszego inwestowania oraz znacznej poprawy komunikacji drogowej (sprawne powiązania lotniska z kierunkami zainteresowań pasażerów).

Wykorzystanie szans wynikających z powstania lotniska i wykorzystanie turystyki jako elementu aktywizacji gospodarczej wymaga współdziałania miasta Szczytno z gminą Szczytno, a także skoordynowania polityki w ramach Powiatu Szczytno i województwa.

Rozpatrywane plany przyjmowania przewozów towarowych powiększą szansę rozwoju gospodarczego gminy i miasta Szczytno, lecz wymaga to zainwestowania w infrastrukturę tego rodzaju przewozów.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I POLITYKI ROZWOJU REGIONALNEGO

Uwarunkowania wynikające z planów i opracowań gmin Powiatu Szczycieńskiego oraz opracowań krajowych i regionalnych

W studium zagospodarowania przestrzennego województwa miasto Szczytno wskazane zostało jako „węzeł aktywizacji obszaru” leżący w paśmie przyspieszonego rozwoju związanym z trasą Olsztyn-Szczytno-Ostrołęka, w strefie funkcjonalnej południowej.

W strefie tej wg. tego opracowania działaniami dominującymi są; gospodarka leśna i obsługa turystyki oraz rolnictwo zintegrowane z turystyką.

Ponadto aktywizacja powiatu, miasta i gminy Szczytno ma być spowodowana tworzeniem specjalnej strefy ekonomicznej i rozbudową lotniska w Szymanach.

Według „Studium Zagospodarowania woj. Olsztyńskiego” strefa południowa, której ośrodkiem jest miasto Szczytno, posiada najmniej korzystne w województwie warunki do przełamania recesji.

Cechami charakterystycznymi dla tego obszaru są:

- Najwyższa w województwie lesistość – 43,8%, gdy średnia województwa wynosi 30,1%
- Stosunkowo niska jeziorność
- Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe
- Zróżnicowana odporność na antropopresję
- Mało korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze, najniższa w województwie jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej /wg IUNG w Puławach - 54,2 pkt przy średniej dla województwa 65,0 pkt/
- Niski udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej /-42,4%, gdy dla województwa wynosi 54,5/

Według „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego” ograniczeniami rozwoju gospodarczego obszaru południowego / w skład którego wchodzi powiaty; Działdowski, Nidzicki, Szczęcieński i Piski/ są :

Mało korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze .

Tereny wrażliwe na antropopresję /zbiorniki wód podziemnych bez izolacji/.

Duże tereny objęte ochroną prawną /parki krajobrazowe, rezerwy/.

Obszar wymaga działań aktywizujących zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej /niekorzystne zjawiska demograficzne, wysokie bezrobocie, zubożenie ludności/.

Potencjałem rozwoju tego obszaru są:

Zasoby surowców naturalnych.

Międzynarodowy port lotniczy w Szymanach.

Specjalna Strefa Ekonomiczna, podstrefa w Szymanach .

Specjalna Strefa Ekonomiczna w Korpelach /gmina Szczytno/.

Układ dróg krajowych Nr 53, 57, 58.

Ośrodek o subregionalnym zasięgu oddziaływania - miasto Szczytno.

Studium i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Woj. Warmińsko-Mazurskiego formułują szereg wniosków pod adresem miasta i gminy Szczytno. Do najważniejszych należą:

Rejon Szczytna typowany jest jako strefa funkcjonalna południowa. Możliwości przełamania recesji w tej strefie są znacznie ograniczone (patrz wyżej) ma to być też strefa aktywizacji działań wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Opracowania infrastruktury technicznej typują powiat i miasto Szczytno jako węzeł infrastruktury technicznej przechodzącej przez teren powiatu (przesył gazu – gazociąg wysokiego ciśnienia - planowana jego druga nitka przechodząca w kierunku Bartoszyce).

W studium zagospodarowania przestrzennego Województwa Olsztyńskiego przez gminę i miasto Szczytno przebiega międzynarodowa trasa rowerowa na odcinku Olsztyn – Pisz oraz trasa międzyregionalna z kierunku Nidzicy.

Miasto i gmina Szczytno leżą w zasięgu chronionego krajobrazu, obejmującego między innymi teren projektowanego Parku Krajobrazowego Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i jego otuliny.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA teren powiatu leży w obrębie obszarów węzłowych o znaczeniu międzynarodowym, tj. obszaru Puszczy Piskiej i obszaru Zachodniomazurskiego.

Na terenach wód podziemnych powiatu pozbawionych izolacji, konieczne są zwiększone reżimy w gospodarce wodno-ściekowej, ochronie wód powierzchniowych oraz sukcesywne zmiany w źródłach energii na mniej uciążliwe dla środowiska, a także wprowadzenie segregacji i utylizacji odpadów stałych.

Wnioski wynikające z opracowań planistycznych i programów:

Przy formułowaniu strategii rozwoju należy wykorzystać potencjał wynikający z położenia i funkcji, jakie obszar może pełnić w rozwoju województwa (regionu).

Studium zagospodarowania przestrzennego województwa wymienia następujące potencjalne zadania rządowe do realizacji na terenie miasta i gminy Szczytno:

Modernizacja międzyregionalnej drogi i wybranych dróg regionalnych do parametrów III klasy technicznej (drogi nr 53, nr 57 i 58).

Modernizacja dróg krajowych regionalnych do parametrów IV kl. technicznej. Działania te spowodować muszą stosowną modernizację ich przedłużeń na terenie miasta Szczytna (w tym obwodnica przebiegająca przez teren gminy).

Budowa drugiej nitki gazociągu wysokiego ciśnienia Nidzica-Szczytno-Mragowo-Kętrzyn-Bartoszyce.

Zadania te nie mają pokrycia w planowanych środkach na inwestycje i tym samym nie zostały wpisane do rejestru zadań rządowych i wojewódzkich, służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Przyjęte założenia polityki przestrzennej gminy i miasta Szczytno nie przekreślają jednak definitywnie możliwości ich realizacji w przyszłości.

III WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU POWIATU, WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

PROBLEMY SPOŁECZNE POWIATU, WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POWIATU

1. DEMOGRAFIA, SIEĆ OSADNICZA

Powiat Szczycieński zamieszkuje 72 026 tys. mieszkańców, co stanowi 4,9 % ludności województwa.

W miastach zamieszkuje 29 886 tys. osób, co stanowi 41,49 % ogółu mieszkańców. Średni wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 37 osób na 1 km kw.

W poszczególnych gminach wskaźniki gęstości zaludnienia kształtują się od 12-19 osób na 1 km w gminach Jedwabno i Wielbark do 27 i 29 osób na 1 km w gminach Dźwierzuty i Szczytno.

Ruch naturalny ludności wg. stanu na 31.12.2002 r. był bardzo zróżnicowany. Łączne saldo migracji wyniosło minus 205 osób, z czego w mieście Szczytno wyniosło minus 105, gminie Świętajno minus 68, a jedyną gminą z dodatnim saldem migracji była gmina Szczytno - plus 59, co wynika z ogólnego trendu migracji miasto-gmina przyległa.

Powiat Szczycieński pod względem populacji zajmuje 8 miejsce w województwie, pod względem zaludnienia na 1 km - miejsce 17, a pod względem przyrostu naturalnego - 6 miejsce.

Na 100 mężczyzn średnio w powiecie przypada 101 kobiet wobec średniej w województwie 104.

Struktura ludności miast i gmin wg wieku jest w skali powiatu bardzo podobna i nie odbiega od wskaźników wojewódzkich. Na podstawie tego wskaźnika można stwierdzić, iż najmłodszą gminą jest gmina Rozogi z 33% populacji w wieku do lat 17, najstarszą zaś gmina Świętajno z 14% populacji w wieku poprodukcyjnym.

Z ogólnej liczby pracujących w powiecie /9 651 osób bez jednostek o zatrudnieniu do 9 osób/, struktura zatrudnienia kształtuje się następująco:

- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	569 osób	tj. 5,90%
- przemysł	2 891 osób	tj. 29,96%
- edukacja	1 816 osób	tj. 18,82%
- budownictwo	324 osób	tj. 3,36%
- handel i naprawy	904 osób	tj. 9,37%
- transport i łączność	505 osób	tj. 5,23%
- pozostałe	2 642 osób	tj. 27,36%

Uwaga: szczegółową strukturę zatrudnienia omówiono w rozdziale Rynek pracy

Stan i strukturę ludności Powiatu Szczęcińskiego prezentuje poniższa tabela.

Ludność Powiatu Szczęcińskiego stan na dzień 31 grudnia 2001 r.

Obszar	liczba ludności								
	Ogółem	w tym w wieku:						Saldo migracji	na km2
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym			
Miasto Pasy	2612	690	26%	1643	63%	279	11%	1	174
Miasto Szczętyno	27336	6432	24%	17424	64%	3480	13%	-105	2734
Gmina Dźwierzuty	7210	2073	29%	4260	59%	877	12%	-44	27
Gmina Jedwabno	3753	1064	28%	2231	59%	458	12%	-7	12
Gmina Pasy	2814	760	27%	1742	62%	312	11%	-11	21
Gmina Rozogi	5695	1882	33%	3098	54%	715	13%	-18	25
Gmina Szczętyno	9936	2867	29%	6016	61%	1053	11%	59	29
Gmina Świątajno	6022	1676	28%	3531	59%	815	14%	-68	22
Gmina Wielbark	6638	1969	30%	3845	58%	824	12%	-12	19
Powiat Szczęciński	72016	19413	27%	43790	61%	8813	12%	-205	37
Województwo	1469274	373337	25%	909170	62%	186767	13%	-2772	61,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, WUS, Olsztyn 2002

Ludność Powiatu Szczęcińskiego na koniec 2001 roku wynosiła 72 016 mieszkańców. Od 1998 roku ludność zwiększyła się o 543 osoby, tj. 0,7 % przy, wzroście w województwie 2,2 %.

Spośród całej populacji zamieszkującej Powiat Szczęciński mężczyźni stanowią 49,7 % - 35 780 osób, kobiety 50,3 % - 36 236 osób.

Istotnym elementem w kreowaniu lokalnej polityki zatrudnieniowej są prognozy demograficzne, oparte na podziale ludności według ekonomicznych grup wiekowych.

LUDNOŚĆ POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W LATACH 1998-2001

Wyszczególnienie	Lata				+ wzrost / - spadek w liczbach bezwzgl.
	1998	1999	2000	2001	
Wiek przedprodukcyjny	21 127	20 616	20 074	19 413	- 1 714
Wiek produkcyjny	42 073	42 544	43 124	43 790	+ 1 717
Wiek poprodukcyjny	8 273	8 463	8 640	8 813	+ 540

Źródło: Dane z Urzędu Statystycznego w Olsztynie. Obliczenia własne.

STRUKTURA LUDNOŚCI POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W LATACH 1998-2001

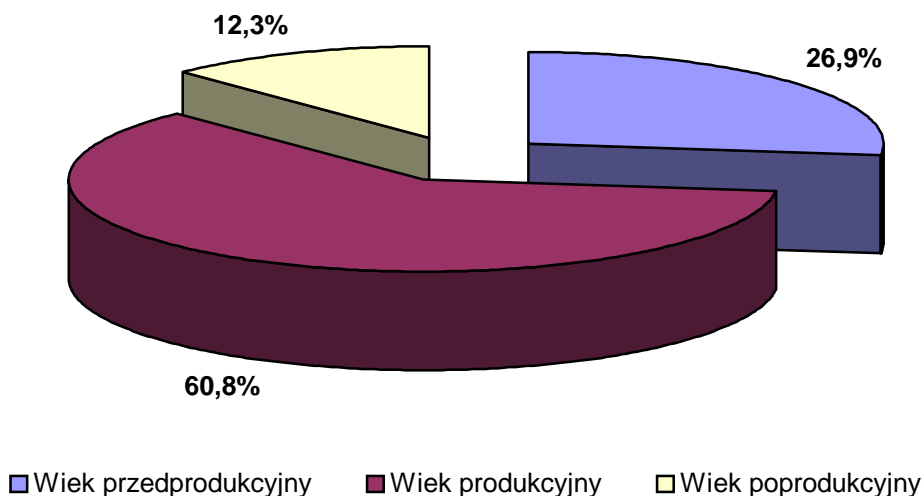
Wyszczególnienie	Lata			
	1998	1999	2000	2001
	w odsetkach			
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Wiek przedprodukcyjny	29,5	28,8	27,9	26,9
Wiek produkcyjny	58,9	59,4	60,0	60,8
Wiek poprodukcyjny	11,6	11,8	12,1	12,3

Źródło: Dane z Urzędu Statystycznego w Olsztynie. Obliczenia własne.

W strukturze wiekowej ludności powiatu dominują osoby w wieku produkcyjnym, stanowiąc 60,8% ogółu ludności powiatu.

W stosunku do roku 1998 zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym o 2,6 punktu procentowego przy wzrostach ludności w wieku produkcyjnym o 1,9 punktu i w wieku poprodukcyjnym o 0,7 punktu procentowego.

STRUKTURA LUDNOŚCI POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU

Zgodnie z prognozą demograficzną GUS w latach 1999-2005 liczba ludności w kraju zwiększy się od 2 do 3%, szacuje się, że te same tendencje wystąpią w Powiecie Szczyckim.

Przewiduje się, że ludność powiatu zwiększy się o ok. 1000 osób, tj. do poziomu 73 tys. mieszkańców w roku 2005 (wzrost o 1,4%). Od roku 2006 liczba ludności wg. prognoz demograficznych zacznie stopniowo spadać.

Szacunkowe prognozy przewidują, że liczba dzieci i młodzieży będzie ulegać dalszemu zmniejszaniu się. Jest to wynikiem trwającego od kilkunastu lat spadku liczby urodzeń.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiecie wynosił w latach 1998-2001 odpowiednio: 3,9; 3,8; 3,7; 3,5.

W prognozowanym okresie nastąpi przyrost ludności w wieku produkcyjnym. Jednak dalsze prognozowanie demograficzne przewiduje, iż od roku 2010 rozpocznie się proces zmniejszania się liczby ludności w wieku aktywności zawodowej. Będzie to spowodowane starzeniem się ludności, co spowoduje zwiększenie populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Wpłyne to również na zwiększenie wskaźnika tzw. obciążenia, tj. liczby osób w wieku przed i poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Implikacje wyżej naszkicowanych procesów demograficznych będą miały miejsce szczególnie na rynku pracy, w szkolnictwie, ochronie zdrowia i opiece społecznej. W zakresie dalszego starzenia się społeczności zamieszkałej na wsi nastąpi wyraźne nasilenie się zjawisk już obserwowanych.

2. OCHRONA ZDROWIA

Opieka medyczna w Powiecie Szczycieńskim realizowana jest na poziomie podstawowym w gminach i na poziomie powiatowym w bazie pierwszego stopnia referencyjnego.

Powiat dysponuje następującą siecią placówek służby zdrowia ;

- szpital - 1 obiekt w Szczytnie,
- przychodnie lekarskie - 15 placówek,
- gabinety medycyny szkolnej - 3 ,
- poradnie specjalistyczne – 11
- poradnie stomatologiczne - 17
- apteki - 14,

Łączna liczba placówek zdrowia wynosi więc 61, a bez uwzględniania prywatnych praktyk lekarskich 34, co w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców daje wskaźnik 4,1, gdy dla Polski ten wskaźnik wynosi ok. 2,5, a dla województwa 4,6.

Pod względem liczby przychodni zdrowia powiat zajmuje 4 miejsce, wliczając w to również miasta Olsztyn i Elbląg.

Pod względem liczby aptek powiat zajmuje 8 miejsce, a pod względem liczby prywatnych praktyk lekarskich także 8 miejsce, uwzględniając również Olsztyn i Elbląg.

Podstawowym ośrodkiem specjalistycznej opieki medycznej jest szpital powiatowy w Szczytnie.

Dysponuje on 5 podstawowymi oddziałami:

- ginekologiczno-położniczym z 35 łózkami,
- wewnętrznym z 50 łózkami,
- chirurgicznym dysponującym docelowo 40 łózkami
- dziecięcym z 24 łózkami (3 intensywnej terapii).

Szpital odgrywa ważną rolę jako zabezpieczenie medyczne portu lotniczego w Szymanach i zabezpieczenie potrzeb ruchu turystycznego rejonu południa Mazur.

Sytuacja finansowa szpitala nie odbiega od sytuacji podobnych placówek w województwie.

W połowie 2002 roku szpital osiągnął równowagę finansową. W rankingu „Gazety Wyborczej” Rodzić po ludzku – szpital uzyskał wysokie noty 4*.

Wraz z utworzeniem Kas Chorych istotnie uległa zmianie rola powiatowych i gminnych władz samorządowych w zakresie ochrony zdrowia. Gminy i powiaty musiały ograniczyć swoją aktywność w tym względzie do pełnienia funkcji organów założycielskich np. przychodni specjalistycznych czy szpitala jako samodzielnych publicznych zakładów ochrony zdrowia.

Wraz z reformą służby zdrowia wprowadzono instytucje lekarzy rodzinnych, co przemodelowało opiekę medyczną i zwiększyło bezpośredni kontakt lekarza z problemami zdrowotnymi i społecznymi mieszkańców. Każdy lekarz rodzinny, zgodnie z przyjętymi standardami, winien opiekować się ok. 2 500. W Powiecie Szczycieńskim standard ten jest na ogół przestrzegany.

Kolejna reforma służby zdrowia, realizowana od połowy 2003 roku, likwidując Kasy Chorych i zastępując je Narodowym Funduszem Zdrowia nie rozwiązała podstawowego problemu jakim jest szczupłość środków na kontraktowanie wyspecjalizowanych i podstawowych procedur medycznych i nie wskazała sposobów na prawdziwe urynkowanie i wprowadzenie konkurencyjności placówek służby zdrowia, co było i nadal jest celem reformy.

Reasumując:

Placówki służby zdrowia oraz sieć prywatnych gabinetów lekarskich, zarówno tych mających kontrakty na realizację określonych procedur medycznych, jak i działających poza systemem kontraktowym, wypełniają na poziomie zadowalającym wszystkie potrzeby mieszkańców powiatu.

Wysoko specjalistyczne procedury są możliwe do realizacji w ościennych ośrodkach, takich jak Olsztyn i Warszawa.

Podstawową barierą dostępności do służby zdrowia pozostaje problem kontraktowania procedur medycznych poniżej faktycznych potrzeb szpitali i przychodni specjalistycznych oraz ubożenie społeczeństwa w przypadku konieczności finansowania tak świadczeń jak i lekarstw z prywatnych zasobów pacjentów.

Praktyka ostatnich zmian w systemie finansowania wskazuje, iż bez dalszego zwiększania składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne nie będzie możliwości wprowadzenia wyższych standardów zabezpieczenia zdrowotnego, bowiem zarówno samorządy szczebla wojewódzkiego jak i powiatowego czy gminnego, nawet w perspektywie zapowiadanej reformy finansów publicznych nie będą w stanie finansować rosnących potrzeb coraz wyższych standardów opieki zdrowotnej.

3. EDUKACJA

Program edukacyjny na terenie powiatu jest realizowany w oparciu o sieć następujących placówek: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz szkoły wyższe. Specyfika funkcjonowania placówek wprowadza ich podział w zależności od sposobu kształcenia i przeznaczenia.

Przedszkola

W placówkach wychowania przedszkolnego na terenie gmin powiatu występuje nadwyżka liczby miejsc nad liczbą dzieci.

Likwidacja placówek przedszkolnych wymaga tworzenia uzupełniająco miejsc w placówkach niepublicznych.

SZKOŁY I PLACÓWKI PUBLICZNE:

GIMNAZJA

Sieć szkół podstawowych i gimnazjów na terenie powiatu jest skoncentrowana przede wszystkim w ośrodkach gminnych, co wymaga zagwarantowania dowozu dzieci do szkół.

Największa koncentracja placówek występuje w gminie i mieście Szczytno.

Dużym walorem większości jednostek jest możliwość korzystania z nich przez dzieci niepełnosprawne.

Na terenie powiatu gimnazja zlokalizowane są w miejscowościach:

– Gimnazjum nr 1 w Szczytnie -	51 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum nr 2 w Szczytnie -	12 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Rozogach -	18 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Wielbarku -	5 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Świętajnie -	3 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Dźwierzutach -	3 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Pasymiu -	2 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Jedwabnie -	2 uczniów niepełnosprawnych
– Gimnazjum w Romanach	
– Gimnazjum w Lipowcu	
– Gimnazjum w Olszynie	
– Gimnazjum w Szymanach	

Sieć szkół podstawowych i gimnazjów wymaga nie tylko modernizacji, ale również racjonalnego układu, szczególnie w regionach, gdzie dostęp lub dowóz dzieci jest utrudniony.

Stosunkowo niewielka liczba placówek jest wynikiem między innymi aktualnej sytuacji demograficznej - systematycznie spadającym przyrostem naturalnym.

Zmniejszająca się liczba dzieci w szkołach podstawowych korzystnie wpływa na liczebność klas, dzięki czemu stopniowo poprawia się komfort i poziom nauczania.

Powinno to być powiązane z rozszerzeniem oferty programowej szkół, nie tylko związanej z programem nauczania, lecz również z wzbogaceniem edukacji o zajęcia ponadobowiązkowe, np. koła zainteresowań, nauka języków obcych, zajęcia w dziedzinie sportu i rekreacji. Jest to istotne również z uwagi na to, że szkoły i gimnazja poza przekazywaniem wiedzy książkowej, powinny przyczyniać się do rozwoju osobowości i umiejętności twórczego myślenia.

Dobór atrakcyjności kierunków kształcenia powinien się przyczyniać do powstrzymanie absolwentów przed migracją z terenu powiatu.

Prognozy wykazują, że w większości gmin powiatu liczba absolwentów gimnazjów z roku na rok nie ulegnie znaczącym zmianom, wykazując tendencję do niewielkiego wzrostu. Umotywowane jest to zapewne ofertą edukacyjną miasta Szczytno odnośnie szkół ponad gimnazjalnych.

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE.

1. Zespół Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Szczytnie

Szkoły wchodzące w skład Zespołu:

- Liceum Ogólnokształcące,
- Liceum profilowane – ekonomiczno – administracyjne
- Liceum profilowane – zarządzanie informacją
- Technikum: technik ekonomista
- Technikum: technik handlowiec
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa: mechanik monter maszyn i urządzeń
- Szkoły zasadnicze
- Liceum Ekonomiczne - szkoły średnie zawodowe dla młodzieży SP.
- Liceum Ogólnokształcące dla młodzieży SP.
- Szkoły zasadnicze dla młodzieży SP.
- Szkoła średnia zawodowa dla młodzieży SP.
- Liceum Handlowe - szkoły średnie zawodowe dla młodzieży SP.

2. Zespół Szkół nr 2 im. Jędrzeja Śniadeckiego w Szczytnie

Szkoły wchodzące w skład Zespołu:

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa – specjalności: kucharz małej gastronomii, krawiec, tapicer, malarz, stolarz, kucharz
- Liceum profilowane usługowo – gospodarcze
- Liceum profilowane - rolno – spożywcze
- Liceum profilowane – ekonomiczno – administracyjne
- Liceum Ogólnokształcące – Integracyjne
- Liceum Ogólnokształcące LINUX informatyczno – matematyczne
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
- Technikum Zieleni Miejskiej
- Liceum Ogólnokształcące
- Technikum Ekonomiczne

- Technikum Technologii Drewna
 - Technikum Technologii Żywności
 - Technikum Organizacji Usług Gastronomicznych
 - Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego
 - Technikum Ogrodnicze
 - Technikum Hotelarskie
 - Technikum Rolnicze
3. Zespół Szkół Nr 3 im. Jana III Sobieskiego w Szczytnie
Szkoły wchodzące w skład Zespołu:
- Liceum Ogólnokształcące
 - Gimnazjum Sportowe
4. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Szczytnie
Szkoły wchodzące w skład Zespołu:
- Gimnazjum
 - Szkoła Podstawowa
 - Szkoła Zawodowa: ogrodnik, kucharz małej gastronomii
5. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Szczytnie
6. Zespół Szkół Nr 4 w Rozogach
Szkoły wchodzące w skład Zespołu:
- Zasadnicza Szkoła Rolnicza
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
 - Wieczorowe Technikum Rolnicze dla Dorosłych
 - Liceum Profilowane (rolniczo-spożywcze)

Stan techniczny bazy lokalowej w szkołach ponad gimnazjalnych najczęściej nie jest najlepszy.

W licznych placówkach dokonano jednak wiele działań, polegających na: modernizacji i rozbudowie kompleksów szkolnych, przebudowie lub budowie sal gimnastycznych, modernizacji instalacji wewnętrznych, remontach, wyposażaniu placówek w sprzęt komputerowy.

W związku z dbałością o atrakcyjną ofertę i warunki edukacji, podobne działania będą wymagały w najbliższych latach dużych nakładów finansowych.

Lokalowe wyposażenie publicznych szkół i placówek oświatowych ilustruje poniższa tabela:

Nazwa szkoły /placówki	Ilość sal lekcyjnych, terapeutycznych	BIBLIOTEKI	Sale gimnastyczne	Warsztaty	Internat /hotel
Zespół Szkół nr1 im. S. Stanisława w Szczytnie	27 w tym 2 pracownie komputerowe	+	19 x 36 7 x 15	14 sal w tym 2 sale produkcyjne	Przeznaczony na 70 osób
Zespół Szkół nr 2 im. Jędrzeja Śniadeckiego w Szczytnie	29 w tym 3 pracownie komputerowe	+	24 x 9,5	4 sale przeznaczone do zajęć praktycznych	Hotelik (35 miejsc)
Zespół Szkół nr 3 im. Jana III Sobieskiego w Szczytnie	23 w tym 2 pracownie komputerowe	+	23 x 11,6		Przeznaczony na 96 osób
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Szczytnie	15 sal w tym 1 pracownia komputerowa	+	12,25x 6,5	3 sale przeznaczone na zajęcia praktyczne	Przeznaczony na 130 osób
Zespół Szkół nr 4 w Rozogach	3 sale	+	-	-	-
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Szczytnie	5 sal do zajęć terapeutycznych	-	-	-	-

źródło: Starostwo Powiatowe

SZKOŁY NIEPUBLICZNE.

1. Technikum Mechaniczne dla Dorosłych w Szczytnie - szkoła średnia zawodowa dla dorosłych na podbudowie programowej szkoły zasadniczej,
2. Technikum Handlowe dla Dorosłych w Szczytnie - szkoła średnia zawodowa dla dorosłych na podbudowie programowej szkoły zasadniczej,
3. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Szczytnie
4. Warmińsko – Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Szczytnie
Szkoły wchodzące w skład Zakładu:
 - Policealne Studium Zawodowe
 - Technikum Żywności i Gospodarstwa Domowego dla Dorosłych w Szczytnie
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Szczytnie
 - Technikum Ekonomiczne Integracyjne dla Dorosłych w Szczytnie
 - Technikum Budownictwa dla Dorosłych w Szczytnie
 - Technikum Technologii Żywności dla Dorosłych w Szczytnie
5. Technikum Ekonomiczne w Szczytnie
6. Niepubliczna Podstawowa Szkoła Specjalna dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Szczytnie.

Liczbę uczniów kształcących się w szkołach publicznych i niepublicznych w roku 2002/2003 przedstawia tabela:

	Szkoły publiczne	Szkoły niepubliczne
Ilość uczniów	3028	450
%	87,10	12,90

Bogata oferta kształcenia odzwierciedla aktualną sytuację na rynku w dobie ogólnie panującego bezrobocia.

Niezwykle prężny w ostatnich latach rozwój różnych dziedzin życia i nowych specjalności, wiąże się z nieodpartą koniecznością dalszego rozwoju bogatej oferty kształcenia.

Atrakcyjność tych warunków powinna także mieć na celu eliminowanie ruchów migracyjnych młodych ludzi po ukończeniu edukacji w celu poszukiwania pracy.

Wszystkie szkoły posiadają pracownie wyposażone w komputery.

W dobie intensywnego rozwoju technik informatycznych, ważnym dążeniem jest stworzenie możliwości dostępu do nowoczesnych technologii informatycznych oraz rozszerzanie edukacji w tym zakresie.

Dynamiczny wzrost liczby szkół średnich powoduje wzrost liczby nauczycieli, którzy osiągają wyższy stopień awansu zawodowego. Jednak nowe lub tak zwane „modne” kierunki niejednokrotnie wiążą się z niedostateczną ilością kadry nauczycielskiej. Dotyczy to przede wszystkim takich specjalności jak języki obce (szczególnie język angielski), chemia czy turystyka.

Konieczne wydają się działania zmierzające do stwarzania nauczycielom możliwości przekwalifikowania się.

LICZBĘ NAUCZYCIELI ILUSTRUJE TABELA:

Zatrudnienie w dniu 10.09.2002 r.					
	Ogółem	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
Pełnozatrudnieni	243	16	24	182	21
Niepełnozatrudnieni	18,89	3,57	3,11	11,21	1

Źródło: Opracowanie własne

PLACÓWKI KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

1. Warmińsko – Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie - Centrum Kształcenia Zawodowego w Szczytnie
 - Kształcenie kursowe: kursy przyuczające do zawodu, kursy wyuczające zawodu, kursy kwalifikacyjne, kursy doskonalące, kursy dla potrzeb własnych.
 - Szkolenia seminaryjne.
 - Uczestnictwo w formach symulacyjno - treningowych.
2. Placówka Kształcenia Zawodowego „AL-BIT” w Szczytnie
 - Kursy.
 - Seminare.
 - Samokształcenie kierowane.
3. Ośrodek Kształcenia Zawodowego „UNIWERS” w Szczytnie
 - Kursy przygotowujące do zawodu, wyuczające zawod.
 - Kursy przygotowujące do egzaminów eksternistycznych.
 - Kursy bhp i ppoż.
 - Kursy pedagogiczne dla instruktorów praktycznej nauki zawodu.
 - Kursy przygotowujące do uzyskania uprawnień zawodowych, kwalifikacyjnych.
4. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 w Szczytnie
 - Kursy organizowane w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy, Cechem Rzemiosł Różnych i innymi instytucjami gospodarczymi.

Oferta kształcenia ustawicznego w dobie przemian gospodarczych i ogólnie panującego bezrobocia stanowi ważny element w systemie edukacyjnym powiatu. Konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub zmiany zawodu podyktowane są potrzebami rynku pracy.

Wiąże się to z nieodpartą koniecznością dalszego rozwoju oferty kształcenia. Atrakcyjność tych warunków powinna także mieć na celu eliminowanie ruchów migracyjnych ludzi z terenu powiatu w celu poszukiwania pracy.

OFERTA EDUKACYJNA DLA OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI (OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE)

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Szczytnie - dla osób niepełnosprawnych umysłowo w stopniu lekkim oraz w stopniu umiarkowanym i znacznym. Ośrodek kształci 185 uczniów,
- Niepubliczna Podstawowa Szkoła Specjalna dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej przy Ponadlokalnym Centrum Rehabilitacyjno – Edukacyjnym w Szczytnie. Ośrodek kształci 20 uczniów.
- Liceum Ogólnokształcące – integracyjne przy Zespole Szkół Zawodowych nr 2 w Szczytnie

Działania wobec osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi są zadaniami ogólnospołecznymi, ponieważ skutki niepełnosprawności dotyczą wszystkich dziedzin życia.

Celem działań oświaty na rzecz osób niepełnosprawnych powinno być zagwarantowanie tym osobom pełnej realizacji swoich praw, które są równoznaczne z prawami osób pełnosprawnych.

Walka z dyskryminacją poprzez:

- integrację osób niepełnosprawnych z osobami pełnosprawnymi dzięki możliwości podejmowania nauki w szkołach ogólnodostępnych,
- prowadzenie oświaty zdrowotnej,
- tworzenie ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- likwidację barier urbanistycznych i architektonicznych w placówkach oświatowych,
- tworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości aktywnego udziału w życiu szkoły, w tym w sporcie i rekreacji.

Istotnym zadaniem szkoły powinno być rozpoznawanie i powstrzymywanie w środowisku szkolnym zjawisk różnych patologii społecznych.

Instytucją wspierającą takie działanie jest przejęta 1.12.2001 r. Świetlica Terapeutyczna „Bliżej Siebie”, a w dalszej przyszłości stworzony wspólnie z Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną Powiatowy Ośrodek Terapeutyczny.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

W Szczytnie funkcjonują następujące szkoły wyższe:

- Zespół Kolegiów Nauczycielskich - przygotowuje przyszłych nauczycieli z wyższym wykształceniem zawodowym z tytułem licencjata. Kolegium kształci w specjalnościach: j. niemiecki, j. angielski, nauczanie początkowe, matematyka. Łącznie w kolegium studiuje ok. 220 osób, mających zapewnione miejsca w internacie,
- Wyższa Szkoła Policji - kształci na trzech poziomach: wyższe studia zawodowe (3 lata) z wykształceniem średnim, podyplomowe studia oficerskie dla absolwentów wyższych uczelni cywilnych, kursy doskonalenia zawodowego dla kadr kierowniczych policji średniego i wyższego stopnia,
- Wyższa Szkoła Społeczno - Ekonomiczna w Warszawie, filia w Szczytnie. Placówka kształci absolwentów szkół ponad gimnazjalnych w kierunkach pedagogicznym i ekonomicznym.

W wyniku dynamicznego w ostatnich latach wzrostu liczby szkół, przede wszystkim średnich i kształcenia ustawicznego, jednym z podstawowych warunków atrakcyjności ich ofert edukacyjnych jest odpowiednie przygotowanie kadry nauczycielskiej i kierowniczej.

kwalifikacji zawodowych nauczycieli. Służy temu powołanie Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, filii Wyższej Szkoły Społeczno Ekonomicznej oraz obecność Zespołu Kolegiów Nauczycielskich.

Takie założenia zależne będą od współpracy wszystkich środowisk lokalnych, dla których edukacja jest możliwością zawodowej pomysłowości młodego pokolenia.

4. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe powiatu to ponad 18 000 mieszkań z ok. 67 592 izbami, których powierzchnia użytkowa wynosi ok. 114 000 metrów kwadratowych.

Przeciętna liczba izb na jedno mieszkanie to 3,75, co daje powiatowi pod tym względem drugie miejsce w województwie.

Przeciętnie na 1 izbę przypada 1.04 osoby, a przeciętna powierzchnia mieszkania to 63.3 m² powierzchni użytkowej.

W 2001 roku oddano do użytku 54 mieszkania z 270 izbami, z tego w mieście i gminie Szczytno oddano 39 mieszkań, co stanowi ok. 72 % ogółu oddanych mieszkań.

We wszystkich pozostałych gminach w roku 2001 oddano nie więcej niż po 3 mieszkania.

W latach poprzednich oddawano rocznie w powiecie ok. 80-100 mieszkań, obecny spadek dowodzi zapaści na rynku mieszkaniowym.

Podstawowym problemem pozostaje jednak nie ilościowe zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych, lecz standard mieszkań i ich wyposażenie w podstawowe media.

Na 29 948 mieszkańców miast korzystanie z podstawowych mediów kształtuje się następująco:

- z wodociągów korzysta ok. 27 991 osób, co stanowi zaledwie 93,5 % populacji, w przypadku miasta Pasym ten wskaźnik wynosi tylko 45,6 % populacji.

- z kanalizacji korzysta zaledwie 25 140 osób, co stanowi 83,9 % populacji.

W przypadku terenów wiejskich stopień wyposażenia mieszkań w bieżącą wodę wydaje się zadowalający przy dalece niezadowalającym stopniu rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej.

Bariery rozwoju stanowią:

Podstawową bariera rozwoju jest szczupłość środków publicznych i prywatnych na poprawę standardu mieszkań, tak pod względem wyposażenia w media, jak i stanu technicznego oraz poprawę estetyki.

W niektórych gminach istotną przeszkodą w realizacji remontów czy rewitalizacji budynków jest brak komunalnych mieszkań zastępczych oraz w dalszym ciągu nie uregulowane stosunki własnościowe.

W najbliższych latach priorytetem winien być nie wzrost ilościowy zasobów mieszkaniowych, lecz poprawa standardu, rozwój sieci mediów oraz wykorzystanie możliwości adaptacji posiadanych nieczynnych zasobów na cele mieszkaniowe.

5. KULTURA

Rozwój kultury jest jednym z najważniejszych sposobów aktywizacji społeczeństwa, mogących dzięki swoim walorom przynieść znaczącą poprawę jakości życia mieszkańców.

Oferta ośrodków kultury, kierowana przede wszystkim do dzieci i młodzieży, ale również do szerszej publiczności, w poszczególnych gminach jest podobna.

Najbogatszą ofertę posiadają placówki w Szczytnie.

Działalność kulturalna w powiecie jest inicjowana i prowadzona przez samorządy lokalne za pośrednictwem:

- Miejskiego Domu Kultury w Szczytnie,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Dźwierzutach,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Jedwabnie,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Świętajnie,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Rozogach,
- Gminnego Ośrodka Kultury w Wielbarku,
- Miejskiego Ośrodka Kultury w Pasymiu,
- Biblioteki Publicznej w Szczytnie,
- Biblioteki Pedagogicznej w Szczytnie,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Dźwierzutach,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Jedwabnie,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Pasymiu,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Rozogach,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Świętajnie,
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Wielbarku.

Ponadlokalną działalność kulturalną prowadzą:

- Dom Kultury przy WSPoL w Szczytnie,
- Biblioteka Główna przy WSPoL w Szczytnie,
- Muzeum Mazurskie w Szczytnie,

- Muzeum Regionalne w Sapłatach,
- Muzeum Regionalne w Wesołowie,
- Muzeum Regionalne w Spychowie,
- Muzeum Mazursko – Kurpiowskie w Rozogach.

Na terenie powiatu działalność kulturalna ponadto jest inicjowana przez dwanaście organizacji o charakterze społecznym oraz liczne zespoły folklorystyczne i muzyczne.

Do największych imprez kulturalnych w powiecie można zaliczyć coroczne: „Dni i Noce Szczytna”, Dzień Rzemiosła oraz występy zespołów artystycznych, teatru i znanych wykonawców estradowych.

Do propagowania kultury przyczyniają się także kościoły chrześcijańskie, które organizują imprezy kulturalne. Do nich zalicza się między innymi koncerty muzyki organowej kościoła ewangelicko – augsburskiego w Pasymiu, cykliczne koncerty integracyjne i imprezy kulturalno – integracyjne kościoła katolickiego w poszczególnych parafiach czy koncerty muzyki i śpiewu kościoła zielonoświątkowego.

Rozwój kultury prowadzi do przeciwdziałania patologiom społecznym.

Środkiem pomocniczym może być spopularyzowanie takich imprez jak: koncerty i festiwale muzyczne, różnego rodzaju warsztaty artystyczne, np. propagujące kulturę regionu, spotkania młodzieży, wystawy plenerowe i inne.

6 .KULTURA FIZYCZNA

Kultura fizyczna, podobnie jak kultura, jest jedną z najważniejszych form aktywnego sposobu życia społeczeństwa.

Sport i rekreacja należą do tych dziedzin, które przy stosunkowo niskich nakładach, stanowiąc element przeciwdziałania patologiom społecznym, mogą przynieść wyraźną poprawę życia mieszkańców.

Niezwykle istotną rolę w propagowaniu sportu pełnią szkoły.

Nieodzownym staje się tutaj działanie polegające na

- rozwoju i modernizacji infrastruktury (sale gimnastyczne, boiska przyszkolne, świetlice),
- organizacji szkolnych klubów sportowych,
- organizacji pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz
- edukacja związana z poznawaniem regionu (wycieczki rowerowe, spływy kajakowe itp.)

Działalność w zakresie propagowania kultury fizycznej prowadzi Powiatowe Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji w Szczytnie.

Funkcjonowanie placówki związane jest z rozwojem zespołów sportowych, organizacją imprez turystyczno - rekreacyjnych oraz tworzeniem warunków zabezpieczających młodzieży wykorzystanie czasu wolnego. Pozaszkolna działalność oświatowo – wychowawcza ma na celu, poprzez sport, rekreację i turystykę rozwój indywidualnych potrzeb i zainteresowań młodzieży.

7. BEZROBOCIE

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE I TENDENCJE

W okresie transformacji ustrojowej pojawiło się masowe bezrobocie, które dotknęło różne kategorie ludności w miastach i na wsi.

O miejscu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na krajowej mapie bezrobocia ostatecznie przesądziła reforma administracyjna, w wyniku której granice województwa poszerzyły się o tereny z wyjątkowo niekorzystną koniunkturą rynku pracy.

W konsekwencji liczba bezrobotnych wzrosła o ponad 100%.

Tendencja ta nie miała tak poważnego odzwierciedlenia w Powiecie Szczęcińskim, do którego w wyniku reformy weszła gmina Rozogi z 484 osobami bezrobotnymi.

Rozporządzenie RM z 24.VIII.1993 roku (Dz. U. nr 82 poz. 385) w sprawie określenia wykazu gmin zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym, całe Województwo Warmińsko-Mazurskie - poza miastem Olsztyn - zostało uznane za zagrożone wysokim bezrobociem strukturalnym.

Od 4 lat ma najwyższą w kraju stopę bezrobocia, a pod względem liczby bezrobotnych, w zależności od okresu, w którym bada się to zjawisko zajmuje IX-XI miejsce.

POZIOM BEZROBOCIE W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM W LATACH 2000-2002

W przyjętym do analizy okresie obejmującym lata 2000-2002, bezrobocie w Powiecie Szczęcińskim wzrosło o 16,9 %, gdy w tym czasie w województwie odnotowaliśmy przyrost rejestrowanego bezrobocia o 11,7 %.

BEZROBOTNI W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM
WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO
stan na 31.XII.

Wyszczególnienie	Rok 2000	Rok 2001	Rok 2002	+ wzrost / - spadek do 2000	+ wzrost / - spadek w % do 2000
gm. Dźwierzuty	880	983	1 000	+ 120	13,6
gm. Jedwabno	552	596	594	+ 42	7,6
m. i gm. Pasym	545	687	639	+ 94	17,2
gmina Rozogi	594	679	661	+ 67	11,3
m. Szczytno	2 340	2 893	2 869	+ 529	22,6
gm. Szczytno	1 137	1 357	1 302	+ 165	14,5
gm. Świętajno	779	929	905	+ 126	18,2
gm. Wielbark	821	988	969	+ 148	18,0
Razem:	7 648	9 112	8 939	+ 1 291	16,9

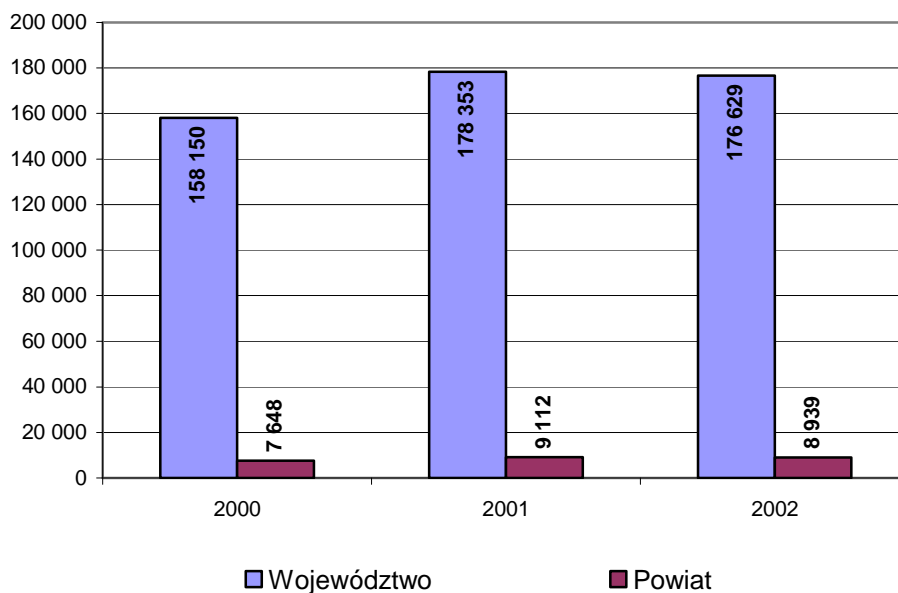
Źródło: Sprawozdawczość MPiPS – 01 o rynku pracy. Obliczenia własne.

Wiodącą, administracyjną funkcją miasta Szczytna nie wpływa na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym na poprawę stanu bezrobocia w powiecie.

Ponad $\frac{1}{3}$ ogółu bezrobotnych powiatu pochodzi z miasta Szczytna. Dlatego też w Szczytnie obserwujemy najwyższy w ciągu trzech lat przyrost bezrobocia (22,6 %).

Niższy niż średnio w powiecie przyrost bezrobocia ma miejsce w gminach Świętajno (16,2%), Szczytno (14,5%), Dźwierzuty (13,6%), Rozogi (11,3%), najniższy w gminie Jedwabno - 7,6%.

BEZROBOTNI W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM

Pod względem liczby bezrobotnych, Powiat Szczycieński w województwie zajmował w roku 2000 - 12 miejsce, w 2001 - 10, w 2002 roku - 9 miejsce.

Najbardziej adekwatnym wskaźnikiem obrazującym sytuację na rynku pracy jest stopa bezrobocia. Dla celów porównawczych ogólnie stosuje się wskaźnik udziału osób bezrobotnych do czynnych zawodowo.

Z przyczyn formalnych i proceduralnych najmniejszą jednostką administracyjną dla której obliczana jest stopa bezrobocia, stanowi powiat, dlatego też w opracowaniu nie posługujemy się tym wskaźnikiem w odniesieniu do gmin.

STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM

Wyszczególnienie	Rok 2000	Rok 2001	Rok 2002	+ / - do roku 2000
Powiat szczycieński	27,0	31,4	31,1	+ 4,1
Województwo	24,5	28,9	28,8	+ 4,3
Kraj	15,1	17,5	18,1	+ 3,0

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01.

Powiecie Szczycieńskim (4,1 %) , generalnie utrzymuje się na poziomie charakteryzującym całe województwo (4,3 %).

W stosunku do kraju, wskaźnik stopy bezrobocia w szczycieńskim był prawie dwukrotnie wyższy.

Pod względem wysokości stopy bezrobocia , Powiat Szczycieński plasował się w Województwie Warmińsko – Mazurskim w analizowanym okresie na 12 – 13 miejscu.

Wskaźnikiem pomocniczym, charakteryzującym skalę bezrobocia w powiecie jest procentowy udział bezrobotnych do mieszkańców gmin w wieku produkcyjnym .

PROCENTOWY UDZIAŁ LICZBY BEZROBOTNYCH DO LICZBY MIESZKAŃCÓW GMIN W WIEKU PRODUKCYJNYM

Wyszczególnienie	Rok 2000	Rok 2002	+/- do roku 2000
Gm . Dzwierzuty	21,0	23,1	+2,1
Gm.Jedwabno	25,1	26,7	+1,6
M.gm.Pasym	16,4	20,3	+3,9
Gm.Rozogi	19,4	21,9	+2,5
M. Szczytno	13,6	16,5	+2,9
Gm.Szczytno	19,3	25,6	+6,3
Gm.Świątajno	22,3	26,3	+4,0
Gm.Wielbark	21,7	25,7	+4,0

Źródło : Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Rok 2001.
Dane US w Olsztynie. Obliczenia własne.

Udział bezrobotnych w ogólnej populacji mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym wzrasta .

Obserwując procesy demograficzne (wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym), jest to zjawisko zdecydowanie negatywne, świadczy bowiem o utrzymującej się hermetyzacji lokalnego rynku pracy.

Kolejnym wskaźnikiem, charakteryzującym sytuację na rynku pracy, jest napływ i odpływ bezrobotnych, czyli liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w ciągu danego okresu oraz liczba wyrejestrowanych z ewidencji w tym czasie. Bilans odpływu i napływu bezrobotnych charakteryzuje płynność rynku pracy.

BILANS BEZROBOTNYCH W ROKU 2002

Wyszczególnienie	Napływ	Odpływ	W tym: z powodu podjęcia pracy	% podjęć do ogółu odpływu
Województwo	126 755	128 479	66072	51,4
Powiat Szczytno	6 592	6 765	2 929	43,3

Źródło: Sprawozdawczość MIPS – 01 o rynku pracy.

Wśród wyłączonych z ewidencji, wysoki procent stanowiły osoby, które podjęły pracę.

Udział podejmujących pracę w stosunku do ogółu odpływu z bezrobocia w Powiecie Szczytieńskim (43,3%) jest o ponad 8 punktów procentowych niższy, niż średnio w Województwie Warmińsko – Mazurskim (51,4%).

Dla porównania wskaźnik ten w odniesieniu do Powiatu Olsztyńskiego wynosi ok. 60,0%.

Stosunkowo niski (najniższy w województwie) „odpływ” z bezrobocia z powodu podjęcia pracy, niekorzystnie świadczy o możliwościach absorpcyjnych lokalnego rynku pracy.

WYBRANE KATEGORIE BEZROBOTNYCH

KOBIETY

W Powiecie Szczycieńskim udział bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych jest niższy niż przeciętnie w województwie .

Na przestrzeni trzech lat udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w Powiecie Szczycieńskim oscylował od 56,2% w roku 2000 do 52,1% w roku 2002, gdy w województwie wynosił 55,6% do 50,2 % .

Przewaga na rynku pracy bezrobotnych kobiet wynika ze struktury mieszkańców regionu i powiatu, gdzie większość stanowią kobiety (odpowiednio 51% i 50%).

Niemniej, przyczyn ich nadreprezentacji w populacji bezrobotnych należy szukać w stereotypowym myśleniu o kobiecie jako pracowniku mniej mobilnym.

MŁODZIEŻ

Ponad 1/3 bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Szczycieńskim to młodzież do 24 roku życia.

Jest to więcej niż średnio w regionie Warmińsko – Mazurskim (25,9%).

Wiek stanowi ważną cechę socjodemograficzną, gdyż determinuje on aktywność i mobilność zawodową bezrobotnych.

W grupie młodzieży znajduje się również subpopulacja absolwentów, których rejestracja wykazywała od kilku lat tendencje wzrostowe. Dopiero rok 2002 przyniósł pewną stabilizację procesu i niewielki (o 2 osoby) spadek liczby bezrobotnych absolwentów.

Udział absolwentów w ogólnej liczbie bezrobotnych w Powiecie Szczycieńskim jest wyższy (4,8%) niż średnio w województwie (4,0%).

Przyczyną bezrobocia absolwentów jest nadal niedopasowanie rozmiaru i struktury kształcenia do sytuacji na rynku pracy, ale również prozaiczny brak nowych miejsc pracy.

Na koniec 2002 roku w powiecie zarejestrowanych było 430 absolwentów, w tym 46 z wykształceniem wyższym, 155 z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, 65 z ogólnokształcącym, 161 z zawodowym na poziomie zasadniczym.

NIEPEŁNOSPRAWNI

Miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych to jeden z bardziej newralgicznych problemów całego regionu.

Wprowadzie osoby niepełnosprawne w populacji bezrobotnych w Powiecie Szczycieńskim stanowią niewielki odsetek – 1,8% (w województwie 1,2%), tym niemniej problem ze znalezieniem im zatrudnienia jest stale aktualny.

W roku 2002 pracy poszukiwało 164 zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy osób niepełnosprawnych.

BEZROBOTNI BEZ PRAWA DO ZASIŁKU

Prawo do zasiłku nie przysługuje 82,7% ogółu bezrobotnych (na koniec 2002 roku - 7 395 osobom), zarejestrowanym w Powiecie Szczycieńskim.

Wskaźnik ten w całym województwie jest niższy o 1,4 punktu procentowego i wynosi 81,3%).

Jest to ważna cecha lokalnego bezrobocia z uwagi na możliwość wybuchu niepokojów społecznych z powodu braku lub krótkotrwałości świadczeń ostonowych.

BEZROBOTNI ZAMIESZKALI NA WSI

Powiat Szczycieński ma jeden z wyższych wskaźników w województwie bezrobotnych zamieszkujących na wsi .

Wynosi on 64,3% gdy średnia bezrobotnych województwie na wsi to 47,7%. Wskaźnik w Powiecie Szczycieńskim jest wyższy o 16,6 punktu procentowego niż w województwie.

Tak wysoki wskaźnik bezrobocia wiejskiego spowodowany jest niskim poziomem urbanizacji powiatu; wskaźnik urbanizacji powiatu wynoszący 41,6% jest znacznie niższy od średniej wojewódzkiej (60,1%).

STRUKTURA BEZROBOTNYCH W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM

BEZROBOTNI WEDŁUG WIEKU

Bezrobocie w Powiecie Szczycieńskim, podobnie jak w całym województwie, dotyczy przede wszystkim ludzi młodych.

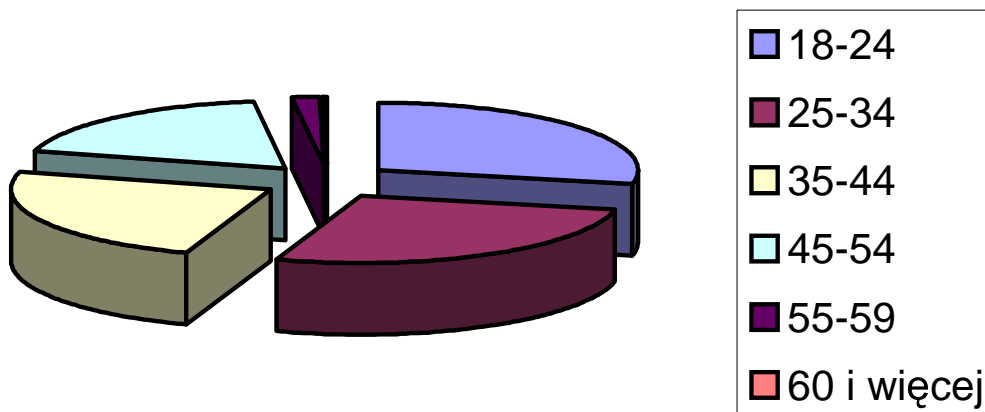
Odsetek osób w wieku 18 – 24 lata wynosił od 29,8%, w roku 2000 do 28,2% w roku 2002.

Udział młodzieży w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiecie wykazuje tendencję spadkową.

Osoby w wieku największej mobilności życiowej i zawodowej, tj. w wieku 35-44 lata stanowiły od 26,4% (rok 2000) do 24% w roku 2002; czyli podobnie jak bezrobotni w najniższych grupach wieku wykazują tendencję spadkową.

W pozostałych grupach wiekowych obserwujemy wzrost udziału bezrobotnych na poziomie ok.1,5%.

BEZROBOTNI WEDŁUG GRUP WIEKU W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM W ROKU 2002

BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA

Istotną cechą, decydującą o szansie na rynku pracy, jest poziom wykształcenia osób pozostających bez pracy.

W populacji bezrobotnych w Powiecie Szczycieńskim najwyższy odsetek - 73,1% stanowią osoby posiadające niskie kwalifikacje zawodowe lub z wykształceniem gimnazjalnym bądź niepełnym gimnazjalnym.

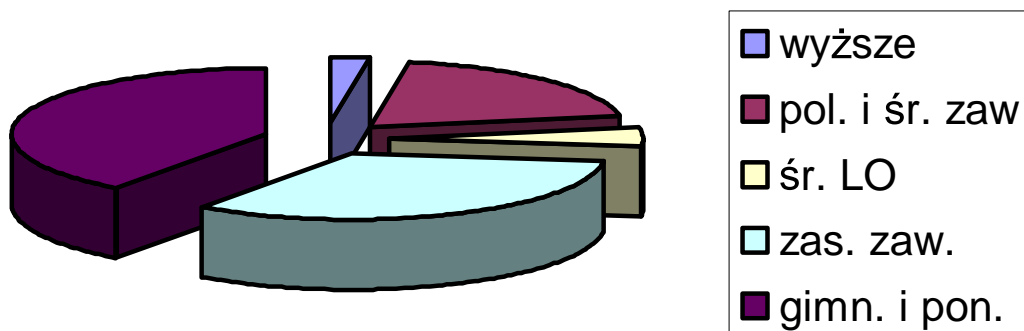
Wskaźniki dotyczące tej grupy nie odbiegają od średniej w wojewódzkiej.

Na poziomie średniej wojewódzkiej utrzymuje się również udział osób z wykształceniem wyższym (2,6%; województwo 2,7%) .

O jeden punkt procentowy większy w stosunku do wojewódzkiego jest udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym i prawie o 1 punkt procentowy niższy udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Generalnie struktura wykształcenia osób bezrobotnych w Powiecie Szczycieńskim nie odbiega w zasadniczy sposób od średniej w województwie .

BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM W ROKU 2002

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

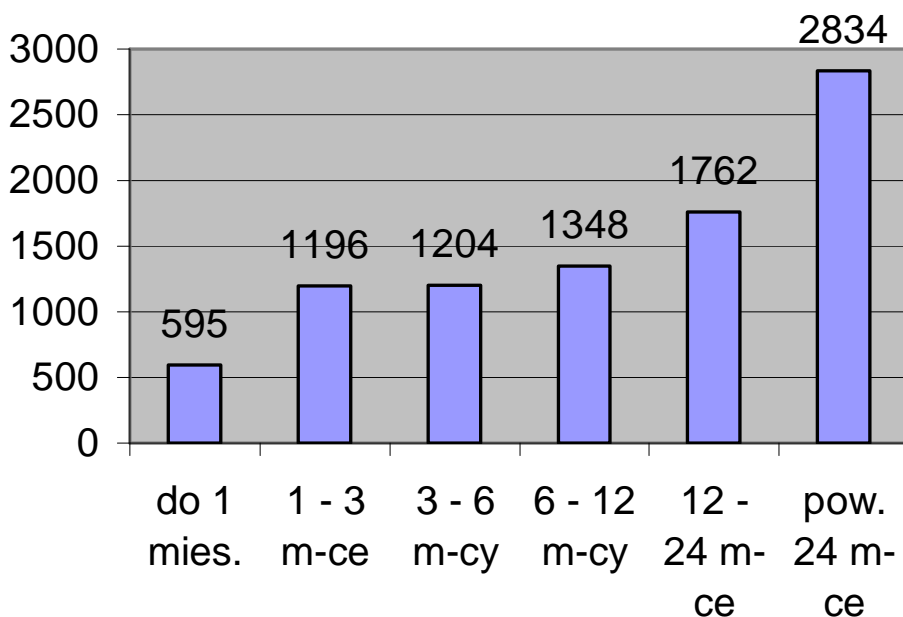
Długotrwałość dezaktywizacji zawodowej jest jedną z bardziej newralgicznych cech regionalnego bezrobocia.

Na koniec 2002 roku 54,3% bezrobotnych w województwie przebywało bez pracy ponad 12 miesięcy. W grupie tej 34,6% osób poszukuje pracy ponad 24 miesiące.

Długotrwałe przebywanie na bezrobociu mieszkańców Powiatu Szczycieńskiego występuje nieco rzadziej niż przeciętnie w województwie.

Status bezrobotnego ponad 12 miesięcy posiadało 51,4% osób; więcej niż 24 miesiące - 31,7%.

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY MIESZKAŃCÓW POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO W ROKU 2002

BEZROBOTNI WEDŁUG RODZAJU DZIAŁALNOŚCI

Według sekcji PKD, struktura uprzednio pracujących przedstawia się następująco;

- najwięcej jest bezrobotnych pracujących poprzednio w działalności produkcyjnej (1627 osób),
- handlu hurtowym i detalicznym (989 osób), budownictwie (761 osób) oraz
- rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie (538 osób).

Bezrobotni z tych sekcji stanowili 43,8% ogółu bezrobotnych w powiecie. W populacji bezrobotnych dominują osoby, które pracowały przed nabyciem statusu bezrobotnego (71,7% ogółu zarejestrowanych). Struktura bezrobotnych wg. rodzaju działalności zasadniczo nie odbiega od przeciętnej w województwie.

Sekcjami działalności w największym stopniu generującymi bezrobocie są kolejno: działalność produkcyjna, handel, budownictwo, rolnictwo, administracja publiczna, obrona narodowa .

STRUKTURA ZAWODOWA BEZROBOTNYCH I OFERT PRACY

Najistotniejszym elementem charakteryzującym popyt na pracę jest struktura zawodowa zgłoszonych ofert pracy.

Dla pełniejszego określenia sytuacji na rynku pracy konieczne jest odniesienie tej struktury do struktury zawodowej ofert pracy. Stopień zależności tych dwóch struktur pozwala stwierdzić, w jakim stopniu bezrobocie w Powiecie Szczyceńskim wynika z niedopasowania kwalifikacji zawodowych bezrobotnych do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców.

W roku 2002 szczycieńscy pracodawcy zgłosili 1031 ofert pracy, co stanowiło ok. 3% wszystkich ofert zgłoszonych w województwie.

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby bezrobotnych na jedną ofertę pracy w najlepszej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Szczycieńskim znajdują się :

- Robotnicy pomocniczy w budownictwie i transporcie – co trzeci bezrobotny miał szansę zatrudnienia
- Robotnicy budowlani – 3 bezrobotnych na 1 ofertę pracy
- Pracownicy usług osobistych i ochrony – 3 bezrobotnych na jedną ofertę

Najmniejszą szansę na zatrudnienie mieli :

- Nauczyciele – w grupie tej co 11 bezrobotny mógł znaleźć pracę
- Średni personel techniczny – co 12 bezrobotny
- Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy – co 9 bezrobotny
- Sprzedawcy i demonstratorzy – co 8 bezrobotny

PROBLEMY I UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE POWIATU

8. RYNEK PRACY

Pracujący:

Na koniec grudnia 2001 roku w Powiecie Szczycieńskim pracowało ponad 20 200 osób, w tym:

- poza rolnictwem indywidualnym - 13,0 tys. osób,
- w rolnictwie indywidualnym - 7,3 tys.

Zatrudnienie w latach 1998 – 2001 zmniejszyło się o 1 800 osób, przy utrzymującym się zatrudnieniu w rolnictwie indywidualnym.

Dla porównania - w roku 1998 :

- poza rolnictwem indywidualnym pracowało 14,7 tys. osób
- w rolnictwie indywidualnym - 7,3 tys.

Dane zagregowane przez Urząd Statystyczny w Olsztynie dotyczące pracujących w gospodarce narodowej nie uwzględniają jednostek o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych, dlatego też przedstawione zestawienie zawiera strukturę pracujących bez tej populacji.

Struktura pracujących według wybranych sekcji w 2001 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	Przemysł	Budownic- two	Handel naprawy	Transport gosp, magazynowa łącznie	Edukacja
Powiat	9 651	569	2 891	324	904	505	1 816
m. Pasym	393	11	88	-	33	9	60
m. Szczytno	5 947	38	1 913	164	571	372	1 080
Gm. Dźwierzuty	431	80	92	10	30	19	130
Gm. Jedwabno	386	105	12	12	36	8	65
Gm. Pasym	142	10	55	23	21	1	30
Gm. Rozogi	298	33	8	-	68	9	103
Gm. Szczytno	1160	153	552	105	39	48	123
Gm. Świętajno	380	9	124	4	53	26	95
Gm. Wielbark	514	130	47	6	53	13	130

Źródło : Rocznik Statystyczny 2002 Województwa Warmińsko – Mazurskiego, US Olsztyn 2003 r.

Ponad 73 % populacji pracujących zatrudniają podmioty gospodarcze działające na obszarze miasta i Powiatu Szczytno.

W roku 2001 największy udział w gospodarce narodowej powiatu mieli pracujący w sekcjach:

- przemysł (30,00%),
- edukacja (18,8%),
- handel i naprawy (9,4%),
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (5,9%) ,
- i najmniejszy w sekcji budownictwo- 3,3%.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Kształtowanie się sytuacji w sferze podmiotów gospodarczych, ich liczba, struktura i rozmieszczenie przestrzenne świadczy o aktywności ekonomicznej społeczeństwa.

Na ogólną sytuację na lokalnym rynku pracy bezpośrednio jak i pośrednio rzutują przekształcenia własnościowe.

Zgodnie z trendem gospodarki wolnorynkowej, zarysowuje się wyraźny prymat sektora prywatnego.

Dotyczy to przede wszystkim sektora małych i średnich przedsiębiorstw, kluczowych w aspekcie tworzenia nowych miejsc pracy oraz absorpcji pracowników odchodzących z restrukturyzowanych sektorów.

W Krajowym Rejestrze Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, na koniec 2001 roku na terenie Powiatu Szczyckiego zarejestrowanych było 7 018 podmiotów gospodarczych.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON

Rok	Ogółem	w tym:			
		Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki prawa handlowego	Spółdzielnie	Osoby fizyczne
1998	3 929	6	96	35	3 186
1999	4 041	6	98	31	3 258
2000	4 314	6	108	30	3 466
2001	7 018	6	128	29	6 104

Źródło: Dane z Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Analizując transformację podmiotów w okresie czterech lat (1998-2001) należy stwierdzić, że liczba podmiotów gospodarczych w powiecie wzrosła aż o 78,6%.

Znaczny wzrost odnotowano w roku 2001, w tym zwłaszcza wśród rejestrujących się podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne.

Wzrost ten niewątpliwie świadczy o aktywności ekonomicznej społeczeństwa Powiatu Szczyckiego.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNO-ORGANIZACYJNYCH W ROKU 2001 W GMINACH POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym:			
		Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki prawa handlowego	Spółdzielnie	Zakłady osób fizycznych
Powiat	7 018	6	128	29	6 104
W tym:					
miasto Szczytno	2 380	5	68	12	1 846
miasto Pasym	216	-	7	2	182
gmina Dźwierzuty	670	-	5	6	617
gmina Jedwabno	447	-	5	1	411
gmina Pasym	330	-	2	-	319
gmina Rozogi	208	-	3	2	164
gmina Szczytno	1 204	1	27	3	1 120
gmina Świątki	789	-	9	2	719
gmina Wielbark	774	-	2	1	726

Źródło: Dane z Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Ponad połowa wszystkich podmiotów (51,1%) zlokalizowana jest w powiecie i mieście Szczytno.

Najmniej podmiotów zarejestrowanych jest w gminie Rozogi (ok. 3,0%), gdzie ok. 80% stanowią zakłady osób fizycznych.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ
WEDŁUG EUROPEJSKIEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
(BEZ ZAKŁADÓW OSÓB FIZYCZNYCH)

Wyszczególnienie	Ogółem	Przetwórstwo	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport gospodarka magazynowa i łączność	Obsługa nieruchomości i firm; nauka
Powiat	914	90	27	154	27	33	236
w tym:							
m. Pasym	34	4	2	5	1	-	4
m. Szczytno	534	38	17	105	12	24	194
gm. Dźwierzuty	53	2	-	3	-	2	14
gm. Jedwabno	36	6	2	4	3	1	1
gm. Pasym	11	3	-	-	2	1	-
gm. Rozogi	44	4	-	7	-	-	1
gm. Szczytno	84	22	4	11	5	2	3
gm. Świętajno	70	8	2	14	4	3	5
gm. Wielbark	48	3	-	5	-	-	14

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Podmioty bez zakładów osób fizycznych stanowiły ok. 13% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Powiecie Szczycieńskim.

Znaczący udział w gospodarce powiatu mają podmioty działające w sekcjach:

- Obsługa nieruchomości i firm; nauka - 25,8 %
- Handel i naprawa - 16,8%
- Przetwórstwo - 9,8%

Większość podmiotów w tej grupie zlokalizowanych jest w mieście i gminie Szczytno (67,6 %).

Podstawowym miernikiem, obrazującym poziom przedsiębiorczości w powiecie jest wskaźnik liczby podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne.

W Powiecie Szczycieńskim aż 87% podmiotów stanowią zakłady osób fizycznych.

ZAKŁADY OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI PKD W ROKU 2001

Wyszczególnienie	Ogółem	Przetwórstwo	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport gospodarka magazynowa i łączność	Obsługa nieruchomości i firm; nauka
Powiat	6104	339	449	1216	134	303	262
w tym:							
m. Pasym	182	11	30	39	13	14	12
m. Szczytno	1846	177	197	668	57	156	168
gm. Dźwierzuty	617	9	18	78	7	10	14
gm. Jedwabno	411	11	32	41	12	16	16
gm. Pasym	319	13	18	34	1	9	4
gm. Rozogi	164	27	31	43	3	20	4
gm. Szczytno	1120	51	53	142	13	42	24
gm. Świętajno	719	23	32	90	17	17	12
gm. Wielbark	726	17	38	81	11	19	8

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie .

Struktura podmiotów gospodarczych, prowadzonych przez osoby fizyczne, nieznacznie różni się od ogólnej struktury podmiotów działających w powiecie. Zdecydowanie przeważa handel i naprawy – 20%, budownictwo - 7,4%, przetwórstwo – 5,6%.

W Powiecie Szczycieńskim znaczącymi pracodawcami są firmy zagraniczne.

Prowadzą tu działalność:

- francuska firma zajmująca się przetwórstwem Inu - Safilin
- Filatures Saloma S.A.,
- FS Favorit Furniture (branża meblarska).

Na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego leży Warmińsko – Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. Zajmuje ona 372 ha i zlokalizowana jest w pięciu podstrefach położonych na terenie miast i gmin: Bartoszyce, Elbląg, Dobre Miasto, Pasłęk oraz w Powiecie Szczycieńskim.

Podstrefa Szczytno to dwa kompleksy terenów:

- Korpele - teren położony bezpośrednio przy zachodniej granicy miasta, oddalony od jego centrum o ok. 2 km. Posiada korzystną lokalizację ze względu na dogodny dojazd i możliwości wybudowania bocznicy kolejowej.
- Szymany - teren oddalony od Szczytna o ok.9 km., bezpośrednio sąsiadujący z międzynarodowym Portem Lotniczym „Mazury – Szczytno”.

Uwaga: Problem Specjalnej Strefy Ekonomicznej omówiony został dalej.

9. ROLNICTWO

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2000 r.)

W obowiązującej strategii rozwoju województwa stwierdza się, że „...zasobność województwa będzie funkcją rozwoju 3 podstawowych dziedzin gospodarczych:

- rolnictwa,
- gospodarki turystycznej,
- przemysłu o technologiach przyjaznych środowisku”.

Ponadto:

- „należy stosować technologie rolnictwa integrowanego przy wyraźnym wzroście udziału rolnictwa ekologicznego”,
- „rozwinie się przetwórstwo rolno-spożywcze”,
- wzrośnie powierzchnia lasów i znaczenie gospodarki leśnej”.

Za jeden z 8 celów strategicznych uznano restrukturyzację obszarów wiejskich. „zamożne, wszechstronnie rozwinięte obszary wiejskie filarem gospodarki regionu”. Zapisy strategii nie pozostawiają wątpliwości, że rola rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa będzie znaczna, co nie oznacza konieczności zmian w stosunku do stanu istniejącego.

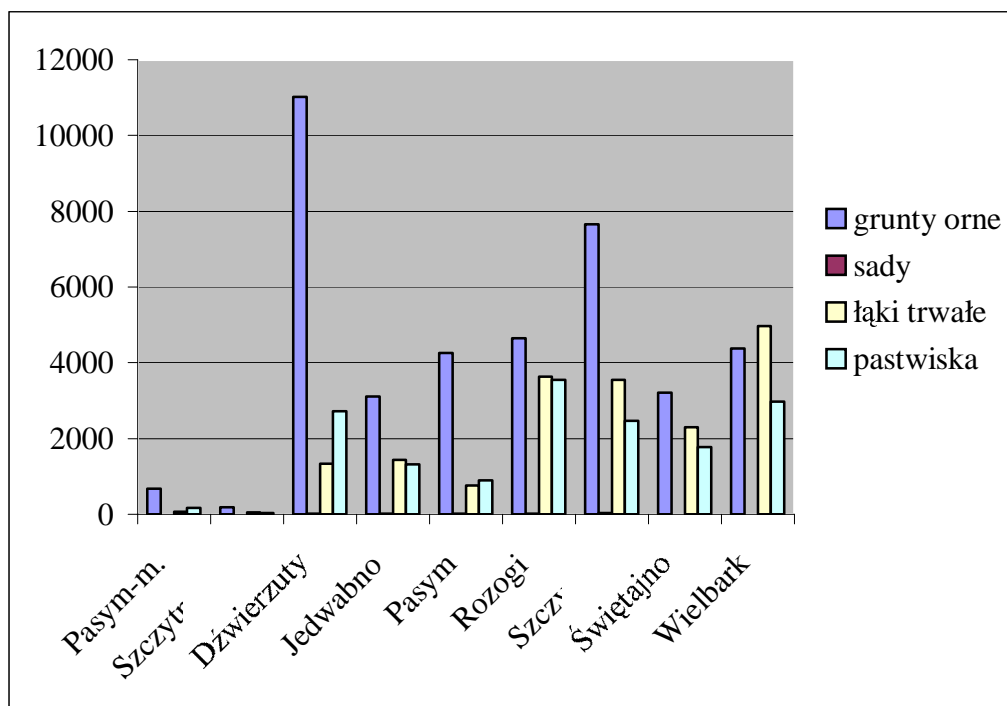
Opis stanu istniejącego

STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI: UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W 2001 R.

POWIAT / GMINY	Pow. gruntów ogółem	W tym					
		użytki rolne					lasy i grunty leśne
		razem	grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	
w ha							
SZCZYCIEŃSKI	193310	73249	39133	105	18091	15920	94724
Miasta							
Pasym	1518	902	672	-	64	166	49
Szczytno	996	289	188	4	55	42	5
Wieś							
Dźwierzuty	26335	15074	110014	12	1327	2721	6663
Jedwabno	31151	5868	3103	16	1432	1317	20661
Pasym	13422	5920	4253	9	764	894	4658
Rozogi	22395	11859	4652	21	3630	3556	8701
Szczytno	34726	13710	7659	28	3552	2471	16356
Świątajno	27978	7298	3209	7	2301	1781	17689
Wielbark	34789	12329	4383	8	4966	2972	19942

54

POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Źródło: dane Starostwa Powiatowego i US Olsztyn

Poszczególne gminy wiejskie cechuje:

- duża powierzchnia gruntów ornych (Dźwierzuty i Szczytno),
- duża powierzchnia łąk trwałych (Rozogi, Szczytno, Świętajno i Wielbark),
- duża powierzchnia pastwisk trwałych (Dźwierzuty, Rozogi, Szczytno i Wielbark),
- duża powierzchnia lasów i gruntów leśnych (Jedwabno, Szczytno, Świętajno i Wielbark).

Generalizując jeszcze bardziej można powiedzieć, że:

- gminy Szczytno i Wielbark charakteryzuje duży udział lasów i trwałych użytków zielonych,
- gminę Szczytno charakteryzuje ponadto duży udział gruntów ornych.

Należy pamiętać, że gminy Szczytno i Wielbark mają największą powierzchnię ogólną. Jeśli chodzi o miasta (Pasym i Szczytno) to w ich granicach najwięcej jest gruntów ornych i pastwisk.

Struktura własności gruntów:

Nie zebrano aktualnych danych, które ilustrują tę strukturę. Wiadomo, że dane te mogą się zmieniać w czasie stosunkowo szybko. Stąd też nakreślono jedynie ogólne trendy tych zmian. Lasy, które stanowią 49% ogólnej powierzchni powiatu Szczytno, należą do Skarbu Państwa.

Najwięcej lasów występuje w gminach:

- Jedwabno – 66%,
- Szczytno – 47%,
- Świętajno – 63%,
- Wielbark – 57%.

Najmniejszy udział lasów wynosi 25% (gmina Dźwierzuty).

Użytki rolne stanowiące 38% powierzchni powiatu znajdują się w przeważającym procencie we władaniu prywatnym – zbliżonym do 90%. oczywiście w różnych gminach odsetki te są różne.

Przykładowo w gminie Świętajno procent ten wynosi 89%, w gminie Wielbark – 86%.

Struktura gospodarstw rolnych:

Gospodarstwa o powierzchni 0-1 ha stanowią 30,4%, zaś gospodarstwa o pow. 10-50 ha stanowią 28% ogółu gospodarstw.. Gospodarstwa o powierzchni 10-20 ha stanowią ca 60% ogółu gospodarstw. Jest to zatem niezbyt korzystna struktura, wynikająca z uwarunkowań ekonomicznej natury, takich jak:

- niska wydajność gleb,
- niekorzystne warunki mikroklimatyczne dla rolnictwa (krótki okres wegetacyjny),
- niska wydajność łąk i pastwisk,
- słaba jakość dróg obsługujących użytki rolne,
- położenie użytków rolnych w enklawach leśnych.

Przykładowo w gminie Świętajno struktura ta przedstawia się następująco:

GRUPY OBSZAROWE W HA:

	1 – 3	3 – 5	5 – 10	10 – 15	15 – 20	20 – 50	50 – 100	Razem
Świętajno	2,83	2,36	8,46	14,99	22,59	42,72	6,04	100,00
Powiat Szczytno	47,7	6,5	11,2	10,1	8,4	13,3	2,8	100,0
Woj. Warmińsko-Mazurskie	22,85	8,13	15,37	18,45	14,22	18,57	2,45	100,00

DOMINUJĄCE KIERUNKI PRODUKCJI:

Duży udział łąk i pastwisk w powierzchni użytków rolnych stwarza korzystne warunki do hodowli bydła, co potwierdza struktura produkcji rolnej.

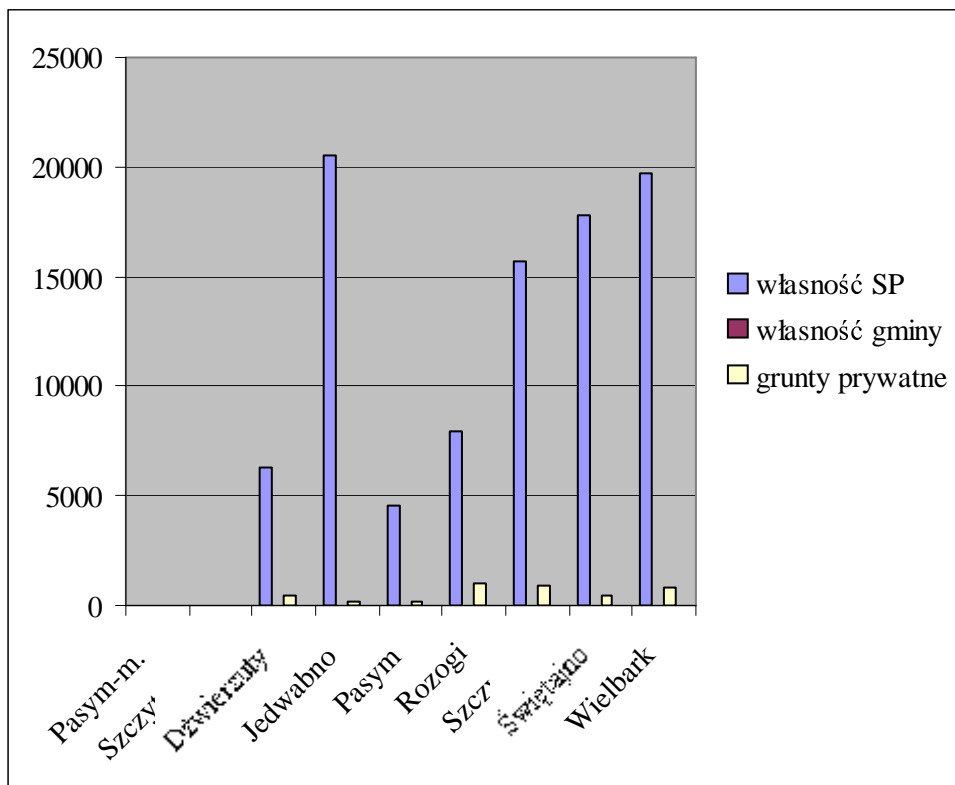
	% zasiewów w użytkach rolnych		Obsada bydła na 100 ha UR	Obsada trzody chlewnej na 100 ha UR
	Ogółem	w tym zbóż		
gmina Świętajno	28,4	21,8	56,1	12,4
woj. warmińsko-mazurskie	52,8	40,8	34,8	57,9

Z porównania danych dla Powiatu Szczywieńskiego i dla województwa wynika, że w powiecie:

- produkcja zbóż wynosi ca 50% średniej wojewódzkiej,
- obsada bydła jest o 100% wyższa od średniej wojewódzkiej,
- obsada trzody chlewnej to ca 20% średniej dla województwa.

STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW LEŚNYCH I LESISTOŚĆ:

POWIAT / GMINY	Powierzchnia gruntów leśnych						lesistość w %
	Ogółem	w tym lasy	Grunty publiczne			grunty prywatne	
			razem	własność Skarbu Państwa	własność gminy		
w ha							
SZCZYCIEŃSKI	96775,3	94128,1	92627,5	92571,3	56,2	4147,8	48,7
Pasym – miasto	29,1	29,1	0,3	0,3	-	28,8	1,9
Szczytno- miasto	9,9	9,8	9,9	0,1	9,8	-	1,0
Dźwierzuty	6771,3	6623,3	6284,9	6263,3	21,6	486,4	25,2
Jedwabno	20765,7	20113,5	20551,7	20551,7	-	214,0	64,6
Pasym	4792,2	4663,7	4584,2	4576,0	8,2	208,0	34,7
Rozogi	8989,9	8802,5	7960,9	7954,9	6,0	1029,0	39,3
Szczytno	16611,4	16163,0	15694,2	15690,2	4,0	917,2	46,5
Świątajno	18266,4	17657,5	17836,7	17835,4	1,3	429,7	63,1
Wielbark	20539,4	20065,7	19704,7	19699,4	5,3	834,7	57,7

Diagnoza stanu istniejącego:

Bogactwem Powiatu Szczycieńskiego są lasy. Pozwala to na realizację strategii rozwoju województwa przede wszystkim w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz rozwoju leśnictwa (zalesianie gleb klas V – VI).

Realizacja wymienionych celów jest ułatwiona w warunkach Powiatu Szczytno (dzięki cechom naturalnym).

Akcja zalesiania słabych gleb została już rozpoczęta. Natomiast rolnictwo ekologiczne, związane z odrzuceniem środków chemii rolnej, spożywczej i weterynaryjnej, jest znacznie trudniejsza do wprowadzenia.

Analiza SWOT

Słabe i mocne strony rozwoju rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa ilustruje tabela.

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> - zły stan dróg - postępująca degradacja systemu melioracyjnego - niska jakość gleb (zwłaszcza w południowej części powiatu) - mała ilość jezior - brak nowoczesnego przemysłu rolno-spożywczego 	<ul style="list-style-type: none"> - bardzo korzystne warunki przyrodnicze - korzystna struktura wielkości gospodarstw - możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego - duże możliwości zalesień - korzystne warunki do rozwoju turystyki
-	-

Tendencje rozwoju:

Jakkolwiek naturalne warunki sprzyjają rozwojowi rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, potrzebne będą odpowiednie środki finansowe w trakcie realizacji tych celów.

W pierwszej kolejności proponuje się rozwijać rolnictwo ekologiczne, zaś część koniecznych środków finansowych można uzyskać przez tworzenie tzw. grup producenckich. Inicjatywa w tym zakresie powinna wyjść z samorządu powiatu, jak też z samorządów poszczególnych gmin. W razie potrzeby samorządy powinny zasięgać konsultacji ze Stowarzyszeniem EKOLAND, jak też udzielać gwarancji kredytowych grupom producenckim. Wszystkie wspomniane samorządy powinny skorzystać z możliwości prawnych, jakie daje ustawa o ustroju rolnym z 2003 roku.

Rolnictwo ekologiczne, związane z odrzuceniem środków chemii rolnej, spożywczej i weterynaryjnej oraz innych wymogów, jest trudne do wprowadzenia.

Istnieje już ustawa o rolnictwie ekologicznym z 2001 r. (Dz. U. Nr 38 z 2001 r.). Powołane do życia Stowarzyszenie EKOLAND (działające od 1989 r.) przyznaje atesty gospodarstwom ekologicznym. Skala tych działań jest ograniczona, w całym kraju przyznane atesty dotyczą gospodarstw o łącznej powierzchni nie przekraczającej 7 tys. ha.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich będzie polegać na równoczesnym rozwoju w sferze ekonomicznej, ekologicznej i społecznej.

W Województwie Warmińsko-Mazurskim duża różnorodność gleb, urozmaicona rzeźba terenu, krótki okres wegetacji /zachód województwa 200-220 dni, wschód 190-200 dni/ stwarzają wymóg wysokiego znacznego technicznego wyposażenia gospodarstw oraz powodują wzrost jednostkowych kosztów produkcji. Charakterystyka ta odnosi się także do oceny szans Powiatu Szczycieńskiego.

Restrukturyzacja istniejącego rolnictwa polegać powinna na rozwoju wybranych kierunków rolnictwa, zmianach obszarowych gospodarstw rolnych, wyłączeniu z produkcji rolnej gleb o bardzo niskiej bonitacji i tworzeniu alternatywnych miejsc pracy poza rolnictwem.

Kierunki produkcji powinny wykorzystywać warunki naturalne środowiska nie powodując jego degradacji, jednocześnie zaś przetwórstwo rolno - spożywcze musi odpowiadać standardom europejskim.

Osiągnięcie postawionych celów zależy od stabilnej i racjonalnej polityki państwa wobec rolnictwa. Sprawy dotyczące restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa wykraczają w części poza możliwości samorządu powiatowego.

10. LEŚNICTWO

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW

W skali województwa Powiat Szczycieński posiada najwyższy udział lasów w ogólnej powierzchni terenu (48,7 %). Najbardziej bogate w krainy przyrodniczo-leśne są gminy Jedwabno, Wielbark i Świętajno – tam udział powierzchni lasów i zadrzewień dochodzi do 74 % całkowitej powierzchni gmin.

STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW LEŚNYCH I LESISTOŚĆ

POWIAT / GMINY	Powierzchnia gruntów leśnych						lesistość w %
	Ogółem	w tym lasy	grunty publiczne			grunty prywatne	
			Razem	własność Skarbu Państwa	własność gminy		
w ha							
SZCZYCIEŃSKI	96775,3	94128,1	92627,5	92571,3	56,2	4147,8	48,7
Pasym – miasto	29,1	29,1	0,3	0,3	-	28,8	1,9
Szczytno- miasto	9,9	9,8	9,9	0,1	9,8	-	1,0
Dźwierzuty	6771,3	6623,3	6284,9	6263,3	21,6	486,4	25,2
Jedwabno	20765,7	20113,5	20551,7	20551,7	-	214,0	64,6
Pasym	4792,2	4663,7	4584,2	4576,0	8,2	208,0	34,7
Rozogi	8989,9	8802,5	7960,9	7954,9	6,0	1029,0	39,3
Szczytno	16611,4	16163,0	15694,2	15690,2	4,0	917,2	46,5
Świętajno	18266,4	17657,5	17836,7	17835,4	1,3	429,7	63,1
Wielbark	20539,4	20065,7	19704,7	19699,4	5,3	834,7	57,7

Źródło: dane US Olsztyn

Tak jak w Województwie Warmińsko-Mazurskim w Powiecie Szczycieńskim struktura gatunkowa lasów przedstawia się następująco:

- ca 60% powierzchni zajmuje sosna oraz modrzew,
- ca 15% powierzchni zajmują brzoza oraz olcha,
- ca 8% powierzchni zajmują: dąb, jesion, klon i jawor,
- ca 8% powierzchni zajmuje świerk,
- ca 80% powierzchni zajmują lasy w klasie 40 – 100 lat.

W strukturze własnościowej dominują lasy skarbu państwa (ponad 95%, gdy lasy prywatne stanowią ca 4%).

W operatach leśnych sporządzanych w ostatnich latach stosuje się bardziej szczegółowy podział funkcjonalny lasów:

- lasy rezerwatowe
- lasy masowego wypoczynku,
- lasy nowego wypoczynku,

- lasy zieleni wysokiej,
- lasy krajobrazowe,
- lasy gospodarcze,
- lasy ochronne,

Lasy ochronne dzielimy na lasy wodochronne oraz lasy glebochronne. W Powiecie Szczycieńskim lasy ochronne to przede wszystkim lasy wodochronne.

Lasy stanowią znaczny potencjał gospodarczego rozwoju powiatu, dający się wykorzystać szczególnie w przyszłości - średni wiek drzewostanów jest relatywnie niewysoki.

Areał lasów dodatkowo powiększy się poprzez zalesianie terenów rolnych niskich klas bonitacyjnych gleb.

Lasy ochronne stanowią blisko 20% lasów gospodarczych, w związku z rozwojem funkcji turystycznych w gminie należy liczyć się z dalszym wzrostem powierzchni lasów ochronnych.

Dominacja monokulturowych obszarów zalesionych (ca 60% powierzchni lasów to sosna i świerk) powoduje konieczność długoterminowych programów przekształceń gatunkowych prowadzących do wykorzystania naturalnej żyzności siedlisk, a docelowo przekształcające lasy iglaste w lasy mieszane.

Rozwój turystyki i rekreacji pobytowej na terenie Powiatu Szczytno wymaga przystosowania lasów w kierunku podnoszenia odporności lasów na użytkowanie rekreacyjne (przekształcenia gatunkowe – zmiany gatunkowe lasów jak wyżej) oraz powiększanie obszarów leśnych poprzez zalesianie gruntów użytkowanych rolniczo (gruntów rolnych o niskich klasach bonitacyjnych i obszarów śródleśnych).

Te zasady należałoby konsekwentnie wprowadzać w planach urządzeniowo-leśnych i planach zagospodarowania przestrzennego.

11. RYBACTWO

Wody powierzchniowe są istotnym elementem różnorodności krajobrazowej Powiatu Szczyckiego, wpływającym na funkcjonowanie i bogactwo lokalnych ekosystemów.

Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni powiatu przedstawia się następująco :

- Gmina Pasym – 11,0 %
- Gmina Dźwierzuty – 6,37 %
- Gmina Jedwabno – 5,86 %
- Gmina Szczytno – 3,39 %
- Gmina Świętajno – 2,25 %
- Gmina Wielbark – 0,32 %
- Gmina Rozogi – 0,16 %

NAJWIĘKSZE ZBIORNIKI WODNE I RZEKI (STRUGI) POŁOŻONE NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO.

Gmina	Jeziora	Rzeki/strugi
Pasym	Kalwa, Leleskie, Gromskie (Grom), Giławskie, Ruskie, Sawica (pn. część jeziora)	Kalwa – przepływająca pomiędzy jez. Kalwa i Małszewskim
Dźwierzuty	Rańskie, Babięty Wlk., Sasek Wlk., Łęsk, Łęczek, Buczek, Słupek, Małszewskie, Szczepankowskie, Arwiny	(liczne cieki bez nazw)
Jedwabno	Szoby Małe(Sasek Mały), Rekowe, Konik, Głębocek, Konieczne, Średnie, Warchały, Natać, Brajnickie, Świętajno (Narty), Burdaż, Małszewskie, Dłużek, Czarne,	Rekownica, Omulew (przepływa), Czarna
Szczytno	Marksewo (Marksoby), Wałpusz, Starokiejkuckie, Lemańskie, Fraćki, Romanek, Sędańskie, Domowe, Sawica (pd. część), Sasek Wlk. (pd. część)	Wałpusza, Saska, Sawica, Czarka, Kan. Zachodni, Lejkowska Struga,
Świętajno	Krawno, Nożyce, Piasutno, Świętajno, Zyzdrój Mały, Spychowskie (Spychowo), Kiernik	Rozoga, Jerutka, Spychowska Struga
Wielbark	-	Omulew, Ławica, Wałpusza, Czarka, Suchora, Strugi: Lejkowska, Piwnicka, Przedzięcka, rz. Orzyc(pd gminy)
Rozogi	-	Radostówka, Jerutka, Rozoga, Szkwa

W porównaniu z zasobami wód powierzchniowych województwa Powiat Szczycieński znajduje się na 6. miejscu pod względem liczby jezior położonych w jego granicach (86 jezior o łącznej powierzchni 6 603,1 ha wobec 1 109 jezior w województwie zajmujących powierzchnię 117 282,4 ha).

Po likwidacji Państwowych Gospodarstw Rybackich, akweny na których one funkcjonowały przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Obecnie użytkownikami tych jezior na zasadzie dzierżawy są PZW Olsztyn, PZW Ostrołęka oraz Energopol – Trade S.A. Nieliczne jeziora są dzierżawione i użytkowane przez osoby prywatne, np. jeziorko Szczycionek. Odłowy ryb przez ww. dzierżawców wynoszą:

- Energopol – 90 ton rocznie,
- PZW Ostrołęka – 70 ton rocznie.

W skali gospodarki Powiatu Szczycieńskiego rybołówstwo zajmuje dalszą pozycję, jednak z uwagi na doskonałe warunki rozwoju turystyki w powiecie gospodarka rybna stanowi cenne uzupełnienie walorów turystycznych.

12. TURYSTYKA

Powiat dysponuje unikalnymi nawet w skali Warmii i Mazur warunkami do rozwoju wszelkich form turystyki.

Znaczna lesistość wynosząca 48,7% - najwyższa w całym województwie - oraz duża liczba naturalnych zbiorników wodnych i rzek, stanowią doskonały potencjał dla funkcjonowania różnorodnych podmiotów turystycznych.

Według stanu na 31.12.2002 r. powiat dysponował bazą ponad 53 obiektów, co dawało na tle województwa 4 miejsce po Powiecie Olsztyńskim i Powiatach Mrągowskim i Ostródzkim.

Najwięcej obiektów zlokalizowanych jest na terenie gmin Pasym i Szczytno, odpowiednio 10 i 13.

Zdecydowana większość obiektów to ośrodki sezonowe.

Do najważniejszych atutów turystycznych poszczególnych gmin należy zaliczyć między innymi:

W mieście Szczytno położonym nad brzegami jezior Małego i Długiego do szczególnie godnych polecenia atrakcji należy zaliczyć XVIII-wieczny kościół ewangelicko-augsburski oraz szlaki turystyczne: zielony wzdłuż doliny rzeki Wałpusz do Babięt i żółty Mazursko-Kurpiowski przez Rudkę do Klonu.

W perspektywie kilku lat na znaczeniu winny zyskiwać nadzwyczaj atrakcyjne szlaki rowerowe „Wielkich jałowców”, „Młyński Staw” czy „Juranda”.

W mieście znajduje się 9 obiektów turystycznych, w tym m.in. 4 hotele i 3 pensjonaty z łączną liczbą 505 miejsc noclegowych, w tym z 310 miejscami całorocznymi.

W Pasymiu, leżącym nad brzegiem urokliwego jeziora Kalwa, godnymi polecenia są zabytkowy kościół i ratusz oraz cały układ urbanistyczny centrum.

Nad jeziorem Kalwa usytuowano nowoczesny ośrodek wypoczynkowy „KALWA” z krytym basenem i doskonałym zapleczem rekreacyjnym. Jezioro Kalwa jest początkiem szlaku kajakowego łączącego jeziora Kalwa-Kośno-Wadąg.

Na szczególne polecenie zasługują mało jeszcze spopularyzowane szlaki turystyczne, takie jak szlak kajakowy górnej Omulwi liczący ponad 46 km i biegnący od Nataci Wielkiej do Wielbarka, czy szlak rzekami Saska i Sawica o długości ok. 47 km pomiędzy Dźwierzutami a Wielbarkiem oraz znany w kraju i za jego granicami biegnący m.in. przez teren gminy Świetajno szlak rzeki Krutynia.

W końcowej fazie koncepcyjno-projektowej znajduje się opracowanie dotyczące szlaku żeglarskiego „Małych Jezior Mazurskich”. Szlak żeglarski „Małych Jezior Mazurskich” może być potencjalną, oryginalną alternatywą dla przeciążonych ruchem turystycznym „Wielkich Jezior Mazurskich”.

Ziemia szczycieńska w zgodnej opinii wielu miłośników przyrody i popularyzatorów turystyki potencjalnie jest jednym z najcenniejszych obszarów Warmii i Mazur.

Znaczna lesistość i duża liczba jezior /ponad 72 jeziora o pow. ponad 5 ha/, oraz nieskażona przyroda stanowią doskonałą bazę do rozwoju wszelkich form turystyki, w tym turystyki kwalifikowanej, agroturystyki itp.

Pod względem liczby miejsc noclegowych /3 280/ powiat zajmuje 6. miejsce w województwie, wliczając w to miasta Olsztyn i Elbląg, jednak np. w porównaniu z sąsiednim Powiatem Mrągowskim z 11 481 miejscami noclegowymi jest ona dalece zbyt skromna.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wynosi ok. 23,5% w skali roku, na tle województwa daje to jeden z najniższych wskaźników.

Z ogółu osób korzystających z bazy noclegowej /36 065/ zaledwie 8,6% to turyści zagraniczni.

Powiat nie dysponuje żadnym obiektem hotelowym o charakterze ponadregionalnym.

Podstawową bazę turystyczną stanowią sezonowe ośrodki wypoczynkowe o standardzie krajowym.

Potencjalna baza noclegowa w powiecie jest zlokalizowana w gminach Pasym, Jedwabno i Szczytno /67,9% bazy powiatowej./.

Wśród turystów zagranicznych przebywających na terenie powiatu na co najmniej jeden dzień z noclegiem, większość meldowana jest w Szczytnie /93,8% ogółu gości/.

Podstawową barierą rozwoju, w tym również turystyki, jest zły stan dróg i ich mała przepustowość.

Kolejną barierą jest brak kapitału na inwestycje u operatorów turystyki, spowodowany m.in. drastycznym spadkiem rentowności z uwagi na zakończenie okresu tzw. turystyki sentymentalnej turystów z Niemiec oraz rosnącymi obciążeniami podatkowymi, zwłaszcza w odniesieniu do sezonowej bazy turystycznej.

Istotną barierą jest ponadto postępujący proces spadku prywatnych zasobów finansowych z tzw. sfery swobodnej decyzji, z której finansuje się m.in. potrzeby wypoczynku i rekreacji.

13. BUDŻET

Dochody i wydatki wszystkich jednostek organizacyjnych Powiatu Szczęcińskiego w 1999-2002 roku kształtowały się następująco:

Obszar	Lata	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem	w tym		Wynik finansowy	Ranking Gmin
			własne	dotacje celowe		bieżące	majątkowe		
Miasto i Gmina Pasym	1999	6,5	3,5	0,7	7,3	4,1	1,9	-0,8	26
	2000	7,5	4,4	0,7	7,4	5,1	1	0,1	6
	2001	7,3	3,9	0,7	11,1	5,1	4,3	-3,8	
	2002	7	3,7	0,9	7,8	6,9	1	0,1	
Miasto Szczętno	1999	27,1	14,8	3,4	27,2	15,1	2,7	-0,1	10
	2000	28,5	14,3	4,2	29,7	21	2	-1,2	9
	2001	31	14,8	5	31	21,4	1,8	0	
	2002	33,3	15,3	5,3	34,4	31,6	2,8	-1,1	
Gmina Dźwierzuty	1999	7,3	2,6	1,3	7,2	4,6	0,4	0,1	25
	2000	8,3	2,6	1,6	9,4	5,9	1,8	-1,1	63
	2001	9	2,9	1,4	11	5,9	3,1	-2	
	2002	9,4	2,8	1,3	9,5	8,8	0,7	-0,2	
Gmina Jedwabno	1999	5,2	2,7	0,7	4,8	3,2	0,4	0,4	6
	2000	4,9	2,2	0,7	5,4	3,8	0,6	-0,5	50
	2001	5,5	2,4	0,7	5,8	4,3	0,5	-0,3	
	2002	6	3	0,7	5,5	5,4	0,1	0,6	
Gmina Rozogi	1999	6,6	1,3	0,8	7,3	4,6	1,7	-0,7	61
	2000	8,6	1,4	2,3	9,5	5,6	2,7	-1,1	60
	2001	8,1	1,6	0,9	7,6	5,7	0,4	0,5	
	2002	9,4	1,6	7,8	9,2	7,7	1,5	0,4	
Gmina Szczętno	1999	9,5	4,3	1,4	9,2	6,4	1,1	0,3	9
	2000	10,9	4,5	2,1	11,4	7,4	1,5	-0,5	51
	2001	11,4	5,2	1,5	11,3	7,1	1,7	0,1	
	2002	11,9	5	1,9	12,6	10,2	2,3	1,7	
Gmina Świetajno	1999	7,2	3,5	0,8	7,2	4,1	1,3	0	31
	2000	7	3,1	1	6,8	4,7	0,8	0,2	6
	2001	6,8	2,8	0,8	8,2	5,2	1,6	-1,4	
	2002	7,7	2,8	1,1	7,3	6,7	0,6	1	
Gmina Wielbark	1999	7	2,1	1,1	7,3	4,6	0,7	-0,3	50
	2000	7,7	1,9	1,4	7,9	5,9	0,7	-0,2	32
	2001	7,9	1,8	1	7,9	5,9	0,4	0	
	2002	9,3	2,1	1,5	9,4	8,9	0,5	0,4	
Powiat Szczęciński	1999	27,4	1,9	13	27,3	26	1,3	0,1	
	2000	35,9	2,3	16,4	36,7	33,4	3,2	-0,7	
	2001	43,3	2,9	19,8	44,2	37,8	6,4	-0,9	
	2002	39,7	4,9	16,9	42,1	35,4	6,7	-2,4	

Źródło: opracowanie własne na podstawie "Rocznik statystyczny woj. Warmińsko – Mazurskiego

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO NA 1 MIESZKAŃCA (W PLN)

Obszar	Lata	Dochody ogółem	w tym własne	Wydatki ogółem	w tym majątkowe	Ranking GMIN	
						Dochody	Wydatki
Miasto i Gmina Pasym	1999	1206,4	660,3	1365,9	359,9	5	31
	2000	1396,6	817,5	1374,9	190,9	2	29
	2001	1345,4	718,8	2045,7	792,5		4
Miasto Szczytno	1999	987,9	538,2	993	130,2	11	4
	2000	1043,6	525,1	1087,2	73,3	12	5
	2001	1134,0	541,4	1134,0	65,8		101
Gmina Dźwierzuty	1999	1007,9	366,4	997,7	54,8	60	7
	2000	1154,4	366,9	1319,7	255,7	50	37
	2001	1248,3	402,2	1525,7	430,0		24
Gmina Jedwabno	1999	1374,9	721	1267	104,9	10	47
	2000	1301,4	581,2	1435,7	147,9	23	49
	2001	1465,5	639,5	1545,4	133,2		23
Gmina Rozogi	1999	1193,3	233,5	1326,2	313	26	53
	2000	1540,8	256	1704,2	476,7	8	64
	2001	1422,3	280,9	1334,5	70,2		50
Gmina Szczytno	1999	987,9	448,2	954,6	109,3	62	5
	2000	1111,3	458,9	1168,5	154,1	58	17
	2001	1147,3	523,3	1137,3	171,1		99
Gmina Świetajno	1999	1200,5	576,3	1200,9	215,8	24	42
	2000	1162,8	518,7	1125,9	134,8	47	8
	2001	1129,2	465,0	1361,7	265,7		46
Gmina Wielbark	1999	1057,1	321,9	1096,2	112,2	52	17
	2000	1170,1	282,1	1201,7	108	44	21
	2001	1190,1	271,2	1190,1	60,3		89
Powiat Szczycieński	1999	27404,6	1888,4	27342,8	1324,4	11	7
	2000	35870,1	2252,7	36671,1	3230,7	12	5
	2001	601,3	40,3	613,8	91,6		14
Województwo	1999	1100,1	500	1126,9	210,9		
	2000	1178,4	508,6	1226,7	190,6		

Źródło: opracowanie własne na podstawie "Rocznik statystyczny woj. Warmińsko - Mazurskiego

STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETOWYCH

(w %)

Obszar	Lata	Ogółem	w tym:				
			Gospodarka komunalna	Oświata i wychowanie	Ochrona zdrowia	Opieka społeczna	Administracja samorządowa
			%				
Miasto i Gmina Pasym	1999	7310,1	19,9	39,1	1,2	9	12,7
	2000	7405,2	11,5	49	1,4	10	14,4
Miasto Szczytno	1999	27218,2	8,5	40,1	2	18,1	12,4
	2000	29656,4	8,9	43,9	1,6	18,8	12,1
Gmina Dźwierzuty	1999	7182,3	1,7	51,7	1,4	18,8	14,8
	2000	9442,5	2,7	60,6	0,7	15,4	12
Gmina Jedwabno	1999	4784,1	8,1	46,2	1,7	13,4	17,2
	2000	5408,3	5	46,8	0,8	12,7	17,2
Gmina Rozogi	1999	7344,5	5,4	58,6	0,8	8,2	11,5
	2000	9529,9	2,2	66,7	0,5	8,5	9,2
Gmina Szczytno	1999	9223,5	2,1	48	1,5	16,1	17,4
	2000	11448,8	3,4	46,9	0,6	18,4	15,2
Gmina Świątajno	1999	7191,1	2,2	48,7	1,3	13,1	12,7
	2000	6776,8	2,2	56,2	1,6	14,5	11,7
Gmina Wielbark	1999	7257,1	5,8	51,8	1,2	16	12,6
	2000	7942,2	5,2	54,5	1,1	14,4	13,6
Powiat Szczycieński	1999	27342,8	0,9	43,1	3	13,3	9,2
	2000	36671,1	0,8	36,7	8,3	16,7	10,9
Województwo	1999	1310703,3	11	43,7	1,3	16,4	11,6
	2000	1427151,2	8,9	45,5	1	16,9	11,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie "Rocznik statystyczny woj. Warmińsko – Mazurskiego

Przedstawione powyżej zestawienia charakteryzują potencjał finansowy powiatu z uwzględnieniem zewnętrznych źródeł zasilania.

Dochody miast i gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zasadzie nie odbiegają od średniej wojewódzkiej, tym niemniej zwraca uwagę fakt, iż dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca tylko w mieście-gminie Pasym przekraczają poziom średniej wojewódzkiej.

W gminach Rozogi i Wielbark dochody własne na 1 mieszkańca stanowią zaledwie ok. 55% średniej wojewódzkiej.

Struktura wydatków budżetowych w poszczególnych jednostkach jest w przybliżeniu zgodna ze strukturą wydatków w całym województwie. Zwraca jednak uwagę fakt, iż w każdym przypadku udział wydatków na oświatę i wychowanie przekracza 40-50% ogółu wydatków gmin.

Zwraca także uwagę tendencja wolniejszego wzrostu dochodów własnych w stosunku do tempa wzrostu dochodów ogółem i to prawie we wszystkich jednostkach organizacyjnych powiatu.

Wyniki finansowe miast, gmin i powiatu w przeważającej mierze są ujemne, lecz w granicach dopuszczalnych wymogami formalnymi. Utrzymywanie się jednak deficytu budżetowego np. na przestrzeni lat 2000-2001, tak jak w przypadku budżetu gmin Dźwierzuty, Jedwabno czy powiatu, wskazuje na potrzebę większej dyscypliny budżetowej.

Podstawową trudnością w zdefiniowaniu wniosków i wskazań co do przyszłej polityki budżetowej jednostek jest fakt trwających prac nad przemodelowaniem całego systemu źródeł dochodów jednostek szczebla podstawowego i powiatów.

14. UWARUNKOWANIA AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ.

Podmioty gospodarcze działające na terenie Powiatu Szczycieńskiego w całości należy zaliczyć do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Powiat dysponuje dobrymi i bardzo dobrymi potencjalnymi warunkami rozwoju przedsiębiorczości przy zastrzeżeniu, iż wszystkie istotne bariery rozwojowe mają charakter zewnętrzny i ich skala nie odbiega od przeciętnych warunków w kraju. W 1999 roku utworzono na terenie powiatu podstrefę „Szczytno” Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa liczy łącznie ok. 115 ha, z czego 22 ha obejmują nieruchomości wokół miejscowości Korpele w odległości ok. 2 km od Szczytna. Obecnie w tej podstrefie prowadzi działalność 7 przedsiębiorstw z różnych branż, zatrudniających łącznie ok. 245 osób. W obrębie Korpele jeszcze kilkanaście działek czeka na przyszłych inwestorów.

Pozostałe 93,3 ha usytuowano w miejscowości Szymany nieopodal lotniska „Mazury-Szczytno”. W tym obrębie żaden z inwestorów nie rozpoczął jeszcze działalności. Obecnie w oparciu o znowelizowane przepisy dotyczące warunków podejmowanie działalności na terenie Specjalnych Stref Ekonomicznych, nowi przedsiębiorcy mogą uzyskać istotne ulgi i zwolnienia podatkowe pod warunkiem poniesienia nakładów inwestycyjnych na poziomie minimum 100 000 EUR. Pomoc publiczna obok zwolnień w podatkach i opłatach lokalnych może wynosić maksymalnie 65% całkowitych kosztów inwestycyjnych lub 65% dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników. Potencjalni inwestorzy w SSE mogą nabyć na własność bądź wydzierżawić grunty pod przyszłą działalność. Obecnie istnieje możliwość nabycia działek w podstrefie Korpele i podstrefie Szymany.

Na terenie Powiatu Szczycieńskiego zarejestrowano wg stanu na koniec 2001 roku ponad 7018 podmiotów gospodarczych, z czego 247 to jednostki sektora publicznego a 6771 sektora prywatnego. Firmy rejestrowane jako działalność gospodarcza osób fizycznych liczą ok. 6104 podmiotów, w tym zdecydowana większość to podmioty mikro, zatrudniające do 5 pracowników. Pod względem liczby podmiotów gospodarczych powiat zajmuje 5. Miejsce, a po uwzględnieniu miast Olsztyn i Elbląg - miejsce 7. Zarówno władze powiatu jak i szczególnie władze samorządowe miast i gmin w ramach swoich kompetencji i możliwości starają się tworzyć optymalne warunki do powstawania nowych i trwania na rynku podmiotów istniejących. Aktywnie wykorzystywane są instrumenty z zakresu podatków i opłat lokalnych dla podmiotów zwiększających zatrudnienie, tym niemniej brak jest odwagi gmin i miast w zakresie zwolnień podmiotowych dla firm ze sfery turystyki działających w obiektach sezonowych.

Specjalna Strefa Ekonomiczna jako specyficzna forma wspierania rozwoju gospodarczego powiatu, z upływem czasu będzie traciła na znaczeniu jako czynnik decyzyjny w lokowaniu nowych inwestycji. Władze samorządowe wycofują się z działań wspierających, w tym z dalszego zwalniania przedsiębiorców z opłat i podatków lokalnych, zwłaszcza z podatku od nieruchomości.

PODMIOTY GOSPODARCZE WEDŁUG SEKTORÓW I
WYBRANYCH FORM PRAWNO - ORGANIZACYJNYCH W
2001 R.

Obszar	Ogółem	w tym osób fizycznych	Sektor	
			publiczny	prywatny
Miasto Pasym	216	182	10	206
Miasto Szczytno	2380	1846	140	2240
Gmina Dźwierzuty	670	617	12	658
Gmina Jedwabno	447	411	9	438
Gmina Pasym	330	319	3	327
Gmina Rozogi	208	164	21	187
Gmina Szczytno	1204	1120	17	1187
Gmina Świątajno	789	719	14	775
Gmina Wielbark	774	726	21	753
Powiat Szczygieński	7018	6104	247	6771

Źródło: opracowanie własne na podstawie "Rocznik statystyczny woj. Warmińsko – Mazurskiego"

Bariery:

Brak planów zagospodarowania przestrzennego.

Brak lokalnych programów wspierania przedsiębiorczości.

Opodatkowanie podatkami lokalnymi przez cały rok obiektów, które ze względów technicznych i przyrodniczych nie mogą funkcjonować przez cały rok kalendarzowy.

Brak w praktyce środków na finansowanie aktywnych form zwalczania bezrobocia czy tworzenie nowych miejsc pracy.

15. PRZYGOTOWANIE GMIN I POWIATU DO ABSORPCJI ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Samorządy tak na szczeblu powiatu jak i gmin są przygotowane formalnie do absorpcji funduszy - dysponują niezbędnymi dokumentami formalno prawnymi takimi jak strategia, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Na ogół nie są przygotowane kadrowo do opracowywania projektów wystąpień o środki pomocowe, zwłaszcza w wymiarze, jakiego należy oczekiwać po akcesji do Unii Europejskiej.

Formalności i procedury związane z uzyskaniem środków oraz prowadzeniem jako beneficjent projektu nie pozwolą problemu tego załatwić przy okazji innych obowiązków urzędniczych. Problem jest o tyle pilny, że przeszkolenie pracownika do takiej roli wymaga blisko roku.

Podstawową barierą w aplikacji o środki Unii Europejskiej takich jak PHARE, SAPARD i ISPA czy też funduszy ze środków Banku Światowego lub będących w dyspozycji ministerstw, jest przede wszystkim szczupłość środków własnych, które muszą wносить beneficjanci (w zależności od programu pomocowego od 15 do 45% kosztów inwestycji).

Informacje co do możliwości kreowania własnych środków, w tym w oparciu o zewnętrzne środki, zaprezentowano w załączonych zestawieniach budżetowych. Należy oczekiwać, iż będące w opracowaniu rządowe programy finansowania pomostowego gmin, posiadających zatwierdzone przez odpowiednich administratorów funduszy programy, pozwolą na zwielokrotnienie absorpcji środków, pochodzących pośrednio i bezpośrednio z Unii Europejskiej.

Trzeba jednak stwierdzić, iż w przypadku wyczerpania przez niektóre gminy limitów zadłużenia budżetu, tylko finansowanie pomostowe umożliwi korzystanie z funduszy strukturalnych.

O faktycznej skali możliwości inwestowania z własnych środków niech świadczy fakt, iż w 2002 roku wydatki inwestycyjne w mieście Szczytno wyniosły tylko 2 miliony zł. Wydatki inwestycyjne w gminach kształtowały się od ok. 140 tys. zł w gminie Jedwabno do 1 475 tys. zł w gminie Rozogi czy 2 311 tys. zł w gminie Szczytno. Przyjmując nawet optymistycznie wzrost nakładów inwestycyjnych w latach następnych, własne możliwości gmin wydają się nader skromne. Oznacza to, że bez wsparcia finansowego gmin w formie dotacji pomostowych ich możliwości absorpcji środków z UE będą nader skromne i nie przekroczą w żadnym przypadku kwoty 25% kosztorysów inwestycji. W skali poszczególnych gmin nie przekroczą kwoty 2 mln zł rocznie.

Projekty Ministerstwa Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej zakładają, iż jeszcze w trzecim kwartale bieżącego roku dojdzie do zapowiadanych od dawna zmian w zasadach i skali partycypacji gmin i powiatów w podatkach bezpośrednich. Projekt tych zmian zakłada, iż udział gmin w podatku od osób fizycznych wzrośnie z 27,6% do 41,40% a udział powiatów z 1% do 10,63%.

Rachunki symultaniczne zakładają, iż dochody gmin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (licząc średnio) winny wzrosnąć o 80%. Dochody powiatów z tego tytułu wzrosną ponad 10-krotnie. Pozwoli to, jak zakłada MGPIPS, na zwielokrotnienie możliwości uzyskiwania dotacji z funduszy przedakcesyjnych w

praktyce do poziomu zadeklarowanego i zgłoszonego do realizacji do baz danych, prowadzonych przez Urząd Marszałkowski.

Bariery:

Brak przygotowania organizacyjnego i kadrowego do opracowywania projektów i ich realizacji w ramach procedur Unii Europejskiej.

Ograniczenia możliwości kreowania funduszy na rozwój na skutek braku możliwości współfinansowania inwestycji ze środków z Unii Europejskiej.

Brak szczegółowych informacji o zmianach w sposobie kreowania udziału gmin i powiatu w podatkach bezpośrednich.

Poważnym problemem jest również odkładanie wprowadzenia przepisów umożliwiających tzw. partnerstwo prywatno-publiczne w finansowaniu zadań samorządowych.

16. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

OGÓLNE DANE O TERENIE

Powiat Szczycieński położony jest w południowej części Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Razem z prawie całym terytorium Polski obszar województwa znajduje się w Zlewisku Morza Bałtyckiego. Północna jego część leży w zlewni Zalewu Wiślanego, a część południowa – w dorzeczu Wisły.

Powiat Szczycieński graniczy z Powiatem Nidzickim, Olsztyńskim, Mrągowskim i Piskim oraz na południu – z Województwem Mazowieckim. Powiat tworzą gminy miejsko-wiejskie Szczytno i Pasym oraz wiejskie Dzwierzuty, Jedwabno, Pasym, Rozogi, Szczytno, Świętajno i Wielbark. Stolicą powiatu jest miasto Szczytno.

Dane o Powiecie Szczycieńskim (1)

Powiat	Pow. w km ²	Sołectwa	Miejscowości wiejskie	Ludność ogółem	- na 1 km ²
Szczyceński	1 933	129	220	72 016	37
MIASTA					
Pasym	15	-	-	2 612	174
Szczytno	10	-	-	27 336	2 734
GMINY					
Dzwierzuty	263	16	39	7 210	27
Jedwabno	312	16	24	3 753	12
Pasym	134	14	20	2 814	21
Rozogi	224	15	27	5 695	25
Szczytno	347	32	48	9 936	29
Świętajno	280	15	27	6 022	22
Wielbark	348	21	35	6 638	19

Według podziału fizyczno-geograficznego (J. Kondracki, 1998) znaczna część Województwa Warmińsko-Mazurskiego leży na Niżu Wschodniobałtycko – Białoruskim, a część zachodnia – na Niżu Środkowoeuropejskim.

Geologicznie województwo znajduje się w zachodniej części Platformy Wschodnioeuropejskiej; krainy o stabilnej strukturze tektonicznej, z prekambryjskim trzonem, nadbudowanym młodszymi skałami osadowymi, dla której naturalną formą roślinną są lasy mieszane strefy umiarkowanej.

Praktycznie całe województwo, a więc i cały Powiat Szczycieński, znajduje się w obrębie funkcjonalnego obszaru Zielonych Płuc Polski.

Obszar Funkcjonalny Zielone Płuca Polski cechuje wysoka zwartość terytorialna, mająca strategiczne znaczenie dla jego rozwoju. Od północy graniczy z Rosją, Litwą, a od wschodu z Białorusią. Powierzchnia obszaru funkcjonalnego wynosi 60 759 km², co stanowi 19,4% powierzchni kraju; zamieszkuje go prawie 4 mln mieszkańców (9,7% ludności kraju).

Obszar Funkcjonalny Zielone Płuca Polski wyróżnia się w skali kraju wysokim standardem środowiska przyrodniczego i ukierunkowany jest na rozwój proekologiczny oraz na utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych. O przynależności gmin do obszaru decydowały szczególne walory środowiskowe oraz wola ich samorządów terytorialnych

REGIONY FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

W obrębie województwa wyróżnić można trzy zasadnicze krainy fizyczno-geograficzne o równoleżnikowym położeniu:

- Pobrzeża Bałtyckie na północnym zachodzie,
- Pojezierza Bałtyckie w pasie środkowym,
- Niziny i Wysoczyzny Staroglacjalne we fragmentach części południowej.

Powiat Szczycieński leży w części województwa należącej do regionu Pojezierzy Bałtyckich, głównie Pojezierza Mazurskiego. Obszary pojezierzy charakteryzują się urozmaiconą rzeźbą terenu – w przewadze pagórkowatą – oraz znaczną różnorodnością form morfologicznych. Jest to przyczyna dużego urozmaicenia pojeziernych krajobrazów. Szczególną cechą takiego krajobrazu jest występowanie dużej liczby jezior.

Pas Pojezierzy jest wyniesiony w stosunku do regionów graniczących z nim od północy i południa; jego południowa część w dużej części jest terenem równinnym o wysokiej lesistości. W znacznej części zajmuje go Równina Mazurska.

W skali województwa Powiat Szczycieński posiada najwyższy udział lasów w ogólnej powierzchni terenu (48,7%). Najbardziej bogate w krainy przyrodniczo-leśne są gminy Jedwabno, Wielbark i Świątajno – tam udział powierzchni lasów i zadrzewień dochodzi do 74 % całkowitej powierzchni gmin.

WARUNKI GEOMORFOLOGICZNE

Na całym obszarze województwa występują od powierzchni utwory czwartorzędowe, pokrywając ciągłą warstwą podłoża starsze. Przestrzennie dominują osady zlodowacenia ostatniego – bałtyckiego. Mięszczość czwartorzędu jest przestrzennie zróżnicowana – na ogół wynosi od kilkudziesięciu do ponad 200 m, przeważnie zawiera się pomiędzy 100 a 200m.

Znaczne powierzchnie zajmują osady morenowe o charakterze zwałowym. Skład mechaniczny tych utworów stanowią gliny o różnej spoistości, wynikającej z zawartości frakcji ilowej oraz grunty piaszczyste o różnym uziarnieniu.

W środkowej, a także południowej części województwa występują powierzchnie o podłożu piaszczystym; są to równiny sandrowe, zbudowane z osadów fluwioglacjalnych, wytworzone z rozmycia osadów zwałowych w różnych fazach zlodowacenia. Obszary te w większości pokrywają się obecnie z kompleksami leśnymi o charakterze puszczańskim.

W krajobrazie Powiatu Szczycieńskiego, obok form erozyjnych, wyróżniają się formy akumulacyjne (wypukłe). Należą do nich faliste i pagórkowate powierzchnie wysoczyzn morenowych w północnej części powiatu. Część południowa natomiast charakteryzuje się obszarami równinnymi, pokrytymi lasami.

KRAJOBRAZ I PRZYRODA

Podstawowe uwarunkowania, określające kierunki działań w zakresie krajobrazu i przyrody, zawarte są w „II Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” oraz w obowiązującym ustawodawstwie dotyczącym środowiska i ochrony przyrody. Dokumenty te, w znacznym stopniu uwzględniające już prawo europejskie, stanowią podstawę kreowania zrównoważonego rozwoju w ekologicznych relacjach.

Różnorodność przyrodnicza i krajobrazowa jest funkcją zróżnicowania rzeźby i pokrycia oraz zagospodarowania terenu. Najcenniejsze obszary powiatu szczycieńskiego o bogatej różnorodności przyrodniczo-krajobrazowej objęte są na mocy ustawy o ochronie przyrody różnymi formami jej ochrony w postaci parku krajobrazowego, rezerwatów, pomników przyrody, użytków ekologicznych oraz obszarów chronionego krajobrazu.

Poniżej w tabeli zestawiono istniejące formy ochrony przyrody na terenie Powiatu Szczycieńskiego (5,7).

Gmina	Formy ochrony przyrody			
	Parki krajobrazowe	Rezerваты	Zespoły przyrodniczo krajobrazowe	Pomniki przyrody
Dzwierzuty		*Stepowy KULKA, Orzyny- gm. Dzwierzuty	*Rz. Babant i Jez .Białe *Zydrój **Dymerskie Łąki/użytek ekologiczny	
Świątajno	Otulina Mazurskiego Parku Krajobrazowego	*Leśny PUPY- Spychowo, gm. Świątajno		
Pasym,		*florystyczny SOŁTYSEK, m.Grom *krajobrazu KOŚNO ^x		

Szczytno				*świerk; obw. 4m h=30m, w. Gizewo *jałowiec obw. 2 m, h=14m, w. Lipowiec *grupa jałowców (25) o wys. 4-9m
Jedwabno		*torfowiskowy SALWICA *faunistyczny MAŁGA *leśny DĘBY NAPIWODZKIE		*dąb o obw. 6m, h= 26m, w. Dłużek *dąb o obw 5 m i h=28 m, nad rz. Czarną *dąb o obw 4m i h=20m, w. Weso- łowo *aleja dębowa- 32 drzewa, wieś Dłużek

Łączna powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu w Powiecie Szczycieńskim wynosi 99 220 ha użytki ekologiczne zajmują powierzchnię 217, 48 ha (3).

Powiat Szczycieński w skali województwa należy do najbardziej zasobnych pod względem zasobów przyrody chronionej w postaci różnych form: rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Najbardziej cenne zasoby to:

- **rez. Dęby Napiwodzkie (leśny)** – koło miejscowości Nowe Borowe, o pow. 37,1 ha; utworzony w 1989r. dla ochrony drzewostanów wykształconych w postaci grądu, łągu olchowego i boru mieszanego;
- **rez. Pupy (leśny)** – w pobliżu Spychowa, utworzony w 1995r. dla ochrony starodrzewu mieszanego z udziałem świerka pospolitego, sosny, dębu i buka zwyczajnego (52 ha lasu i 3,8 ha bagien);
- **rez. Sołtysek (florystyczny)** – utworzony w 1969r. w pobliżu m. Grom dla ochrony rzadkiego reliktu glacialnego *chamedafne północnej*, z którą występują inne rzadkie gatunki, tj. brzoza niska, skalnica torfowiskowa, rosiczka długolistna; torfowisko „Sołtysek” powstało na miejscu dawnego jeziora i posiada specyficzny układ stosunków wodnych;
- **rez. Galwica (torfowiskowy)** – utworzony w 1958r. w m. Rekownica, o pow. 90 ha, dla ochrony ekosystemu torfowiskowego z charakterystyczną roślinnością, stanowiącą ostoję ptactwa wodno-błotnego;
- **rez. Kulka (stepowy)** – utworzony w 1955r. w pobliżu m. Orzyny o pow. 12,4 ha jest chronionym miejscem występowania skupisk roślinności stepowej (północna część rezerwatu objęta była ochroną rezerwatową już przed 1939);
- **rez. Małga (faunistyczny)** – położony k/wsi Małga, o pow. 147,9 ha (1991r.); utworzony dla zachowania noclegowisk przelotnych żurawi oraz ostoi wielu rzadkich gatunków ptaków. Obecnie jest to obszar wtórnie zabagnionych łąk, utworzonych poprzez odwodnienie jez. Małga;
- **rez. Kośno (krajobrazowy)** – obejmuje jezioro oraz tereny położone pomiędzy m. Łajs i Kośno (łączna powierzchnia rezerwatu z lasami, gruntami ⁷⁷

ornymi i wodami wynosi 1247,8 ha); rezerwat utworzono w 1982r. dla ochrony swoistych cech krajobrazu pojeziernego, z terenami leśnymi i jeziorem z typową roślinnością wodną.

We wschodniej części gm. Świętajno, w granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego leży faunistyczny rezerwat Czaplisko Ławny Lasek (6,83 ha, 1963r.) utworzony dla ochrony kolonii czapli siwej w starodrzewie sosnowym. Wprawdzie czaple rezerwat opuściły, ale obiekt godny jest ochrony ze względu na cenny starodrzew sosny zwyczajnej rasy mazurskiej, zwanej krutyńską.

Inne terytorialne formy ochrony przyrody w postaci pomnikowych skupisk drzew (gminy Jedwabno, Szczytno) mają może mniejsze znaczenie w skali regionu, lecz są znaczące w skali lokalnej, wspomagając funkcjonowanie systemów obszarów chronionych.

Pomimo wprowadzania i przestrzegania różnych form ochrony przyrody główne zagrożenia dla istniejącej różnorodności biologicznej i krajobrazowej w warunkach pożądanego rozwoju gospodarczego rejonu występować mogą m.in. z powodu:

- Zmiany struktury własności w gospodarce gruntami,
- Wprowadzanie intensywnych form gospodarowania w rolnictwie,
- Zabudowa terenów atrakcyjnych pod względem rekreacyjnym,
- Osuszanie terenów podmokłych, w tym torfowisk,
- Zabudowa hydrotechniczna wód,
- Niewystarczające w stosunku do potrzeb stosowanie w infrastrukturze ochrony środowiska technologii przyjaznych środowisku.

KOPALINY

Kopaliny występujące na obszarze województwa, w tym na terenie Powiatu Szczęcińskiego, w złożach o znaczeniu gospodarczym zalegają głównie w przypowierzchniowej warstwie osadów czwartorzędowych, powstałych w plejstocenie lub później – w holocenie.

Do kopaliny o znaczeniu gospodarczym na terenie Powiatu Szczęcińskiego należy kruszywo naturalne, piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej oraz kreda jeziorna.

Udokumentowane zasoby surowców naturalnych w powiecie rozmieszczone są nieregularnie – północny rejon bogatszy jest w złoża kopaliny budowlanych (gm. Dźwierzuty) natomiast w południowo-zachodnim rejonie (gm. Jedwabno) znajdują się znaczne zasoby kredy jeziornej.

Poniżej zestawiono udokumentowane złoża kopaliny o znaczeniu ponad lokalnym, zlokalizowane w gminach Powiatu Szczęcińskiego (3).

Nazwa gminy	Kruszywo naturalne	Piaski kwarcowe do prod. cegły wapiaskowej	Kreda jeziorna
Dzwierzuty	Złoże o zasobach do 10 mln ton złoże o zasobach > 10 mln ton		
Pasym	Złoże o zasobach do 10 mln ton	Złoże o zasobach 0,5-2 mln m ³	
Rozogi	Złoże o zasobach do 10 mln ton		
Wielbark	Złoże o zasobach do 10 mln ton		
Jedwabno			Złoże o zasobach > 2 mln

Zagrożenia wynikające z eksploatacji odkrywkowej pospolitych kopalin – to trwałe przekształcenia powierzchni ziemi, powodujące zmiany w krajobrazie i degradację pokrywy glebowej. Eksploatacja w skali lokalnej może także doprowadzić do obniżania się zwierciadła wód gruntowych.

WODY POWIERZCHNIOWE

Wody powierzchniowe są istotnym elementem różnorodności krajobrazowej Powiatu Szczyckiego, wpływającym na funkcjonowanie i bogactwo lokalnych ekosystemów.

Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni powiatu przedstawia się następująco (3):

- Gmina Pasym – 11,0 %
- Gmina Dzwierzuty – 6,37 %
- Gmina Jedwabno – 5,86 %
- Gmina Szczytno – 3,39 %
- Gmina Świętajno – 2,25 %
- Gmina Wielbark – 0,32 %
- Gmina Rozogi – 0,16 %

Największe zbiorniki wodne i rzeki (strugi) położone na terenie poszczególnych gmin Powiatu Szczycieńskiego zestawiono poniżej.

Gmina	Jeziora	Rzeki/strugi
Pasym	Kalwa, Leleskie, Gromskie (Grom), Giławskie, Ruskie, Sawica(pn część jeziora)	Kalwa – przepływa- jąca pomiędzy jez. Kalwa i Małszewskim
Dzwierzuty	Rańskie, Babięty Wlk., Sasek Wlk., Łęsk, Łęczek, Buczek, Słupek, Małszeweckie, Szczepankowskie, Arwiny	(liczne ciek bez nazw)
Jedwabno	Szoby Małe(Sasek Mały), Rekowe, Konik, Głębocek, Konieczne, Średnie, Warchały, Natać, Brajnickie, Świętajno(Narty), Burdag, Małszewskie, Dłużek, Czarne,	Rekownica, Omulew(przepływa), Czarna
Szczytno	Marksewo (Marksoby), Wałpusz, Starokiejkuckie, Lemańskie, Frącki, Romanek, Sędańskie, Domowe, Sawica (pd część), Sasek Wlk (pd część)	Wałpusza, Saska, Sawica, Czarka, Kan.Zachodni,Lejkowska Struga,
Świętajno	Krawno, Nożyce, Piasutno, Świętajno, Zyzdrój Mały, Spychowskie(Spychow), Kiernik	Rozoga, Jerutka, Spychowska Struga
Wielbark	-	Omulew, Ławica, Wałpusza, Czarka, Suchora, Strugi:Lejkowska, Piwnicka, Przedzięcka, rz.Orzyc(pd gminy)
Rozogi	-	Radostówka, Jerutka, Rozoga, Szkwa

W porównaniu z zasobami wód powierzchniowych województwa Powiat Szczycieński znajduje się na 6 miejscu pod względem liczby jezior położonych w jego granicach (86 jezior o łącznej powierzchni 6 603,1 ha wobec 1 109 jezior w województwie zajmujących powierzchnię 117 282,4 ha).

Badania jakości wód jezior, wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, prowadzone są w ramach:

- monitoringu krajowego – w sieci krajowej 9 jezior badanych corocznie trzy znajdują się na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego (poza Powiatem Szczycieńskim);
- monitoringu regionalnego – obejmującego jeziora o powierzchni powyżej 100 ha, badane co 5 lat. Na początku lat 90. badania objęły też niektóre jeziora o powierzchni pow. 50 ha.

Wśród jezior województwa, monitorowanych w latach 1987 – 2001 znalazło się kilkanaście zbiorników z powiatu szczycieńskiego. Charakterystyka tych jezior przedstawia się następująco (2):

Nazwa jeziora	Gmina	Pow., ha	Głębokość max, m	Objętość, m ³	Rok badań	Kl.pod. n/ deg	Klasa czystości
Babięty Wlk.	Dzwierzuty	250,4	65,0	59 971	1989	I	II
Łęsk		116,9	39,5	12 879	1993	I	II
Rańskie		291,3	7,8	11 208	1990	III*	III
Sasek Wielki		869,3	38,0	71 194	1997	II*	III
Nożyce	Świątajno	56,9	11,3	3 423	1994	II	II
Krawno		78,0	14,3	2 877	1993	III	III
Spychowskie		48,8	7,7	1 128	1990	II	Poza kat.
Świątajno		80,2	38,4	7 687	1998	III	II
Zyzdrój Mały		210,0	14,5	1 966	2001	III	Poza kat.
Dłużek	Jedwabno	233,8	38,0	29 251	1991	II	I
Sasek Mały		319,1	3,7	5 269	1998	NON	Poza kat.
Świątajno/Narty		213,2	29,5	25 443	2000	I	I
Gromskie	Pasym	240,0	15,8	13 995	1997	II	II
Kalwa		562,2	31,7	39 468	1997	III	II**
Leleskie		423,5	49,5	51 789	1995	I	I
Sędańskie	Szczytno	168,5	6,1	4 328	2000	II	Poza kat.

* - występowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód jezior

** - występowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń odprowadzających ścieki do dopływu jeziora

Sumaryczne wyniki oceny czystości wód jezior, prowadzonej od lat 90. przez WIOŚ wskazują, iż Powiat Szczycieński, jako jedyny w Województwie Warmińsko-Mazurskim posiada w swych granicach duże zbiorniki wodne o I klasie czystości (Leleskie, Świątajno/Narty) oraz wiele dużych jezior o II klasie czystości.

Zbiorniki o obniżonej lub złej jakości wód (klasa III i NON) należą do jezior wyraźnie podatnych na czynniki zlewniowe.

Sieć rzeczna Powiatu Szczycieńskiego, podobnie jak w całym województwie składa się głównie z krótkich rzek o niewielkich dorzeczach, licznych strumieni i cieków.

Spośród większych rzek przepływających przez Powiat Szczycieński wymienić należy: Omulew, Wałpuszę, Rozogę, Sawicę, Saskę oraz Kanał Zachodni i ciek – Strugę Lejkowską (gm.Szczytno), Piwnicką i Przedzięcką (gm. Wielbark).

System klasyfikacji rzek w Polsce różni się od systemów obowiązujących w krajach UE, gdzie dla poszczególnych rodzajów przeznaczenia wód określa się maksymalne stężenia zanieczyszczeń. W Polsce przyjęto uniwersalne wskaźniki dla wszystkich rodzajów rzek.

Ocena jakości wód niektórych rzek Powiatu Szczycieńskiego, dokonana przez

WIOŚ w latach 1999-2001, przedstawia się następująco (2):

Rzeka	Lokalizacja przekroju/gmina	km	Rok badania	Ogólna ocena
Omulew	1.m.Wesołowo	76,3	2001	II
	2.pow.ujścia Sawicy, Wielbark	67,0		II
	3.Sędrowo - pow.ujścia Wałpuszy	60,9		II
	4.na granicy wojew- Zaręby	55,0		II
Sawica	Pow. Ujścia do Omulwi, Wielbark	0,2	2001	II
Krutynia	1.Babięta	58,0	2000	III
	2. Pon.jez.Spychowskiego, Spychowo	46,7		II

RZEKA OMULEW

Rzeka Omulew jest prawobrzeżnym dopływem Narwi. Jej długość, łącznie z jez. Omulew wynosi 113,7 km, w tym w granicach województwa – ok. 55 km. Zlewnia rzeki zajmuje obszar 2 053 km².

Źródłem rzeki jest Struga Koniuszyn, wypływająca z jeziora o tej samej nazwie. Największe dopływy Omulwi to Czarna, Rekownica, Sawica, Czarka, Wałpusza oraz Strugi – Lejkowska i Przedzięcka.

Rzeka Omulew przepływa przez gm. Jedwabno i Wielbark; największe miejscowości położone nad rzeką (w rejonie Powiatu Szczycieńskiego) to Wesołowo, Wesołówek, Głuch i Wielbark.

Do Omulwi – poprzez Kanał Szuć – kierowane są ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni GP Urzędu Gminy Jedwabno i ścieki z oczyszczalni UG Wielbark oraz – za pośrednictwem rz. Sawicy/dopływu/ i Kanału Domowego - ścieki z oczyszczalni w Nowym Gizewie (ścieki ze Szczytna).

RZEKA SAWICA

Rzeka Sawica jest lewobrzeżnym dopływem Omulwi, o długości, łącznie z jeziorami przez które przepływa, ok. 32 km i powierzchni zlewni 399,3 km².

Sawica, wypływająca z jez. Sasek Wik., przepływa przez gm. Szczytno i Wielbark, a największe miejscowości leżące nad jej brzegami to Sędańsk, Sasek Wielki, Kucbork i Wielbark.

Rzeka Sawica – poprzez Kanał Domowy – odbiera bezpośrednio ścieki z oczyszczalni w Nowym Gizewie, oczyszczającej ścieki ze Szczytna.

RZĘKA KRUTYNIA

Rzeka Krutynia ma długość 99,9 km i powierzchnią zlewni 710,8 km². Krutynia jest jednym z najbardziej znanych szlaków turystyki wodnej, rozpoczynającym się w gm. Sorkwity na jez. Lampackim, a kończącym się na jez. Nidzkim w gm. Ruciane-Nida. Rzeka przepływa przez gm. Świętajno na odcinku pomiędzy jez. Zyzdrój Mały a jez. Spychowskim i tu nosi nazwę „Spychowskiej Strugi”; poniżej Spychowa znajduje się jeden z przekrojów pomiarowo-kontrolnych jakości wód rzeki.

Kompleksowa ochrona wód w zlewni rz. Krutyni jest przedmiotem projektu, w który zaangażowane są gminy: Sorkwity, Piecki i Świętajno.

Ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodnicze teren zlewni w znacznej mierze wykorzystywany jest turystycznie. Nad brzegami jezior, przez które płynie Krutynia i nad rzeką zlokalizowane są liczne ośrodki wypoczynkowe (35), stacje wodne, domki letniskowe (430), kempingi i pola namiotowe.

W ramach projektu dokonano analizy danych o środowisku naturalnym trzech gmin, dokonano ich oceny oraz określono główne problemy i działania, służące realizacji ustalonych celów.

Główne zagrożenia wód powierzchniowych Powiatu Szczycieńskiego stanowią punktowe źródła zanieczyszczeń oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych. Wody płynące narażone są najczęściej na zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych.

Zagrożenia te powstają w sytuacji:

- braku kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, korzystających z wodociągów, gdzie ścieki gromadzone są w szambach;
- zmniejszania zdolności retencyjnej zlewni poprzez usuwanie zadrzewień, zalesień;
- nadmiernego inwestowania w strefach przyrodnych bez równoczesnego porządkowania gospodarki ściekowej;
- braku odpowiedniej strefy zieleni izolacyjnej.

WODY PODZIEMNE

Budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne województwa sprawiają, że wody podziemne pierwszych użytkowych poziomów w północnej części regionu występują najczęściej pod nieprzepuszczalnymi lub słabo przepuszczalnymi warstwami glin i iłów, stanowiących od powierzchni rodzaj ekranu izolacyjnego; w części południowej zaś występują rozległe, zasobne w wodę przypowierzchniowe zbiorniki wód podziemnych bez izolacji od powierzchni.

Warunki występowania poziomów wodonośnych mają istotny wpływ na jakość wód oraz na stopień zagrożenia możliwością ich zanieczyszczenia.

Głównym użytkowym piętrzem wodonośnym województwa jest piętro czwartorzędowe, występujące do głębokości ok. 200 m; lokalnie nawet do 300 m. Piętro wodonośne trzeciorzędu może być użytkowane jako główne na obszarach zredukowanego czwartorzędu lub tam, gdzie jest on wykształcony przeważnie w postaci utworów niewodonośnych – glin zwałowych i iłów.

Zgodnie z podziałem regionalnym Polski wg B. Paczyńskiego (1995) na obszarze województwa wyróżnia się cztery regiony hydrogeologiczne występowania zwykłych wód podziemnych:

I-mazowiecki; II-mazursko-podlaski; III-mazurski; IV-gdański.

Powiat Szczycieński przynależy do I – mazowieckiego regionu, zajmującego południową i południowo-wschodnią część województwa. Rozpoznano tu czwartorzędowe piętro wodonośne, głównie w utworach przypowierzchniowych z uwagi na stosunkowo łatwy dostęp do wód podziemnych i korzystne parametry hydrogeologiczne.

Woda występująca w dolinach rzek zlewni Narwi oraz na obszarze rozległego sandru kurpiowskiego ma duże znaczenie gospodarcze z uwagi na dużą pojemność i dobrą odnawialność zasobów.

Duże zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych wiąże się z brakiem lub słabą izolacją warstwy wodonośnej od powierzchni terenu.

Jednym z istotnych elementów rozpoznania warunków hydrogeologicznych jest wyznaczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), ich udokumentowanie i ustanowienie stref ochronnych.

Dotychczas opracowano dokumentacje hydrogeologiczne 5 spośród 14 zbiorników zlokalizowanych w województwie (w całości lub częściowo, np. GZWP 205). Jeden z GZWP 216 o nazwie SANDR KURPIE/Sandr Kurpiowski rozprzestrzenia się w rejonie Powiatu Szczycieńskiego (2).

Nr GZWP	Nazwa	Wiek, rodzaj	Średnia głęb. ujęć	Zasoby szacunkowe w tys.m ³ /d	Klasa jakości wód	Powierzchnia w km ²
REGION MAZOWIECKI - I						
216	Sandr Kurpie	Q S	50	300	Ia, b, II	2 180

Oznaczenia:

Q – czwartorzęd

S - sandrów

I, II, III, - klasy jakości wód podziemnych

Wody podziemne, pobierane dla potrzeb bytowych i gospodarczych monitorowane są pod kątem ich jakości w zorganizowanym systemie sieci monitoringu krajowego, regionalnego i lokalnego. Monitoring jakości zwykłych wód podziemnych określa właściwości fizyko-chemiczne wód, ich klasy czystości a także śledzi zmiany ich jakości (trendy i dynamikę).

Sieć krajowego monitoringu działa od 1991 i składa się z 700 punktów obserwacyjnych; w województwie takich punktów jest 41, w tym jeden na terenie Powiatu Szczycieńskiego w m. Szczytno.

Sieć regionalnego monitoringu, stanowiąca uzupełnienie sieci krajowej, funkcjonuje od 1988 roku i obecnie obejmuje 72 punkty obserwacyjne, spośród których trzy – nr 13, 24 i 70 zlokalizowane są na terenie Powiatu Szczycieńskiego.

Wykaz punktów obserwacyjnych SKM i SRM jakości wód podziemnych na terenie

Powiatu Szczęcińskiego zestawiono poniżej (2).

Lp.	Nr. punktu	Miejscowość	Wiek	Głębokość warstwy	Rodzaj wód	GZWP	Klasa jakości wody/2001
1.	664/SKM	Szczytno	Q	4,4	G	2i3,215	III
2.	13/SRM	Przedzięk	Q	1,4			II
3.	24/SRM	Szczytno	Q	32,0		213	I b
4.	70/SRM	Rozogi	Q	24,0		216,215	II

Oznaczenia:

Q, Tr, K – czwartorzęd, trzeciorzęd, kreda

G – wody gruntowe; numery GZWP wg Mapy GZWP (aktualizacja 2000)

Badania jakości wód podziemnych prowadzone w SKM i SRM w 2001 r wykazały, że na obszarze Województwa Warmińsko-Mazurskiego reprezentowane są wszystkie klasy jakości tych wód, tj.: Ia, Ib, II i III.

Wody podziemne z utworów Q w punktach obserwacyjnych Przedzięka i Rozóg odpowiadały klasie średniej jakości – II. Do klasy wysokiej jakości – Ib zalicza się wody z punktów obserwacyjnych w rejonie Szczytna. Wody niskiej jakości – klasa III – występowały w punkcie obserwacyjnym nr 664 należącym do SKM.

W rejonie Powiatu Szczęcińskiego, podobnie jak w innych rejonach województwa stwierdzono występowanie wód mineralnych, jednak wyłącznie wód chlorkowych i chlorkowo-sodowych, najczęściej na głębokościach 300-500 m.

Wody geotermalne (wody podziemne o temperaturze powyżej 20°C) występują na obszarze całego województwa, w skałach osadowych od głębokości 1 km do 2,5 km (wschodnia część województwa) i 4 km (część zachodnia). Brak jest danych dotyczących wydajności wód geotermalnych, jakie można uzyskać z głębokich skał osadowych.

Głównymi zagrożeniami jakości wód podziemnych, podobnie jak wód powierzchniowych są zanieczyszczenia powodowane przez:

- brak systemów kanalizacyjnych,
- nieskuteczne oczyszczanie ścieków komunalnych,
- niewłaściwą lokalizację/ nieprawidłowe wykonanie składowisk odpadów
- chemizację rolnictwa,
- zanieczyszczenia z atmosfery/emisja gazów i pyłów.

GOSPODARCZE KORZYSTANIE ZE ŚRODOWISKA

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Powietrze atmosferyczne zanieczyszczane jest różnymi substancjami, zmieniającymi w otoczeniu źródeł emisji jego naturalny skład lub proporcje składników. Miarą emisji jest zwykle masa wprowadzanych do atmosfery substancji stałych (pyły) i gazowych w jednostce czasu, np. w ciągu roku. Emisja może pochodzić:

- ze źródeł punktowych, np. różnych emitorów, wyrzutni wentylatorowych,
- ze źródeł liniowych, głównie ciągów komunikacyjnych,
- ze źródeł powierzchniowych, np. hałd popiołów, składowisk odpadów.

Emisję można podzielić też na:

- ✓ **niską**, w tym komunikacyjną; taka emisja pochodzi z wielu lokalnych, małych źródeł o niskich emitorach (do 40 m nad poziom terenu) i nie jest ograniczana, ponieważ emitery nie posiadają żadnych filtrów; emisja niska może być przyczyną lokalnych uciążliwości w pobliżu jej źródła;
- ✓ **wysoką** – z kominów wyższych niż 60 m npt; taka emisja z reguły przed skierowaniem do emitora (komina) zmniejszana jest co najmniej o zawarty w gazach odlotowych pył; oddziaływanie tego rodzaju emisji jest znacznie szersze i z reguły nie wpływa na stan czystości powietrza w bezpośrednim sąsiedztwie emitora;
- ✓ **niezorganizowaną** – jest to emisja pochodząca z dużych powierzchni czy okresowo prowadzonych procesów na otwartym terenie i jest trudna do oszacowania pod względem ilościowym.

W Powiecie Szczycieńskim, podobnie jak w całym województwie, głównymi źródłami zorganizowanej emisji są procesy energetycznego spalania paliw – z niewielkim udziałem odnawialnych źródeł energii – oraz w znacznie mniejszym stopniu procesy technologiczne związane z przemysłem drzewnym, spożywczym czy przerobu surowców naturalnych.

Emisja komunikacyjna oddziałuje jedynie w centrach miast i w okresie lata na głównych trasach prowadzących do turystycznych rejonów powiatu.

Poniżej w tabeli zestawiono wybrane źródła zanieczyszczenia powietrza na terenie Powiatu Szczycieńskiego, emitujące zanieczyszczenia z energetycznego spalania paliw i z procesów technologicznych. Zarządzający tymi instalacjami posiadają aktualne decyzje w sprawie wprowadzanych do powietrza rodzajów i ilości substancji zanieczyszczających pochodzących z określonych procesów technologicznych i operacji technicznych, których przestrzeganie kontrolowane jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

Miasto, gmina	Źródła emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych - kotłownie grzewcze i zakładowe/przemysłowe
Miasto Szczytno	FS Favorit Furniture
	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „EKOTERM”
	„EMKA-TRANS” – spalarnia odpadów medycznych
	PEC TERMEX
	Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska
	MELVITA SA Kaszarnia
	MM International
Miasto Pasym	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
Gm. Pasym	AGROMAZURY, Gorzelnia w Elganowie
Gm.Szczytno	Zakład Brykietowania Trocin, Romany
	Zakład Produkcji Makaronu PPH „SAS”, Korpele

Generalnie emisje energetyczne ze źródeł istniejących na terenie powiatu szczycieńskiego pochodzą z kotłowni osiedlowych i lokalnych, dostarczających ciepło dla potrzeb gospodarki komunalnej oraz kotłowni zakładowych, wytwarzających ciepło dla potrzeb lokalnego przemysłu.

Emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, dopuszczone do wprowadzenia do powietrza prawomocnymi decyzjami Starosty Szczycieńskiego lub Wojewody, pochodzące z procesów technologicznych i operacji technicznych w miejscowościach Powiatu Szczycieńskiego przedstawiają się następująco, **Mg (2)**:

Obszar	Pył		SO ₂		NO ₂		CO	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Powiat	93	109	171	174	250	62	214	229
Wojew. W-m	2 464	2 233	7 438	6 313	3 584	2 987	3 707	3 560
% emisji z terenu powiatu	3,8	4,9	2,3	2,8	6,9	2,1	5,8	6,4

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego określany jest w oparciu o badania prowadzone przez Inspekcję Sanitarną w sieci nadzoru ogólnego. Badania obejmują pomiary stężeń średniodobowych dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego we wszystkich miastach województwa liczących powyżej 20 tys. mieszkańców. Na terenie Powiatu Szczycieńskiego punkt pomiarów znajduje się w Szczytnie przy ul. Skłodowskiej 8. Poniżej zestawiono wyniki pomiarów w/w wskaźników uzyskane w latach 2000 – 2001 w punkcie pomiarowym w Szczytnie (2).

Punkt pomiarowy	Rok badań – stęż. Średniorocz.	Dwutlenek azotu w ug/m ³	Dwutlenek siarki w ug/m ³	Pył zawieszony w ug/m ³
Szczytno, ul. Lipperta 10	2000	21	4	20
Ul. Skłodowskiej 8	2001	19	2	19
<i>Dopuszczalne wartości stężeń w ug/m³</i>		40	40	50

Stopień zanieczyszczenia powietrza, wynikający z analizy kontrolnych badań prowadzonych przez Inspekcję Sanitarną, jak również przeprowadzane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w powiecie kontrole przestrzegania decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, wskazują na nieprzekraczanie norm dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń poza jednostkowymi, okresowymi przypadkami przekroczeń w niektórych źródłach emisji.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadza kontrole spełnianie warunków dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, określonych decyzjami Starosty Szczycieńskiego/Wojewody (wg planu kontroli). Poniżej podano wyniki kontroli przeprowadzanych w zakładach Powiatu Szczycieńskiego w latach 2000-2001.

Rok badań	Nazwa Zakładu	Wyniki kontroli
2000	PEC „Termex” sp. o.o., Szczytno, ul. Gen. W. Andersa	Przekroczenia emisji dwutlenku siarki i tlenku węgla
	FS Favorit Furniture sp.zo.o. Szczytno	Brak przekroczeń
	Zakład Utylizacji „Saria Polska”, Długi Borek, gm. Świątajno	Przekroczenia emisji dwutlenku siarki i dwutlenku azotu
2001	„Ekoterm” sp. zo.o., Szczytno	Przekroczenia emisji tlenku węgla
	„EMKA-TRANS” Szczytno	Brak przekroczeń
	FS Favorit Furniture sp.zo.o., Szczytno	Brak przekroczeń

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej niesie za sobą konieczność dostosowania kryteriów oceny stanu czystości powietrza do zasad ujętych w Ramowej Dyrektywie 96/62/EC na temat oceny i kontroli jego jakości.

Zgodnie ze znowelizowanym polskim ustawodawstwem oceny stanu czystości powietrza należy dokonać dla dwóch kryteriów, tj. ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin – w strefach, stanowiących aglomerację większą niż 250 tys. mieszkańców albo powiat. Z uwagi na brak w województwie aglomeracji, ocena czystości powietrza dokonywana będzie na terenie powiatu. Posiadane przez WIOS i Inspekcję Sanitarną wyniki pomiarów stężeń posłużyły do wstępnego określenia stanu czystości powietrza w powiatach przez przyporządkowanie im określonych klas czystości, tj.:

- I klasę czystości (powietrze najbardziej zanieczyszczone) ustalono dla obszarów, gdzie notowane stężenia były wyższe od górnego progu oszacowania;
- II klasę czystości (średnią) ustalono dla obszarów, gdzie stężenia mieściły się pomiędzy górnym a dolnym progiem oszacowania,
- III klasę czystości (najczystsze powietrze) ustalono dla powiatów, w których stężenie zanieczyszczeń było niższe od dolnego progu oszacowania.

Powiat Szczycieński, z uwagi na emitowanie zanieczyszczenie w postaci dwutlenku azotu i pyłu, zakwalifikowany został do I klasy czystości (najwyższe zanieczyszczenie), z uwagi na emisję dwutlenku siarki – do II klasy (średnie zanieczyszczenie).

Dla stężeń pyłowych wszystkie powiaty zakwalifikowano do I klasy czystości, natomiast dla stężeń dwutlenku azotu do tej klasy zaliczono Powiaty: Olsztyński Grodzki, Mrągowski, Ostródzki i Szczycieński; a dla stężeń dwutlenku siarki – Powiaty Olsztyński Grodzki i Iławski.

Wyniki wstępnej klasyfikacji stanu czystości powietrza w strefach/powiatkach służyć mają do wdrożenia programów ochrony powietrza dla obszarów o I klasie czystości wraz z programem monitorowania jego stanu czystości.

GOSPODARKA ODPADAMI

Zasady postępowania z odpadami, a zwłaszcza zasady zapobiegania ich

powstawaniu, minimalizacji ilości, usuwania odpadów z miejsc ich wytwarzania, wykorzystywania i unieszkodliwiania w sposób zapewniający ochronę środowiska i zdrowia ludzi, określone zostały w znowelizowanym ustawodawstwie, w znacznym stopniu uwzględniającym prawo europejskie z zakresu gospodarowania odpadami. Nowa ustawa o odpadach (z 27 kwietnia 2001r.) dzieli odpady na różne grupy zależnie od źródła powstawania, stopnia uciążliwości, stwarzanego zagrożenia. Ustawa nakłada na wytwórców odpadów, zwłaszcza odpadów niebezpiecznych, określone obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji odpadów, sposobu postępowania z nimi (unieszkodliwiania, wykorzystania) i transportu.

Odpady przemysłowe, poza wykorzystaniem gospodarczym unieszkodliwiane są poprzez składowanie na składowisku przemysłowym, często przeznaczonym na potrzeby własne zakładu wytwarzającego te odpady.

Odpady niebezpieczne, z uwagi na swą specyfikę wymagają szczególnego traktowania. Odpady niebezpieczne w pierwszej kolejności powinny być unieszkodliwiane lub wykorzystane w miejscu ich powstania; gdy brak takich możliwości – powinny być przekazywane do unieszkodliwiania wyłącznie do specjalistycznej jednostki posiadającej stosowne zezwolenia. Odpady niebezpieczne mogą być przekazywane do unieszkodliwiania jedynie za pośrednictwem upoważnionych do tego firm transportowych.

Odpady powstające w skali roku na terytorium Powiatu Szczycieńskiego, poza wykorzystaniem gospodarczym, unieszkodliwiane są poprzez składowanie na istniejących sześciu składowiskach komunalnych oraz jednym zakładowym składowisku przemysłowym.

Źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych w Powiecie Szczycieńskim są m.in. odpady z działalności służb medycznych i związanych z nimi badań, oleje odpadowe, odpady z kształtowania i powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych. Gospodarkę odpadami niebezpiecznymi na terenie Powiatu Szczycieńskiego w 2000r. obrazują następujące dane:

Powiat	Odpady wytworzone,Mg	- wykorzystane	- unieszkodliwione	- tymczasowo składowane
Szczyceński	45 199	16 413	26 609	3 866

Niezwykle ważnym problemem wymagającym uregulowania są zbudowane w latach 60. i 70. XX wieku mogilniki, przeznaczone do gromadzenia przeterminowanych środków ochrony roślin.

Zasady gospodarowania **odpadami komunalnymi** ujęte są w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i stanowią zadania własne samorządów lokalnych w tej dziedzinie życia gospodarczego.

Bilans odpadów komunalnych, powstających na terenie Powiatu Szczycieńskiego w ciągu roku, uwzględniający wskaźnik ich wytwarzania 181 kg/M/rok (wg Krajowego Programu Gospodarki Odpadami) przedstawić można następująco:

Lp.	Miasto/gmina	Liczba mieszkańców	Ilość wytworzonych odpadów, Mg
1.	M. Szczytno	27 336	4 948
2.	M. Pasym	2 612	473
3.	Gm. Dzwierzuty	7 210	1 305

4.	Gm. Jedwabno	3 753	679
5.	Gm. Pasym	2 814	509
6.	Gm. Rozogi	5 695	1 031
7.	Gm. Szczytno	9 936	1 798
8.	Gm. Świętajno	6 022	1 090
9.	Gm. Wielbark	6 638	1 201
Razem			13 034

Odpady komunalne powstające na terenie Powiatu Szczycieńskiego unieszkodliwiane są w zdecydowanej większości, podobnie jak w całym kraju, poprzez składowanie na istniejących składowiskach gminnych, których charakterystykę przedstawiono niżej.

Lp.	Gmina	Lokalizacja	Rok uruchomienia	Stan formalno prawny	Pow., ha	Ilość nagromadzon. odpadów, Mg	Zabezpieczenie środowiska
1.	Szczytno	Linowo	1993	+	1,8	116 319	Folia PEHD; drenaż, piezometry
2.	Wielbark	Wielbark	1980/w rekultywacji	–	2,25	5 071	brak
3.	Rozogi	Rozogi	1991	+	1,53	1 999	Naturalne-glina; piezometry
4.	Świętajno	Świętajno	b.d./po eksploatacji	zamknięte	0,1	b.d.	Płyta betonowa
5.		Spychowo	b.d./po eksploatacji	zamknięte	0,05	b.d.	Płyta betonowa
6.		Racibór	b.d.	Zrekultywowane	1,0	b.d.	

Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem zarządzający składowiskami zobowiązani zostali w terminie do 30 czerwca 2002 roku do wykonania „przeглядów ekologicznych” – dokumentacji technicznych, przedstawiających aktualny stan obiektu oraz wskazania dostosowania jego funkcjonowania i eksploatacji stosownie do przepisów prawa ochrony środowiska. Kolejnym obowiązkiem wynikającym z nowego ustawodawstwa było opracowanie i zatwierdzenie decyzją wojewody lub starosty, stosownie do kompetencji, instrukcji eksploatacji składowiska.

Spśród wymienionych wyżej składowisk jedynie obiekty w Linowie i Rozogach spełniły wymagania prawne w tym zakresie.

Pozostałe, należące do małych, lokalnych obiektów bez zabezpieczeń podłoża i monitoringu środowiska przewidziane są, zgodnie z projektem Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, do zamknięcia i rekultywacji.

Największym w powiecie składowiskiem jest obiekt w Linowie, zarządzany przez Zakład Usług Komunalnych z siedzibą w Nowym Gizewie.

Składowisko o pow. 1,8 ha posiada podłoże uszczelnione folią PEHD, drenaż odcieków gromadzonych w zbiorniku otwartym oraz sieć piezometrów okalających obiekt, służących monitorowaniu jakości wód podziemnych.

Składowisko przyjmuje stałe odpady komunalne z terenu powiatu z wyjątkiem gmin Rozogi i Jedwabno. Z uwagi na kończący się okres eksploatacji (2003) składowisko ⁹⁰

wymagać będzie wkrótce zamknięcia i rozpoczęcia rekultywacji.

Drugim co do wielkości składowiskiem w powiecie jest obiekt w Rozłogach, zarządzany przez Zakład Gospodarki Komunalnej UG w Rozłogach. Składowisko posiada sieć monitoringu wód podziemnych. Wypełniona niecka została zrekultywowana; składowisko posiada jeszcze rezerwę na okres ok. 12 lat. Wojewódzki Program Gospodarki, sporządzany obecnie przez Zarząd Województwa w myśl ustawy o odpadach, przewiduje tworzenie Regionów Gospodarowania Odpadami (RGO), służących realizacji celów polityki wojewódzkiej na szczeblu lokalnym.

Z analiz ekonomicznych wynika, że optymalnym do prowadzenia zintegrowanej gospodarki odpadami jest obszar zamieszkały przez minimum 100-120 tys., mieszkańców. Mając na uwadze specyfikę naszego województwa można założyć powstanie docelowo 8-10 takich RGO, obejmujących gminy z sąsiadujących powiatów.

Rozwój bazy RGO w okresie objętym planowaniem odbywać się będzie poprzez modernizację istniejących obiektów z równoczesnym stopniowym zamykaniem i rekultywacją obiektów starych, niespełniających norm obecnych uwarunkowań prawnych.

Mając na względzie stan techniczny i możliwości modernizacyjne składowisk funkcjonujących w Powiecie Szczycieńskim uznano, iż w tym rejonie brak jest perspektywicznych obiektów, na bazie których można organizować Regiony Gospodarowania Odpadami w ramach między gminnych (między powiatowych) porozumień.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Zasięg kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich powiatu szczycieńskiego w porównaniu z siecią wodociagową jest wciąż niewielki. Stopień skanalizowania gmin powiatu, wyrażony w kilometrach sieci kanalizacji sanitarnej na 1 000 mieszkańców (M) wynosi poniżej 3 km/1000 M (dla województwa - 1,56/1000 M), a gęstość sieci – 0,1 km/km². Miasta Szczytno i Pasym mają rozwiązana gospodarkę ściekową w oparciu o posiadane wysokosprawne oczyszczalnie ścieków (w tabeli zestawiono oczyszczalnie z terenu powiatu).

Miasto, gmina	Miejscowość	Typ oczyszczalni	Przepustowość, m ³ /d	Odbiornik ścieków	Długość sieci, km
M. Szczytno	Szczytno	M-B-CH	5200/8000	Kanał Domowy	33,2
Gm. Szczytno	Kamionek, Leśny Dwór	Miejska OS	j.w.	j.w.	3,2
Pasym	Pasym	M-B-CH	585	Rów melioracyjny> Jezioro Kalwa	15,5
Dzwierzuty	Dzwierzuty	M-B-CH	650	Kanał>jez. Sasek Wlk	10,2
Jedwabno	Jedwabno	M-B	200/400	Rów melioracyjny> Kanał Szuć	27,2
Świątajno	Świątajno	M-B	564	Rów melioracyjny> Rzeka Szkwa	21,0
	Spychowo	M-B	150		
	Długi Borek	M-B	179		
	Racibór	M-B	25		
Rozogi	Rozogi	M-B	300	Rzeka Szkwa	14,8
Wielbark	Wielbark	M-B-CH	207	Rzeka Omulew	-

PONIŻEJ W TABELI ZESTAWIONO NIEKTÓRE DANE CHARAKTERYZUJĄCE GOSPODARKE WODNO- ŚCIEKOWĄ W POWIECIE (3).

Miasto/ gmina	Udział miejscowości wiejskich z wodociągami, %	Gospodarka ściekowa w miastach	Wykorzystanie przepustowości oczyszczalni, %	Gospodarka ściekowa na terenach wiejskich	Skanalizowanie miejscowości wiejskich, %
M.Szczytno	-	Komunalna OS	Do 80	-	-
Gm.Szczytno	Do 60	-	-	Komunalna OS	Do 7
M.Pasym	-	Komunalna OS	Do 80	-	-
Gm.Pasym	Do 60	-	-	-	-
Gm.Dzwierzuty	b.d.	-	-	GOS	-
Gm.Jedwabno	Do 40	-	-	GOS	Do 15
Gm.Świątajno	Do 80	-	Do 50	GOS	Do 15
Gm.Rozogi	Do 60	-	-	GOS	Do 7
Gm.Wielbark	Do 40	-	-	GOS	Do 3

GOS - gminne oczyszczalnie ścieków

Najbardziej istotnym problemem na obszarach wiejskich powiatu jest rosnący zasięg wodociągów, któremu nie towarzyszy rozbudowa kanalizacji sanitarnej. Stanowi to zagrożenie dla użytkowych warstw wodonośnych, zwłaszcza na obszarach o braku izolacji jak też dla wód otwartych, nad którymi zlokalizowana jest zabudowa wsi czy obiektów rekreacyjnych.

PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE I NIEJONIZUJĄCE (ELEKTROMAGNETYCZNE)

PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE

Obok naturalnych źródeł promieniowania, znajdujących się w glebie, wodzie czy powietrzu występują również sztuczne źródła promieniowania (ZP), tj.:

- zamknięte źródła promieniowania jonizującego o małej aktywności, w obudowie różnych urządzeń, wykorzystywane np. w technologiach produkcyjnych,
- aparatura rentgenowska, używana w diagnostyce medycznej i radioterapii,
- otwarte źródła promieniowania używane w medycynie nuklearnej, w pracach

badawczych itp.

Zamknięte źródła promieniowania (rentgenowskie) i źródła promieniowania otwarte są zarejestrowane i monitorowane przez WSSE w Olsztynie.

Na terenie Powiatu Szczęcińskiego znajduje się 1 zamknięte ZP (Szczytno) i dwa rentgenowskie ZP (Szczytno, Pasym –po 1). Z uwagi na stosowane zabezpieczenia i monitoring wymienione źródła nie stanowią zagrożenia skażeniem jonizującym dla sąsiednich terenów.

PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE

Główne źródła promieniowania niejonizującego (oddziaływania elektromagnetycznego) na terenie powiatu to istniejące linie elektromagnetyczne sieci WN przechodzące na trasie:

- ⇒ Ostrołęka – Szczytno - Olsztyn (linia 220 kV)
- ⇒ Szczytno – Ruciane Nida (linia 110 kV)
- ⇒ Szczytno – Olsztyn (linia 110 kV)

Pole elektryczne w środowisku generowane pod liniami 220 kV jest rzędu do 10 kV/m, a pod liniami 110 kV od 0,5 – 4 kV/m. Pole to jest najsilniejsze w środku przęsła (najmniejsza odległość przewodów od ziemi) i maleje przy oddalaniu się od osi linii i zbliżaniu do słupów. Pod liniami 110-400 kV nie występuje strefa ochronna. Źródłem promieniowania niejonizującego są również stacje bazowe telefonii komórkowej, ale jedynie w części anteny sektorowej i anteny linii radiowych. W otoczeniu anten stacji występują strefy ochronne w zasięgu kilkudziesięciu metrów, na znacznych wysokościach nad poziomem terenu. Odpowiednia wysokość masztu antenowego powoduje, że nie wywierają one negatywnego wpływu na ludzi.

Reasumując można stwierdzić, że funkcjonowanie sztucznych źródeł radiacji, zlokalizowanych w miastach i na terenie powiatu szczecińskiego nie stwarza zagrożenia dla ludności, nawet ewentualna awaria może mieć charakter wyłącznie lokalny.

POWAŻNE AWARIE

Przez sformułowanie „poważna awaria” rozumieć należy zdarzenie, np. emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występują niebezpieczne substancje, powodujące natychmiastowe zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub zagrożenie środowiska.

Na terenie województwa znajdują się dwa zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii i cztery zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii; żaden z nich nie jest zlokalizowany na terenie Powiatu Szczęcińskiego. Rejestr takich zakładów prowadzony jest przez WIOS.

PODSUMOWANIE

Powiat Szczycieński, rejon o szczególnych walorach środowiskowych, leży w Obszarze Funkcjonalnym Zielonych Płuc Polski, wyróżniającym się w skali kraju wysokim standardem środowiska przyrodniczego, skierowanym na proekologiczny rozwój;

Powiat Szczycieński należy do najbardziej zasobnych pod względem zasobów przyrody chronionej w postaci różnych form – rezerwatów, pomników przyrody, zespołów przyrodniczo krajobrazowych, użytków ekologicznych, obszarów chronionego krajobrazu;

Udokumentowane zasoby surowców naturalnych rozmieszczone są nierównomiernie na terenie powiatu znaczenie gospodarcze posiadają zasobne złoża kruszywa naturalnego

Powiat Szczycieński, jako jedyny w województwie posiada w swych granicach duże zbiorniki wodne o wodach w I klasie czystości oraz 7 dużych jezior o wodach w II klasie czystości;

Rozpoznane w rejonie powiatu czwartorzędowe piętro wodonośne, z powodu braku izolacji warstw wodonośnych od powierzchni, zagrożone jest oddziaływaniem nieuregulowanej gospodarki wodno-ściekowej

Powiat Szczycieński z uwagi na emitowane zanieczyszczenia w postaci dwutlenku azotu i pyłu zakwalifikowany został do I klasy czystości (najwyższe zanieczyszczenie); z uwagi na emisję dwutlenku siarki do II klasy (średnie zanieczyszczenie);

Aktualny stan techniczny i brak możliwości modernizacyjnych składowisk powiatowych sprawiają, że brak jest perspektywy dla tworzenia na ich bazie Regionu Gospodarowania Odpadami w ramach międzygminnych/powiatowych porozumień (wg projektu Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami)

Najbardziej istotnym problemem na obszarach wiejskich jest rosnący zasięg sieci wodociągów, któremu nie towarzyszy rozbudowa kanalizacji sanitarnej

Funkcjonowanie sztucznych źródeł radiacji, zlokalizowanych w miastach i na terenie powiatu nie stwarza zagrożenia dla ludności, nawet ewentualna awaria może mieć charakter wyłącznie lokalny.

MATERIAŁY

- Rocznik Statystyczny 2002 Woj. Warmińsko-Mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie
- Raporty o stanie środowiska Woj. Warmińsko-Mazurskiego 1999-2000, Inspekcja Ochrony Środowiska WIOS w Olsztynie, 2002
- Program Ochrony Środowiska Woj. Warmińsko-Mazurskiego - diagnoza,

2002; Zarząd Województwa

- Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski (praca zespołowa), Olsztyn 1999
- Obszary chronione i pomniki przyrody Woj. Warmińsko-Mazurskiego - praca zespołowa; Olsztyn 1999
- Ochrona zlewni rzeki Krutyni przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych – propozycja projektu; EKOINFRA Olsztyn, 2000
- Strategie rozwoju gmin Powiatu Szczęcieńskiego
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 – Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z 27 kwietnia o odpadach

17. PROBLEMY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

/ na podstawie opracowania urzędu konserwatorskiego/

RYS HISTORYCZNY

Powiat Szczytno znajduje się w południowej części dawnych Prus. Teren ten stanowił w okresie schyłkowego paleolitu i mezolitu obszar nie wyodrębniający się kulturowo z pozostałej części niżu. Już w tym okresie obserwujemy ślady zasiedlenia przez grupy ludności kultury świderskiej – łowców reniferów, koczujących za stadami tych zwierząt i zakładających krótkotrwałe obozowiska na terenach piaszczystych nad wodami płynącymi i stojącymi. Ludność ta wraz z ocieplaniem się klimatu przesunęła się na północ. Jej miejsce zajęły około VII tysiąclecia p.n.e. grupy ludności charakteryzujące się zbieracko – łowieckim modelem gospodarczym, penetrujące środowisko wodne i leśne, określane jako mezolityczne. Te niewielkie grupy ludzi również zakładały krótkotrwałe osady na terenach wydmych i sandrowych.

Na obszarze powiatu, w szczególności w jego południowej części, zarejestrowane są dość liczne ślady świadczące o obecności plemion mezolitycznych na tym terenie.

Z kolejnego okresu - epoki kamienia, to jest neolitu, gdy ludzie zaczynają trudnić się rolnictwem i hodowlą zwierząt - znalezisk z tego terenu jest bardzo niewiele, gdyż stosunki glebowe nie dawały tu dobrych podstaw do realizacji jeszcze dość prymitywnych upraw. Dopiero w końcu neolitu pojawiają się znaleziska związane z kulturą ceramiki sznurowej, której twórcy trudnili się przede wszystkim hodowlą.

Osady tej ludności były również krótkotrwałe, lecz pozostawiła ona po sobie charakterystyczne ślady w postaci kurhanów kryjących pochówki. Na terenie powiatu, przede wszystkim z dawnych badań niemieckich, notowane są przykłady tego typu znalezisk. Znane też są luźne znaleziska toporów kamiennych, łączonych z tą właśnie kulturą. Począwszy od epoki brązu kultura ludzka terenów pruskich zaczyna rozwijać się własnym rytmem, odmiennym od pozostałych terenów niżu polskiego.

Pojawiają się tu specyficzne odmiany kultury łużyckiej oraz kultury kurhanów sambijskich, a w początkach epoki żelaza - kultura kurhanów zachodniobałtyjskich.

Na terenie Powiatu Szczywieńskiego zarejestrowano dotychczas bardzo niewiele znalezisk archeologicznych, szczególnie z okresu epoki brązu, natomiast z wczesnej epoki żelaza mamy nieco więcej śladów osadnictwa, zarówno charakterystycznych dla osad jak i cmentarzysk.

Właśnie we wczesnej epoce żelaza pojawiają się na tych terenach pierwsze osady obronne – grodziska. Kontynuacja rozwoju osadnictwa ma miejsce w okresie wpływów rzymskich. Z terenu powiatu zarejestrowane są ślady osad oraz kilka cmentarzysk, z których część była badana wykopaliskowo jeszcze przez badaczy niemieckich na przełomie XIX i XX wieku. Z tego czasu pojawiają się też pierwsze informacje historyczne dotyczące tego terenu. Kronikarze rzymscy określają go jako Galindię lokalizowaną w południowej części terenów pruskich.

Z jakichś powodów, dotychczas bliżej nam nieznanymi, rozwój osadnictwa tego terenu załamuje się u schyłku starożytności i w średniowieczu mówi się o nim jako o puszczy galindzkiej, czyli terenie pogranicznym, puszczańskim. Jednak we wczesnym średniowieczu tereny te są również zasiedlone przez ludność pruską, choć prawdopodobnie nie jest to zbyt gęste zasiedlenie. Jednym z ważniejszych stanowisk archeologicznych z tego terenu jest grodzisko w Pasymiu. Bardzo interesujące są również występujące w lasach w okolicach Jedwabna, Wielbarka i Szczytna linie wałów podłużnych, stanowiące prawdopodobnie umocnienia stref granicznych między Mazowszem a Prusami. Obecnie jeszcze trudno orzec, kto te umocnienia budował, jednak ich istnienie jest dowodem funkcjonowania już we wczesnym średniowieczu granicy liniowej na tym terenie.

Sytuacja tych terenów zmienia się po podboju terenów pruskich przez Zakon Krzyżacki. Krzyżacy, tworząc swoje państwo, rozpoczęli planową kolonizację również tych terenów. Zrazu pozostawiony on został jako teren pustki pogranicznej, a pierwszym, najstarszym lokowanym na tym terenie miastem był Pasym.

U schyłku średniowiecza rozwinęły się też Szczytno i Wielbark, z których tylko to pierwsze otrzymało prawa miejskie. W Pasymiu, Szczytnie, Wielbarku i Spychowie Krzyżacy zbudowali zamki, które były siedzibami niższych urzędników określanych jako leśnych. W istocie zajmowali się oni kontrolą pozyskiwania pożytków wynikających z gospodarki w lasach. Były one w mniejszym stopniu związane z drewnem, a w większym z bartnictwem, myślistwem oraz przemysłami rozwijającym się w oparciu o surowce leśne, takimi jak węglarstwo smolarnie czy produkcja żelaza. Wówczas też zaczęto budować sieć osadniczą i parafialną, lecz w związku z pogranicznym charakterem i ciągłymi niepokojami tereny te aż do XVII wieku miały charakter puszczański. Wyjątek stanowią okolice Pasymia, gdzie już w średniowieczu zanotowano nadania rycerskie, jak choćby w Dźwierzutach. Prawdopodobnie z takimi nadaniami związane są grodziska w Dąbrowie oraz Jęczniku.

Właściwy rozwój sieci osadniczej na tym terenie wiąże się jednak z akcją podjętą w XVII i kontynuowaną w XVIII wieku przez Królestwo Pruskie, polegającą na lokowaniu na terenach puszczańskich tak zwanych wsi szkatułowych, to jest wsi czynszowych, z których dochód zasilał bezpośrednio skarb królewski. Większość wsi na terenie gmin Szczytno, Świętajno, Rozogi i Wielbark pochodzi właśnie z tej akcji kolonizacyjnej, a ludność dokonująca zasiedleń pochodziła z terenów Północnego Mazowsza i Kurpiów.

Wiek XIX na tym terenie zaznaczył się rozwojem infrastruktury komunikacyjnej. W tym czasie powstaje sieć dróg bitych oraz gęsta sieć kolejowa. W szczególności kolej miała duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego tego terenu, lecz należy brać również pod uwagę militarne znaczenie kolei. Prusy w tym czasie liczyły się bardzo poważnie z zagrożeniem ze strony Rosji, a kolej była niezwykle ważnym elementem w doktrynie wojennej Prus. Stąd tereny wzdłuż granicy południowej zostały zaopatrzone w gęstą sieć połączeń, które czasem nawet nie miały mocnego uzasadnienia gospodarczego, lecz niewątpliwie przyczyniły się do rozwoju tego regionu.

Z zagrożeniem od południa wiąże się również inna kategoria obiektów, powstałych w początkach XX wieku. W związku ze spodziewanym konfliktem teren południowych rubieży Prus Wschodnich został wówczas dość mocno ufortyfikowany. Fortyfikacje te w postaci silnie rozwiniętego w głąb terenu systemu umocnień pozostały na obszarze całego powiatu, a niektóre z tych elementów są jeszcze dość dobrze zachowane i stanowią interesujące relikty architektury militarnej.

Należy wspomnieć, że cały teren powiatu znajduje się na terenie Mazur, to jest regionu, który po sekularyzacji zakonu krzyżackiego znalazł się na terenie Prus Książęcych. Została tu wprowadzona religia protestancka. W wyniku tego procesu istniejące wcześniej kościoły katolickie stały się kościołami ewangelickimi. Dotyczy to Pasymia, Dźwierzut, Jedwabna. Nowsze kościoły również były budowane jako ewangelickie, a tylko nieliczne, stosunkowo najmłodsze, są kościołami rzymskokatolickimi. Ze względu na charakter społeczności protestanckiej mamy ponadto do czynienia z istnieniem licznych odłamów i co za tym idzie - dość znacznej liczby różnych świątyń. Ryt protestancki implikuje również sposób grzebania zmarłych, co również wyciska charakterystyczne piętno w krajobrazie, polegające na istnieniu bardzo dużej liczby cmentarzy. Należy też dodać, że tereny pogranicza Prus były

szczególnie traktowane przez społeczność żydowską, która była zmuszana co kilkadziesiąt lat opuszczać obszar państwa pruskiego. Osiedlała się wówczas za granicą, na terenie Mazowsza i powracała w sprzyjających okolicznościach właśnie do miast w pobliżu granicy.

STAN ROZPOZNANIA ZASOBÓW DÓBR KULTURY

- Archeologicznie teren powiatu rozpoznany jest aktualnie w około 50%. Mimo dość trudnych warunków obserwacji wynikających zarówno z dużej lesistości powiatu jak i z ograniczonej dostępności terenów do niedawna rolniczych, zaewidencjonowanych jest aktualnie 775 stanowisk archeologicznych z różnych okresów chronologicznych, z których 5 jest wpisanych do rejestru zabytków. Pozostałe winny być chronione w planach zagospodarowania przestrzennego.
- Architektura i budownictwo - teren powiatu rozpoznany jest aktualnie w około 80%. Dotychczas zewidencjonowano 4000 obiektów architektury, budownictwa i zabytków techniki, z których 206 jest wpisanych do rejestru zabytków. Pozostałe obiekty i ich zespoły powinny być chronione zapisami w planach zagospodarowania przestrzennego.
- Parki - teren powiatu rozpoznany jest w 100%. Na terenie powiatu zewidencjonowanych jest 18 parków, z których 8 jest wpisanych do rejestru zabytków. Pozostałe również wymagają wpisu do rejestru.
- Cmentarze - teren powiatu rozpoznany jest w 100%. Zewidencjonowano tu 167 cmentarzy, wśród których znajdują się obiekty ewangelickie, rzymsko-katolickie, żydowskie, wojenne. Do rejestru zabytków wpisanych jest 8 obiektów. Pozostałe winny być chronione zapisami w planach zagospodarowania przestrzennego.
- Zabytki ruchome - na terenie powiatu znajdują się 22 zespoły zabytków ruchomych zlokalizowane w świątyniach. Zewidencjonowane są w około 50%. 5 zespołów wpisanych jest do rejestru zabytków. Pozostałe zespoły wymagają zewidencjonowania i wpisania do rejestru zabytków.
- Urbanistyka - trzy miasta historyczne na terenie powiatu mają wykonane studia historyczno-urbanistyczne z opracowanymi warunkami konserwatorskimi. Układy urbanistyczne są wpisane do rejestru zabytków. Ekspertyzy historyczno-ruralistyczne posiada także kilka wsi z gminy Świątajno. Stan opracowań problematyki dóbr kultury dla poszczególnych gmin jest zróżnicowany. Dobre opracowania posiadają gminy Jedwabno i Pasy oraz miasto Szczytno. Pozostałe praktycznie nie mają opracowanej całościowo tej problematyki.

Na terenie powiatu znajduje się jeden niezwykle cenny układ - zespół urbanistyczny miasto Pasy, z zachowanym rozplanowaniem średniowiecznym, zachowanymi częściowo fortyfikacjami miejskimi, zabudową historyczną, ratuszem oraz rynkiem z historyczną nawierzchnią kamienną, oraz bardzo cennym kościołem gotyckim.

Drugi kościół gotycki znajduje się w Dźwierzutach.

Układy urbanistyczne powstałe z tzw. liszek mają Szczytno i Wielbark.

W północnej części powiatu występują średniowieczne układy ruralistyczne wsi owalnicowe i szeregówki nadbrzeżne. Zabudowa tych miejscowości jest w większości murowana i pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

W południowej części powiatu występują nowożytny układy ruralistyczne w większości ulicówek lub wielodrożnic, ale w tej części jest jeszcze zachowana dość dobrze drewniana zabudowa wsi. Dotyczy to w szczególności gmin Rozogi i Świątajno, oraz częściowo gmin Wielbark i Jedwabno.

Na terenie powiatu zachowały się w dość dobrym stanie zabytki techniki obejmujące zespoły kolejowe z węzłem Szczytno i liniami kolejowymi. Zachowało się również dość dużo różnych urządzeń hydrotechnicznych w większości XIX-wiecznych.

Znajdują się tu również niejednokrotnie niezwykle interesujące, a nawet wręcz unikatowe zespoły i obiekty fortyfikacyjne z okresu I wojny światowej.

DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Na terenie miast obserwowany jest proces inwestowania wewnątrz zabytkowych układów urbanistycznych. W przypadku niekontrolowanych przedsięwzięć może doprowadzić do ich degradacji.

Dotyczy to: skali urbanistycznej – zmiana wielkości działek, wprowadzanie nieodpowiedniej skali zabudowy – nieprzemysłane modernizacje z użyciem nowoczesnych materiałów, nie nadających się do starej substancji budowlanej. (wymiana okien na plastikowe, wymiana pokryć dachowych, docieplanie styropianem).

Na terenie wsi obserwowane są podobne procesy dotyczące układów ruralistycznych (nieprzemysłane dzielenie działek siedliskowych wewnątrz wsi) oraz modernizacji murowanej substancji budowlanej.

Ponadto obserwowany jest proces szybkiej degradacji budownictwa drewnianego, prowadzący do jego unicestwienia i wymiany zabudowy na murowaną, nie dostosowaną tak skalą jak i wyglądem architektonicznym do tradycyjnej zabudowy wsi. Duży niepokój budzi niekontrolowany i chaotyczny rozwój budownictwa letniskowego, który powoduje ogromne i bardzo niekorzystne ingerencje w krajobraz. Zagrożenie to dotyczy również stanowisk archeologicznych, gdyż najczęściej budownictwo letniskowe wkracza na najłagodniejsze gleby piaszczyste, w pobliżu cieków wodnych i jezior, a tam najczęściej występują stanowiska archeologiczne. Powstawanie takich „dzikich” kolonii letniskowych zagraża bezpośrednio unicestwieniem tej kategorii dóbr kultury.

Stan cmentarzy na terenie powiatu należy ocenić jako zły.

Niemal wszystkie są zdewastowane mają poniszczone nagrobki i elementy ogrodzeń, a nawet zniszczeniu ulega zieleni. Konieczne jest podjęcie prac porządkowych i pielęgnacyjnych pod kierunkiem specjalistów, co pozwoli zachować w krajobrazie te charakterystyczne jego elementy.

Stanowiska archeologiczne, poza zagrożeniami wynikającymi z procesów inwestycyjnych, są zagrożone w ostatnich latach również rabunkami „poszukiwaczy skarbów”.

Dotyczy to również zachowanych fragmentów fortyfikacji nowożytnych, rozkopywanych i niszczonych, likwidacji linii kolejowych, a następnie niszczenia infrastruktury. Powoduje to znikanie z krajobrazu jego charakterystycznych elementów.

Proces ten dotyczy również majątku administracji Lasów Państwowych.

GOSPODARKA KOMUNALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

18. KOMUNIKACJA

DROGI

Reforma drogownictwa wprowadzona 1 stycznia 1999r. spowodowała daleko idące zmiany w zarządzaniu siecią drogową. Dokonano nowego podziału dróg w Polsce. Drogi publiczne podzielone zostały na cztery kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe /kategoria nowa/ i gminne.

Zmiany tym spowodowane ilustruje tabela:

STRUKTURA DRÓG PUBLICZNYCH W POLSCE

Lp.	Kategoria drogi	Stan na 31.12.1998r. W tysiącach km	Stan na 01.01.1999r. W tysiącach km
1	2	3	4
1	Drogi krajowe	45	18
2	Drogi wojewódzkie	130	29
3	Drogi powiatowe	-	127
4	Drogi gminne	200	186
	razem	375	360

Źródło: opracowanie Zarządu Dróg Powiatowych w Szczycinie

Drogi krajowe stanowią własność skarbu państwa a drogi pozostałe samorządów odpowiedniego szczebla.

Podstawowym problemem oprócz budowy autostrad i dróg ekspresowych jest utrzymanie istniejącej sieci drogowej i powstrzymanie jej dekapitalizacji.

DROGI PUBLICZNE W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM

Stan na 31.12.2002

Gmina	Długość w km	Drogi krajowe km	Drogi wojewódzkie km	Drogi powiatowe km	Drogi gminne km	Gęstość sieci km/100km ²
	% sieci	% sieci	% sieci	% sieci	% sieci	
Dźwierzuty	365,448	16,336	16,406	108,556	224,15	138,8
	21,7 %	8,7 %	24,8 %	17,5 %	27,8 %	
Jedwabno	148,793	23,437	21,182	60,271	43,903	47,8
	8,9 %	12,5 %	32,1 %	9,7 %	5,4 %	
Szczytno	298,998	54,394	5,914	119,690	119,0	86,1
	17,8 %	29,1 %	8,9 %	19,3 %	14,7	
Świątajno	224,833	24,983	-	81,435	118,415	80,4
	13,4%	5,4 %	-	13,2	14,6 %	
Pasym	125,501	9,983	-	57,518	58,0	84,0
	7,5 %	5,4 %	-	9,3 %	7,1 %	
Wielbark	256,559	18,910	21,898	75,254	140,497	76,3
	15,3 %	10,1 %	33,1 %	12,2 %	17,4 %	
Rozogi	163,059	23,701	-	77,358	62,0	72,2
	9,6 %	12,7 %	-	12,5 %	7,7	
Miasto Szczytno	57,473	9,536	0,696	30,909	16,332	577,0
	3,4 %	5,1%	1,1 %	5,0 %	2,0%	
Miasto Pasym	39,953	5,700	-	7,953	26,3	298,8
	2,4 %	3,0 %	-	1,3 %	3,3 %	
Drogi publiczne w powiecie ogółem	1680,617	186,98	66,096	618,944	808,597	87,3

Źródło: opracowanie Zarządu Dróg Powiatowych w Szczytnie

Strukturę dróg publicznych /zamiejskich i miejskich/ obrazuje powyższa tabela. Z przedstawionych w tabeli danych wynika, że drogi powiatowe i gminne stanowią 85% wszystkich dróg publicznych co jest zbliżone do średniej krajowej.

W Powiecie Szczycieńskim dróg powiatowych o nawierzchni twardej jest około 73% w tym około 65% to drogi o nawierzchni bitumicznej, pozostałe 27% to drogi o nawierzchni gruntowej.

Najwięcej dróg wymagających modernizacji istniejącej nawierzchni znajduje się w gminie Rozogi.

W przyjętym przez Radę Powiatu w 2000r. dokumencie zatytułowanym „Infrastruktura drogowa w Powiecie Szczycieńskim” minimalne roczne nakłady na utrzymanie dróg określono na 4 200 000 zł, niestety realizowane nakłady były zawsze niższe.

Minimalny koszt corocznych robót utrzymaniowych, który zahamuje proces dekapitalizacji wynosi:

- wzmocnianie nawierzchni	2 000 000 zł
- odnowy zapobiegawcze /dywaniki, powierzchniowe utwardzanie/	500 000 zł
- pozostałe roboty utrzymaniowe /remonty cząstkowe, regulacja poboczy rowów i skarp, wycinka drzew i krzaków, koszenie, znaki drogowe itd./	300 000 zł
- bieżące utrzymanie obiektów mostowych	100 000 zł
- zimowe utrzymanie dróg	300 000 zł
- minimalne roczne nakłady na utrzymanie dróg	4 200 000 zł

Dalsze kontynuowanie takiej polityki finansowej może doprowadzić do katastrofalnych skutków.

Na niektórych drogach odnowa warstwy ścieralnej miała miejsce w latach 80. XX wieku, najmłodsze nawierzchnie mają co najmniej 20 lat /zalecany okres naprawczy to 30 lat/. Pozostaje zatem niecałe 10 lat na zabiegi odnowy nawierzchni ścieralnej na długości ponad 400 km.

Aktualny stan techniczny dróg:

- stan zły	35%
- stan zadowalający	14%
- stan niezadowalający	51%

W ciągu dróg powiatowych znajduje się 27 obiektów mostowych o łącznej długości 239,4 m. Z przeglądu wynika, że 80% mostów wymaga prac remontowych i konserwacyjnych.

Obiektami wymagającymi systematycznej opieki są przepusty drogowe /380 sztuk/ o łącznej długości 3750 m.

DROGI POWIATOWE W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM

Gmina	Długość ogółem w km	Długość dróg wg rodzajów nawierzchni /w km/									
		gruntowe		ulepszone					bitumiczne		
	% sieci	Naturalne	Ulepszone	Bruk	Tłuczniowe	Kostka kamienna	Płyty betonowe	Beton	Powierzchniowe	Smołowe	Asfaltowe
Dźwierzuty	108,556	15,631	4,172	2,725						40,985	45,043
	17,5%										
Jedwabno	60,271	12,303	10,780							31,800	5,388
	9,7 %										
Szczytno	119,690	6,756	24,988	1,038			1,034	2,054	11,661	45,735	26,424
	19,3 %										
Świątajno	81,435	9,796	3,756	1,361	7,749				15,666	27,097	19,010
	13,2 %										
Pasym	57,518	6,010	18,690	4,499					2,140	20,213	8,966
	9,3 %										
Wielbark	75,254	5,834	8,020	0,345	1,900				2,000	51,125	6,030
	12,2 %										
Rozogi	77,358	14,564		2,222	25,308				25,469		9,795
	12,5 %										
M. Szczytno	30,909	6,824							24,085		
	5,0 %										
M. Pasym	7,953	2,240							5,713		
	1,3 %										
Drogi powiatowe ogółem	618,944	150,364		468,58							

Źródło: opracowanie Zarządu Dróg Powiatowych w Szczytnie

W granicach administracyjnych miast Pasym i Szczytno znajduje się 38,9 km dróg kategorii powiatowej. Nawierzchnię twardą ma 29,911 km, drogi gruntowe to łączna długość 8,998 km. Powiatowe ulice /drogi/ stanowią 70% wszystkich dróg położonych w granicach administracyjnych obu miast.

Rozpatrując położenie dróg powiatowych w obu miastach oraz analizując funkcję jaką pełnią w układzie komunikacyjnym, nasuwają się wątpliwości czy uzasadnione jest utrzymanie nadal tej klasyfikacji, większość zwłaszcza wewnętrznych ulic osiedli zabudowy miast powinna mieć obecnie klasę drogi gminnej, a nie powiatowej.

19. GOSPODARKA WODNO ŚCIEKOWA

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Na terenie powiatu znajduje się szereg lokalnych ujęć wody w miejscowościach bądź ośrodkach wypoczynkowych. Większe ujęcia z wodociągami przesyłowymi znajdują się w miejscowościach i miastach. Do tej pory stosowana była zasada użytkowania wód w głębszych jedynie do celów bytowo-gospodarczych oraz rolno-spożywczych. Dla celów innych wykorzystane powinny być wody powierzchniowe. Wody w głębsze, występujące na terenie gminy, wymagają uzdatniania z uwagi na przekroczenie wartości żelaza i manganu.

Zaopatrzenie gmin w wodę jest niewystarczające. Szereg ośrodków wczasowych, skupisk domków letniskowych, pola biwakowe oraz gospodarstwa indywidualne zaopatrują się w wodę z lokalnych źródeł, w tym lokalnych wodociągów, bazujących również na studniach kopanych.

W najbliższej perspektywie nie przewiduje się budowy większych ujęć wody pitnej. Należy dążyć do pełniejszego wykorzystania źródeł wody pitnej już istniejących poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i bardziej racjonalne jej wykorzystanie. Z uwagi na fakt, że na terenie prawie całego powiatu poziomy wodonośne są bez wymaganej warstwy izolacyjnej, chroniącej przed przedostaniem się zanieczyszczeń z powierzchni gruntów, wodociągi winny być realizowane równolegle z siecią kanalizacji sanitarnej.

Przy rozwiązywaniu spraw związanych z poborem wody należy uwzględnić zagrożenia przeciwpożarowe. W jednostkach osadniczych, gdzie ujęcie wody posiada wydajność poniżej 6,25 dcm³/sek. należy przewidzieć zbiorniki ppoż. o pojemności wynikającej z zamiany 1 dcm³/sek na 10 m³ pojemności zbiornika.

Dopuszcza się wykonanie punktów czerpalnych wody ppoż. na zbiornikach naturalnych, leżących w pobliżu rozpatrywanych miejscowości.

KANALIZACJA SANITARNA

Zasięg kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich Powiatu Szczycieńskiego w porównaniu z siecią wodociągową jest wciąż niewielki. Stopień skanalizowania gmin powiatu, wyrażony w km sieci kanalizacji sanitarnej/1000 mieszkańców (M) wynosi poniżej 3 km/1000 M (dla województwa: 1,56 km/1000 M), a gęstość sieci - 0,1 km/km². Miasta Szczytno i Pasym mają rozwiązana gospodarkę ściekową w oparciu o posiadane wysokosprawne oczyszczalnie ścieków. W tabeli zestawiono oczyszczalnie z terenu powiatu.

WYKAZ OCZYSZCZALNI POWIATU SZCZYTNO

Miasto, gmina	Miejscowość	Typ oczyszczalni	Przepustowość, m ³ /d	Odbiornik ścieków	Długość sieci, km
Szczytno	Szczytno	M-B-CH	5200/8000	Kanał Domowy	33,2
Pasym	Pasym	M-B-CH	585	Rów melioracyjny> Jezioro Kalwa	15,5
Dzwierzuty	Dzwierzuty	M-B-CH	650	Kanał>jez. Sasek Wlk	10,2
Jedwabno	Jedwabno	M-B	200/400	Rów melioracyjny> Kanał Szuć	27,2
Świątajno	Świątajno	M-B	564	Rów melioracyjny> Rzeka Szkwa	21,0
	Spychowo	M-B	544		
	Długi Borek	M-B	179		
Rozogi	Rozogi	M-B	300	Rzeka Szkwa	14,8
Wielbark	Wielbark	M-B-CH	207	Rzeka Omulew	-

Źródło: WIOŚ Olsztyn

Oznaczenia w tabeli: M- oczyszczanie mechaniczne, B- oczyszczanie biologiczne, CH- oczyszczanie chemiczne

DANE CHARAKTERYZUJĄCE GOSPODARKĘ WODNO ŚCIEKOWĄ W POWIECIE

Miasto/ gmina	Udział miejscowości wiejskich z wodociągami, %	Gospodarka ściekowa w miastach	Wykorzystanie przepustowości oczyszczalni, %	Gospodarka ściekowa na terenach wiejskich	Skanalizowanie miejscowości wiejskich, %
M. Szczytno	-	Komunalna OS	do 80	-	-
Gm. Szczytno	do 60	-	-	Komunalna OS	Do 7
M. Pasym	-	Komunalna OS	do 80	-	-
Gm. Pasym	do 60	-	-	-	-
G. Dzwierzuty	b.d.	-	-	GOS	-
G. Jedwabno	do 40	-	-	GOS	Do 15
G. Świątajno	do 60	-	-	GOS	Do 15
G. Rozogi	do 60	-	-	GOS	Do 7
G. Wielbark	do 40	-	-	GOS	Do 3

Źródło: WIOŚ Olsztyn

GOS - gminne oczyszczalnie ścieków, OS – miejskie oczyszczalnie ścieków

Najbardziej istotnym problemem na obszarach wiejskich powiatu jest rosnący zasięg wodociągów, któremu nie towarzyszy rozbudowa kanalizacji sanitarnej. Stanowi to zagrożenie dla użytkowych warstw wodonośnych, zwłaszcza na obszarach o braku izolacji, jak też dla wód otwartych, nad którymi zlokalizowana jest zabudowa wsi czy obiektów rekreacyjnych.

Na terenie Powiatu Szczycieńskiego powstają następujące rodzaje ścieków :

- ścieki gospodarczo – bytowe,
- ścieki rolnicze,
- ścieki przemysłowe,
- ścieki deszczowe.

Dane dotyczące zbiorników na gnojowicę i płyt gnojowych są niepełne. Ścieki rolnicze zagospodarowywane są bezpośrednio w gospodarstwach.

Gospodarka ściekowa w gminach opiera się w zdecydowanej większości na zbiornikach bezodpływowych oraz wprowadzaniu ścieków surowych do różnych odbiorników.

Ocena stanu technicznego zbiorników bezodpływowych jest zróżnicowana.

Często występują zbiorniki celowo „nieszczelne” lub wręcz wykonywane są przelewy bezpośrednio do odbiorników.

GOSPODARKA ŚCIEKOWA ZE ZBIORNIKÓW BEZODPŁYWOWYCH

Z uwagi na niski stopień skanalizowania gmin występuje duża liczba zbiorników bezodpływowych.

Z porównania ogólnej /szacunkowej/ ilości powstających ścieków na terenie powiatu, oraz ilości dopływających i dowożonych do oczyszczalni ścieków wynika, że zaledwie ca 13% ścieków jest unieszkodliwianych w oczyszczalniach. Reszta w ogóle nie trafia do oczyszczalni, co pozwala przypuszczać, że zbiorniki są nieszczelne lub ścieki wywożone są w miejsca do tego nieprzystosowane.

Sytuację pogarsza fakt, że znaczna część gleb Powiatu Szczycieńskiego to gleby lekkie o dużej przepustowości, bez warstwy chroniącej zasoby wód podziemnych.

Dodatkowym elementem wpływającym na zanieczyszczenie wód podziemnych jest zbyt mała liczba zbiorników na gnojowicę.

KANALIZACJA DESZCZOWA

W gminach na terenie powiatu brak jest zorganizowanej kanalizacji deszczowej z wyjątkiem miast.

Na terenach zabudowy wiejskiej problemem jest właściwie odprowadzenie wód deszczowych z dróg.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami bezpośrednim odbiornikiem także ścieków deszczowych nie mogą być jeziora. Jeżeli będą to ciekły, dążyć należy, aby ścieki były odprowadzane poprzez osadniki i separatory.

W celu zabezpieczenia wód jezior przed zanieczyszczeniami spłukiwanymi przez wody opadowe z powierzchni ziemi należy:

- przestrzegać zakazu budowy obiektów w pasie ochronnym jezior wyznaczonych planami zagospodarowania przestrzennego
- nie stosować nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w zlewni bezpośredniej akwenów wód otwartych.
- W pobliżu jezior nie prowadzić intensywnej gospodarki rolnej.
- Grunty przylegające do wód otwartych wykorzystywać na łąki i pastwiska.
- Popierać rozwój agroturystyki.
- wyposażać gospodarstwa rolnicze (hodowlane) w budowle i urządzenia (płyty gnojowe, zbiorniki na gnojowicę i inne) zabezpieczające przed przedostawaniem się zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Propagowanie i koordynacja powyższych zamierzeń między gminami sąsiednimi odbywać się może za obopólną zgodą zainteresowanych przez Starostwo Powiatowe.

20. ELEKTROENERGETYKA

OGÓLNY OPIS STANU ISTNIEJĄCEGO

Powiat Szczytno swoim zasięgiem działania obejmuje:

1. - miasto Szczytno
2. - gmina Szczytno
3. - miasto Pasym
4. - gmina Pasym
5. - gmina Jedwabno
6. - gmina Wielbark
7. - gmina Dźwierzuty
8. - gmina Świątajno
9. - gmina Rozogi.

Dla pozostałych miast i gmin Powiatu Szczycieńskiego dostawcą energii jest Spółka dystrybucyjna Skarbu Państwa: Zakład Energetyczny S.A. w Olsztynie, który jest właścicielem urządzeń elektroenergetycznych.

Bezpośrednim eksploatatorem urządzeń jest Rejon Energetyczny w Szczytnie oraz Posterunki Energetyczne w Dźwierzutach, Pasymiu, Świątajnie i Wielbarku.

Rozdział energii elektrycznej realizowany jest napowietrznymi liniami średniego napięcia SN – 15 kV zasilanymi z Głównych Punktów Zasilania GPZ 110/15 kV „Szczytno”, „Nidzica”, „Biskupiec” i „Olsztyn” oraz lokalnymi sieciami niskiego napięcia n.n. 0,4 kV w pozostałych miejscowościach powiatu.

Przez teren Powiatu Szczytno przebiegają dwie linie 110 kV „Olsztyn - Szczytno” i „Szczytno - Nida” oraz jedna linia 220 kV „Olsztyn-Ostrołęka”.

SIECI ŚREDNIEGO NAPIĘCIA SN – 15 KV.

Na terenie Powiatu Szczytno ZEO S.A. posiada 30 linii SN – 15 kV przesyłowych terenowych oraz 9 linii SN – 15 kV przesyłowych miejskich.

Linie te wykonane są zasadniczo jako napowietrzne oraz w miastach jako kablowe.

W normalnych warunkach pracy linie przesyłowe pracują jako promieniowe z możliwością awaryjnego dwustronnego zasilania z GPZ: Szczytno, Nidzica, Biskupiec i Olsztyn.

Całkowita długość linii SN – 15 kV wraz z odgałęzieniami na terenie Powiatu Szczytno wynosi 973 km.

Zostały one wykonane lub zmodernizowane w latach 1960 - 1994 i są w dobrym stanie technicznym.

STACJE TRANSFORMATOROWE SN/NN – 15/0,4 KV .

Obiekty komunalno-mieszkalne, rolne, rekreacyjne oraz przemysłowe zasilane są ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Łączna ich ilość na terenie Powiatu Szczytno wynosi 679 o łącznej mocy elektrycznej 69.803 kVA.

Są to głównie stacje transformatorowe słupowe poza miastami, gdzie dominują stacje murowane.

Stan techniczny stacji transformatorowych jest dobry.

LINIE NISKIEGO NAPIĘCIA N.N. 0,4 KV.

Istniejąca na terenie Powiatu Szczytno sieć niskiego napięcia 0,4 kV wykonana jest głównie jako napowietrzna oraz kablowa (w miastach).

Sieci poza miastami pracują w układzie otwartym, promieniowym bez możliwości drugostronnego rezerwowania obwodów.

Najstarsze odcinki sieci powstały w latach 1966 i 1967, pozostałe w okresie 1972 – 1995.

Stan techniczny tych urządzeń jest dobry.

Całkowita długość linii na terenie powiatu wynosi 1.186 km.

OŚWIETLENIE DROGOWE.

Łączna liczba latarni na terenie Powiatu Szczywieńskiego wynosi 3126 (z tego w miastach 1300)

Są one na bieżąco modernizowane .

ODBIORCY ENERGII ELEKTRYCZNEJ.

Na terenie Powiatu Szczywieńskiego ZEO S.A. posiada 25160 odbiorców komunalnych, usługowych i przemysłowych, z tego:

- miasto Szczytno	- 10800
- gmina Szczytno	- 3030
- miasto Pasym	- 1090
- gmina Pasym	- 1320
- gmina Dźwierzuty	- 2230
- gmina Jedwabno	- 2080
- gmina Świętajno	- 2600
- gmina Wielbark	- 2010

INNE ŹRÓDŁA ENERGII.

Na terenie Powiatu Szczytno zainstalowane są dwa odnawialne źródła energii elektrycznej:

1. Spychowo - Mała Elektrownia Wodna - 40 kW
2. Szczytno F.S.FAVORIT FURNITURE - Elektrownia ciepła (na odpady z drewna)- 612 kW

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Istniejące urządzenia elektroenergetyczne w pełni pokrywają zapotrzebowanie Powiatu Szczytno na energię elektryczną. Nie ma obszarów, gdzie wymagane przepisami parametry elektryczne nie są spełnione.

Wykorzystanie mocy istniejących transformatorów 15/0,4 kV wynosi około 50%. Urządzenia wspólnej sieci elektroenergetycznej stanowią własność Energetyki Zawodowej, tj. Spółki Akcyjnej Skarbu Państwa, jaką jest Zakład Energetyczny Olsztyn S.A.

ZEO S.A. w Olsztynie prowadzi inwestycje przy budowie urządzeń przesyłowych SN oraz wykonuje modernizacje odgałęzień SN, stacji transformatorowych i sieci n.n.

Przy powstawaniu nowych odbiorów budowę odgałęzień, stacji transformatorowych oraz sieci n.n. wykonuje ZEO S.A., zgodnie z obowiązującymi przepisami „Prawa Energetycznego” (Dz.U. Nr 54/97 z późniejszymi zmianami). Odpowiada to standardom obowiązującym w krajach zachodnich.

STRATEGIA ROZWOJU.

Istniejące linie przesyłowe SN przystosowane są bez potrzeby przebudowy do zasilania nowych odbiorców, jakie mogą powstać w obrębie Powiatu Szczytno.

Nowe odbiory, takie jak: osiedla mieszkaniowe, obiekty rekreacyjne, usługowe, oczyszczalnie ścieków itp. wymagać będą budowy dodatkowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV wraz z odgałęzieniami SN oraz z lokalną siecią n.n. zasilanych z istniejących sieci przesyłowych SN.

Przy zasilaniu nowych mniejszych odbiorców wykorzystać można istniejące stacje transformatorowe, dokonując ich modernizacji.

W przypadku nowych odbiorców o szczególnie dużym poborze mocy (Specjalna Strefa Ekonomiczna) konieczna będzie budowa nowych linii przesyłowych SN–15 kV z istniejącego GPZ 110/15 kV „Szczytno”.

21. ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

Przez teren powiatu przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia PN6, 3MPa, DN-150mm relacji Nidzica – Szczytno – Mrągowo. Planowana jest druga nitka gazociągu wysokiego ciśnienia PN6, 3MPa, DN-400 mm, która będzie przebiegała równolegle do gazociągu istniejącego w odległości 7 ÷ 10 m.

Obecnie zaopatrzenie w gaz obejmuje:

m. Szczytno, wsie: Kamionek Lipowa Góra, Nowe Gizewo, Leśny Dwór Korpele, Rutka. W granicach Powiatu Szczycieńskiego sieć gazownicza wynosi:

- o wysokich parametrach – 55 995 m
- średniego ciśnienia – 5 806 m
- niskiego ciśnienia – 2 184 m

Stacje redukcyjne I stopnia zlokalizowane są w Szczytnie /ul. Gizewiusza i ul. Pasymska/

Stacje redukcyjne II stopnia położone są w Szczytnie przy ulicach: Gizewiusza, Pasymska, Polna, Leśna, Gnieźnieńska, Skłodowskiej-Curie, oraz w Korpelach.

Planowane jest w najbliższym czasie gazyfikację wsi: Lipowa Góra-Wschód, Lipowa Góra-Zachód, oraz dalszą gazyfikację Kamionka.

Alternatywnym dostawcą jest firma „Shell Gaz” w Spychowie (rozlewnia gazu ziemnego), która zaspakaja potrzeby odbiorców gazu pozasieciowego. Gaz ten jest stosowany na potrzeby bytowe i jako źródło energii cieplnej.

Na terenie powiatu istnieją możliwości wykorzystania gazu ziemnego do ogrzewania i przygotowania c.w. w gospodarstwach domowych. Z uwagi na brak „strategicznego” odbiorcy gazu niskiego ciśnienia konieczna jest budowa stacji redukcyjnych - rozwiązanie to jest obecnie zbyt kosztowne.

Proponuje się w większym stopniu wykorzystać gaz płynny propan-butan dla potrzeb gospodarstw indywidualnych.

Powstawanie gospodarstw agroturystycznych winno opierać się na stosowaniu paliw mających minimalny negatywny wpływ na środowisko naturalne. W perspektywie – wykorzystanie gazu ziemnego także dla potrzeb grzewczych.

22. CIEPŁOWNICTWO

Na terenie powiatu poza miastami brak jest kotłowni obejmujących swym zasięgiem większy obszar. Gospodarka cieplna oraz przygotowanie ciepłej wody opiera się na kotłowniach lokalnych.

Jedynie na obszarach dawnych PGR występują kotłownie, ogrzewające inne obiekty.

W perspektywie należy dążyć do wykorzystania jedynie paliw „ekologicznych” tzn. oleju opałowego oraz gazu.

Kotłownie istniejące należy w ramach remontów modernizować, natomiast nowe obiekty ogrzewać tylko przy pomocy paliw płynnych lub gazowych.

Obecnie przy braku możliwości korzystanie z gazu ziemnego, stosować gaz płynny oraz olej opałowy. W perspektywie dążyć do budowy stacji redukcyjnych gazu na terenie gminy.

Przez teren powiatu przebiega gazociąg wysokociśnieniowy DN – 150 mm w perspektywie przewidziana jest budowa przewodu DN-400 mm co stwarza realne możliwości wykorzystania gazu ziemnego na cele grzewcze i gospodarcze.

23. GOSPODARKA ODPADAMI

Zasady postępowania z odpadami, a zwłaszcza zasady zapobiegania ich powstawaniu, minimalizacji ilości, usuwania odpadów z miejsc ich wytwarzania, wykorzystywania i unieszkodliwiania w sposób zapewniający ochronę środowiska i zdrowia ludzi określone zostały w znowelizowanym ustawodawstwie, w znacznym stopniu uwzględniającym prawo europejskie z zakresu gospodarowania odpadami. Nowa ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001 dzieli odpady na różne grupy, zależnie od źródła powstawania, stopnia uciążliwości i stwarzanego zagrożenia. Ustawa nakłada na wytwórców odpadów, zwłaszcza odpadów niebezpiecznych, określone obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji odpadów, sposobu postępowania z nimi czyli unieszkodliwiania, wykorzystania i transportu.

ODPADY PRZEMYSŁOWE

Odpady przemysłowe poza wykorzystaniem gospodarczym unieszkodliwiane są poprzez składowanie na składowiskach przemysłowych, często przeznaczonych na potrzeby własne zakładów wytwarzających te odpady. Na terenie powiatu nie ma składowiska odpadów przemysłowych .

Odpady niebezpieczne z uwagi na swą specyfikę wymagają szczególnego traktowania. Odpady te w pierwszej kolejności powinny być unieszkodliwiane lub wykorzystane w miejscu ich powstania; gdy brak takich możliwości – powinny być przekazywane do unieszkodliwiania wyłącznie specjalistycznej jednostce, posiadającej stosowne zezwolenia. Odpady niebezpieczne mogą być przekazywane do unieszkodliwiania jedynie za pośrednictwem upoważnionych do tego firm transportowych.

Źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych w Powiecie Szczycieńskim są m.in. odpady z działalności służb medycznych i związanych z nimi badań, oleje odpadowe, odpadowe oleje smarowe, przeterminowane chemikalia i lekarstwa, szlamy, zużyte świetlówki, materiały budowlane zawierające azbest.

BILANS ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH W POWIECIE SZCZYCIEŃSKIM W 2001 R

Powiat	Odpady wytworzone mg:	- wykorzystane	- unieszkodliwione	- tymczasowo składowane
Szczyceński	16 448	3 725	11 812	911

Źródło: analizy własne w oparciu o dane US

Niezwykle ważnym problemem wymagającym uregulowania są zbudowane w latach 60. i 70. XX wieku mogilniki, przeznaczone do gromadzenia przeterminowanych środków ochrony roślin.

Na terenie Powiatu Szczycieńskiego w gminie Szczytno w Lipowej Górze znajdują się takie silosy (24 szt.), które są zbiornikami przeterminowanych środków ochrony roślin, wymagających unieszkodliwienia i likwidacji z uwagi na stwarzane zagrożenie dla środowiska.

ODPADY KOMUNALNE

Zasady gospodarowania ujęte zostały w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Stanowi to jedno z zadań własnych samorządów lokalnych w tej dziedzinie życia gospodarczego.

Bilans odpadów komunalnych, powstających na terenie Powiatu Szczycieńskiego w ciągu roku, uwzględniający wskaźnik ich wytwarzania 181 kg/M/rok (wg Krajowego Programu Gospodarki Odpadami, X.2002) przedstawić można następująco:

BILANS ODPADÓW POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Lp.	Miasto/gmina	Liczba mieszkańców	Ilość wytworzonych odpadów, Mg
1.	M. Szczytno	27 336	4 948
2.	M. Pasym	2 612	473
3.	Gm. Dźwierzuty	7 210	1 305
4.	Gm. Jedwabno	3 753	679
5.	Gm. Pasym	2 814	509
6.	Gm. Rozogi	5 695	1 031
7.	Gm. Szczytno	9 936	1 798
8.	Gm. Świętajno	6 022	1 090
9.	Gm. Wielbark	6 638	1 201
Razem			13 034

Źródło: obliczenia własne

Odpady komunalne powstające na terenie Powiatu Szczycieńskiego unieszkodliwiane są w zdecydowanej większości, podobnie jak w całym kraju, poprzez składowanie na gminnych składowiskach, których charakterystykę przedstawiono niżej.

SKŁADOWISKA ODPADÓW POWIATU SZCZYCIEŃSKIEGO

Lp.	Gmina	Lokalizacja	Rok uruchomienia	Stan formalno-prawny	Pow., ha	Ilość nagromadzonych odpadów, Mg	Zabezpieczenie środowiska
1.	Szczytno	Linowo	1993	+	1,7	116 319	Folia PEHD; drenaż, piezometry
2.	Wielbark	Wielbark	1980	-	2,25	5 071	brak
3.	Rozogi	Rozogi	1991	+	1,53	1 999	Naturalne-gлина; piezometry
4.	Świątajno	Świątajno	b.d.	b.d.	0,1	b.d.	Płyta betonowa
5.		Spychowo	b.d.	b.d.	0,05	b.d.	Płyta betonowa
6.		Racibórz	b.d.	b.d.	1,0	b.d.	Brak

Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem zarządzający składowiskami zobowiązani zostali w terminie do 30 czerwca 2002 roku do wykonania „przeглядów ekologicznych” – Opracowania dokumentacji technicznych, przedstawiających aktualny stan obiektu oraz wskazania dostosowania jego funkcjonowania i eksploatacji stosownie do przepisów prawa ochrony środowiska. Kolejnym obowiązkiem wynikającym z nowego ustawodawstwa było opracowanie i zatwierdzenie decyzją wojewody instrukcji eksploatacji składowiska. Spośród wymienionych wyżej składowisk jedynie obiekty w Linowie i Rozogach spełniły wymagania prawne w tym zakresie. Pozostałe - małe, lokalne obiekty bez zabezpieczeń podłoża i monitoringu środowiska - przewidziane są, zgodnie z projektem Wojewódzkiego Planu Gospodarki odpadami, do zamknięcia i rekultywacji.

Największym w powiecie składowiskiem jest obiekt w Linowie, zarządzany przez Zakład Usług Komunalnych w Szczytnie.

Składowisko o pow. 1,7 ha posiada podłoże uszczelnione folią PEHD, drenaż odcieków gromadzonych w zbiorniku otwartym oraz sieć piezometrów okalających obiekt, służących monitorowaniu jakości wód podziemnych.

Składowisko przyjmuje stałe odpady komunalne z kilku gmin. Z uwagi na kończący się okres eksploatacji (2003) składowisko wymagać będzie wkrótce zamknięcia i rozpoczęcia rekultywacji .

Drugim co do wielkości składowiskiem w powiecie jest obiekt w Rozogach, zarządzany przez Zakład Gospodarki Komunalnej UG w Rozogach. Składowisko posiada sieć monitoringu wód podziemnych. Wypełniona niecka została zrehabilitowana; składowisko posiada jeszcze rezerwę na okres ok. 12 lat.

Opracowany został Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, sporządzany obecnie przez Zarząd Województwa. W myśl ustawy o odpadach przewiduje on tworzenie Regionów Gospodarowania Odpadami (RGO), służących realizacji celów polityki wojewódzkiej na szczeblu lokalnym. Z analiz ekonomicznych wynika, że optymalnym do prowadzenia zintegrowanej gospodarki odpadami jest obszar zamieszkały przez minimum 100-120 tys., mieszkańców.

Mając na uwadze specyfikę naszego województwa można założyć powstanie docelowo 8-10 takich RGO, obejmujących gminy z sąsiadujących powiatów. Rozwój bazy RGO w okresie objętym planowaniem odbywać się będzie poprzez modernizację istniejących obiektów z równoczesnym stopniowym zamykaniem i rekultywacją obiektów starych, nie spełniających obecnych uwarunkowań prawnych.

We wspomnianym Programie mając na względzie stan techniczny i możliwości modernizacyjne składowisk funkcjonujących w Powiecie Szczycieńskim uznano, iż w tym rejonie brak jest „perspektywicznych” obiektów, na bazie których można organizować Regiony Gospodarki Odpadami - w ramach międzygminnych (międzypowiatowych) porozumień.

